

AZ OKTATÁS EGYES TERÜLETEI

KÖZNEVELÉS

SZEMÉLYI SZABADSÁGJOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy az emberi méltósághoz való jog mindenkit – így az oktatás valamennyi szereplőjét – megillető alkotmányos alapjog, amely alapján többek között tilos a tanulók testi és lelki bántalmazása, megalázó büntetésben való részesítése. Az emberi méltósághoz való jog az oktatási szereplőket életkorukra való tekintet nélkül megilleti. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: köznevelési törvény) 46. § (2) bekezdése szerint a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. Az eddig hozzánk érkezett panaszok tükrében elmondhatjuk, hogy az intézményvezetők maguk is nagyon komoly jogsértésnek tartják a testi fenyegetést.

A bántalmazó magatartás a köznevelési intézményekben leggyakrabban a tanulók közötti konfliktusok során alakul ki. A köznevelési törvény 46. § (1) bekezdése szerint a tanuló kötelessége, hogy óvja saját és társai testi épségét, tanulótársai emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa, tiszteletet tanúsítson irántuk, segítse rászoruló tanulótársait. E rendelkezések alapján a tanulók közötti bántalmazás a tanuló kötelességszegésének minősül, az intézmény feladata ilyen esetben a kötelességszegés kivizsgálása, a megfelelő fegyelmezési eszköz megállapítása.

Egy panaszos szülő harmadik osztályos gyermekét az iskolában társai bántalmazták. Ezt jelezte az iskola, valamint az önkormányzat felé is. Elmondása szerint sor került egy széleskörű egyeztetésre szülők, pedagógusok, illetve a polgármester részvételével, de nem történt meg a helyzet megnyugtató rendezése. Az intézményvezető tájékoztatta hivatalunkat az iskola - a gyermeket bántalmazó tanulóval kapcsolatos - eljárásáról. Kifejtette, hogy az érintett tanuló valóban bántalmazta a panaszos gyermekét és más tanulókat is. Azonban az iskola nem maradt tétlen, a gyermek érdekében és a többi tanuló védelmében számos intézkedést valósított meg. Az igazgató nyilatkozatából megállapítottuk, hogy az intézmény megtette a megfelelő intézkedéseket, amelyek a bántalmazó tanuló kapcsán szükségesek voltak. Nyilatkozatában az intézményvezető elmondta, hogy az iskola pedagógusai fokozottan felügyelik a gyermek viselkedését az óráközi szünetekben. Intézkedések történtek annak érdekében is, hogy a bántalmazó megkaphassa a szükséges fejlesztéseket, ennek következtében heti két órában fejlesztő pedagógus foglalkozik vele. Tekintettel arra, hogy az intézményvezető megtette a szükséges intézkedéseket, az oktatási jogok megsértését nem állapítottuk meg. (49/2013/OJBIT)

A szülő elmondása szerint gyermekét az iskolában társai folyamatosan bántalmazták, kék-zöld foltokkal jött haza az iskolából. Egy alkalommal beszorították a mosdóba, joghurttal és vízzel kevert vizelettel locsolták. Az intézményvezető nyilatkozatában közölte, hogy a tanuló a tanévek folyamán sokszor volt részese a gyerekek közötti konfliktusoknak. A beadványban írt konfliktus egy óráközi szünetben alakult ki az érintett tanuló és társai között. A lelcsolást egy nyolcadikos fiú követte el. Kergetőztek a hetedikes lányokkal, akik a fiú elől a lány mosdóba menekültek, a fiú követte őket oda, és a kialakult kisebb dulakodás közben sárga folyadékot permezett rájuk, miközben azt mondta nekik, hogy ez vizelet. A folyadékot az intézményvezető megvizsgáltatta: gusztustalan állagú színezett víz volt, vizeletet nem tartalmazott. A nyolcadikos tanuló fegyelmező büntetésként osztályfőnöki intézt kapott. A rendelkezésünkre álló adatok alapján megállapítottuk, hogy a beadványban leírt tanulók közötti bántalmazást az intézményvezető kivizsgálta, a kötelességszegő tanulót fegyelmező intézkedésben részesítette. Ezen intézkedésével az oktatási jogsérelmet az intézmény saját hatáskörben orvosolta, így az oktatási jogok biztosa részéről kezdeményezés megfogalmazására nincs szükség. (690/2013/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. Ugyanezen § (3) bekezdése szerint a gyermek, tanuló joga, hogy a nevelési és a nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék és oktassák, továbbá hogy személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi élethez és magánélethez való jogát a nevelési-oktatási intézmény tiszteletben tartsa, e jogának gyakorlása azonban nem korlátozható másokat ugyanezen jogainak érvényesítésében, továbbá nem veszélyeztetheti a saját és társai, a nevelési-oktatási intézmény alkalmazottai egészségét, testi épségét, valamint a művelődéshez való jog érvényesítéséhez szükséges feltételek megteremtését, fenntartását.

A nevelési intézményen belüli bántalmazás másik megvalósulási formája, amikor a pedagógus fegyelmezési eszköztárának része a testi fenyegetés. A korábban már hivatkozott köznevelési törvény 46. § (2) bekezdése szerint a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak. Az emberi, állampolgári, gyermeki és tanulói jogokat a pedagógus nem vonhatja el, ugyanis azok nem pedagógiai mérlegelés függvényei. Érvényesülésük nem függ attól sem, hogy a gyermek, illetve a diák teljesíti-e a kötelességeit az óvodában vagy az iskolában, tehát a gyermekeket, tanulókat megillető alapvető emberi jogok nem állíthatók összefüggésbe a kötelességek teljesítésével.

A korábbi években a hasonló ügyekben arról tudtuk tájékoztatni az intézményvezetőket, hogy a testi fenyegetés súlyossága olyan fokú, mely cselekmény - a Legfelsőbb Bíróság

egyik eseti döntése szerint - olyan súlyú fegyelmi vétséget valósít meg, amellyel a legsúlyosabb fegyelmi büntetés, az elbocsátás is arányban állhat.

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 2012. július 1-jétől hatályba lépő módosítása alapján jelenleg hatályos jogi szabályozás szerint a fegyelmi felelősség és a fegyelmi eljárás szabályai megszűntek. Így a pedagógus fegyelmi felelősségre vonásának lehetősége nem áll fenn, ugyanakkor a Legfelsőbb Bíróság korábbi elvi döntésének megítélése a testi fenyítést súlyosságával kapcsolatban továbbra is irányadó.

A pedagógusok által elkövetett kötelességszegés esetén a 2014. január 1-jétől hatályos pedagógusok kollektív szerződésében szabályozottak érvényesek, miszerint a közalkalmazotti jogviszonyból származó kötelezettség vétkes megszegése esetén – meghallgatását követően, az eset súlyától függően – a közalkalmazottal szemben alkalmazható hátrányos következmények: szóbeli figyelmeztetés, írásbeli megrovás, a jutalmazás lehetőségéből legfeljebb hat hónapra történő kizárás. A pedagógussal kötelességszegésével kapcsolatban alkalmazható legsúlyosabb eljárás pedig a köznevelési törvény 61. § (6) bekezdése szerint a közalkalmazotti jogviszony megszüntetése, mely jogot az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézményben az állami intézményfenntartó központ vezetője gyakorolja.

Beadványában egy szülő leírta, hogy gyermekét a testnevelő tanár két esetben bántalmazta, ezt az intézményvezető felé jelezték. A panaszos arról is tájékoztatott, hogy az iskolaigazgató az esetet kivizsgálta, és a pedagógust a második alkalom után írásbeli figyelmeztetésben részesítette. Az intézményvezető panaszos számára írt leveléből kiderült, hogy a bántalmazó pedagógus elleni írásbeli figyelmeztetés bekerül a személyi anyagába, egy esetleges újabb vizsgálat eredményeképp a következő fokozat az elbocsátás lehet. A leírtakból megállapítottuk, hogy az intézményvezető megvizsgálta a panasszal összefüggésben felmerült problémát, és intézményvezetői hatáskörében megtette a szükséges intézkedéseket a helyzet rendezése érdekében. A felelősségre vonással kapcsolatos munkáltatói döntések tekintetében az oktatási jogok biztosa nem rendelkezik hatáskörrel, így azon túlmenően, hogy az ezzel kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekre felhívjuk az intézményvezetők figyelmét, nincs arra lehetőségünk, hogy felülbíráljuk az ilyen típusú munkáltatói döntéseket. A fentiekre tekintettel az ügyben nem indítottunk vizsgálatot. (75/2013/OJBIT)

A köznevelési törvény fentebb már idézett szabálya szerint a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani. A bemutatott ügyekben a testi fenyítés, a fizikai bántalmazás az emberi méltóság megsértésének esetei fordultak elő, de méltóságsértés más módon is megvalósulhat.

A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről, a gyermekek, tanulók rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezéséről, ennek keretében különösen, hogy az

óvodába járó gyermek, valamint a tankötelezettség végéig az általános iskolába, középfokú iskolába járó tanuló évenként legalább egyszer fogászati, szemészeti és általános szűrővizsgálaton vegyen részt.

Egy szülő gyermeke fogorvosi vizsgálaton való részvételével kapcsolatban érdeklődött. Sétrelmezte, hogy az óvoda nem tájékoztatta előre a szülőt a vizsgálatról. Az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet 6. § (5) bekezdése szerint a gyermekek, tanulók csoportos szűrővizsgálata és kezelése a területileg illetékes fogászati rendelőben évente kétszer, szorgalmi (tanítási) időben történik. Fogászati szűrővizsgálatra és kezelésre egy tanuló (tanulócsoport) tanévenként 10 tanítási órától vonható el. A szűrővizsgálaton való részvételt, valamint annak ideje alatt a tanulók felügyeletét a nevelési-oktatási intézmény biztosítja. Az intézmény tehát jogszabályban előirt kötelezettségét teljesítette, mikor gyermekét fogorvosi vizsgálatra vitte. A köznevelési törvény 72. § (5) bekezdése ugyanakkor a szülők jogai között megfogalmazza az általános tájékoztatáshoz való jogot, miszerint a szülő joga különösen, hogy gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon. Álláspontunk szerint e tájékoztatáshoz való jog magában foglalja az orvosi, fogorvosi vizsgálatokon való részvételtől, azok eredményéről való tájékoztatás jogát is. A köznevelési törvény 46. § (1) bekezdésének e) pontja szerint pedig a tanuló kötelessége, hogy a szülő hozzájárulása esetén részt vegyen egészségügyi szűrővizsgálaton. E rendelkezés is megerősíti azt, hogy a szülő tájékoztatása nélkül a szűrővizsgálat nem valósítható meg. (353/2013/OJBÍT)

A tanulók egészséghez való jogának érvényesülését biztosítja az, hogy iskolaorvosi vagy szakorvosi vizsgálat alapján az érintett tanulók gyógytestnevelésen vagy könnyített testnevelésen vehetnek részt a jogszabályok alapján.

Egy szülő arról érdeklődött, hogy köteles-e a gyermeke gyógytestnevelésre járni. A gyógytestnevelés-órák miatt ugyanis növekszik a gyermeke terhelése, és ez a magas óraszám gondot jelent az első évfolyamos tanuló számára. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 18. § (2) bekezdése alapján a szülő és a pedagógus nevelő munkáját, valamint a nevelési-oktatási intézmény feladatainak ellátását pedagógiai szakszolgálat segíti. E szakasz h) pontja szerint pedagógiai szakszolgálat többek között a gyógytestnevelés is. A köznevelési törvény 72. § (4) bekezdése kimondja, hogy a szülő joga, hogy gyermeke neveléséhez igénybe vegye a pedagógiai szakszolgálat intézményét. A köznevelési törvény 72. § (1) bekezdés a) pontja a szülő kötelességei között pedig kimondja, hogy a szülő kötelessége, hogy gondoskodjon gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről, és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget. A fentieknek megfelelően a pedagógiai szakszolgálat igénybevétele a szülő joga, ugyanakkor az alábbiak alapján bizonyos esetekben kötelezettsége. A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet pontosítja a kötelező ellátás eseteit. E rendelet 28. § (1) bekezdése kimondja, hogy a köznevelési törvény 18. § (2) bekezdés h) pontja szerinti gyógytestnevelés feladata a gyermek, a tanuló speciális egészségügyi célú testnevelési foglalkoztatása, ha az iskolaorvosi vagy szakorvosi vizsgálat gyógytestnevelésre utalja. A rendelet 34. § (1) bekezdése alapján a pedagógiai szakszolgálat igénybevétele a szülő döntése alapján történik. A (2) pedig megfogalmazza a fentiek alóli kivételeket: itt mondja ki a jogszabály azt, hogy a pedagógiai szakszolgálat igénybevétele kötelező az e

rendelet 28. §-a alapján, tehát ha a gyermeket az iskolaorvosi vagy szakorvosi vizsgálat gyógytestnevelésre utalja.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 142. §-a szerint a tanulót, ha egészségi állapota indokolja, az iskolaorvosi, szakorvosi szűrővizsgálat alapján könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés-órára kell beosztani. Az orvosi szűrővizsgálatot – kivéve, ha a vizsgálat oka később következik be – május 15-éig kell elvégezni. Az orvos által vizsgált tanulókról az iskolának nyilvántartást kell vezetnie, amelyben fel kell tüntetni a felvételi állapotot és az ellenőrző vizsgálatok eredményét. A könnyített-testnevelésórát az iskolaorvosi, szakorvosi vélemény alapján a testnevelésóra vagy az iskola által megszervezett külön foglalkozás keretében úgy kell biztosítani, hogy a mindennapos testnevelés ezekben az esetekben is megvalósuljon. A gyógytestnevelés-órákat a pedagógiai szakszolgálat feladatainak ellátására kijelölt nevelési-oktatási intézményben kell megszervezni legkevesebb heti három, de legfeljebb heti öt tanóra keretében. Amennyiben a tanuló szakorvosi javaslat alapján a testnevelésórán is részt vehet, akkor számára is biztosítani kell a mindennapos testnevelésen való részvételt. Ebben az esetben a gyógytestnevelés- és a testnevelésórákon való részvételnek együttesen kell elérnie a heti öt órát, ezek arányára az iskolaorvos, a szakorvos tesz javaslatot. Fel kell menteni a tanulót a testnevelésórán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati vagy egyéb, szakorvos által megállapított egészségkárosodása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelés-órán való részvételét sem. (595/2013/OJBIT)

Az iskolai élet során előfordul, hogy a gyermek, tanuló balesetet szenved. Az intézményi balesetek vizsgálatakor felmerül az intézmény, a pedagógusok felelősségének kérdése.

Egy szülő elmondása szerint a nyári szünetben egy pedagógus táborozni vitte 12 éves gyermekét. A gyermek egy esti játék során balesetet szenvedett. Tájékoztattuk a beadvány készítőjét, hogy köznevelési törvény alkalmazásában a gyermek, tanuló felügyelete a tanítási időn kívül is megvalósul, nevezetesen a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt. A fentieknek megfelelően panaszos által leírtak más megítélés alá esnek, ha az iskolán kívüli program, ahol a baleset történt, a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott program volt, és más alá, ha azt a pedagógus/intézmény a tanulók önkéntes részvételével szervezte. Tájékoztattuk továbbá általános gyermek- és ifjúsági baleset-biztosítás szabályairól. (642/2013/OJBIT)

Az egészségügyi problémákkal küzdő gyermekek, illetve tanulók óvodai, iskolai ellátása járhat a pedagógusok számára olyan többletfeladatokkal, amelyekről a gyermekek egészségi állapotának megőrzése érdekében kötelesek gondoskodni. Az egészséghez való jog különleges érvényesülési területe a tanulók étkezésével kapcsolatos problémák jelentkezése a köznevelési intézményekben.

Egy panaszos élelmiszerallergiás gyermeke óvodai ellátásának minőségét kifogásolta. A hiányosságok orvoslása érdekében ő viszi az otthon készített ebédet gyermekének, ezzel kapcsolatban érdeklődött. (249/2013/OJBIT)

A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése értelmében a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábizott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás

egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. A 69. § (2) bekezdés g) pontja alapján a nevelési-oktatási intézmény vezetője felel a nevelő és oktató munka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséért. Álláspontunk szerint a gyermek jogainak tiszteletben tartása és védelme nem merülhet ki abban, hogy tartózkodni kell a megsértésüktől, hanem gondoskodni kell az érvényesülésükhöz szükséges feltételekről is. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: gyermekvédelmi törvény) 41. §-a szerint a gyermekek napközbeni ellátásaként életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését kell megszervezni. A jogszabály 151. §-a értelmében a gyermekek napközbeni ellátása keretében biztosított gyermekétkeztetés szabályait kell alkalmazni az óvodában, a nyári napközis otthonban, az általános és középiskolai diákotthonban, kollégiumban, illetve az itt szervezett externátusi ellátásban, az általános iskolai, továbbá – ha külön jogszabály másképpen nem rendelkezik – közép fokú iskolai menzai ellátás keretében, a fogyatékos gyermekek, tanulók nevelését, oktatását ellátó intézményben és a fogyatékos gyermekek számára nappali ellátást nyújtó, az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok nappali intézményében, a szociális nyári gyermekétkeztetés keretében nyújtott étkeztetésre. A szabályozás szerint, ha a szülő (törvényes képviselő) eltérően nem rendelkezik, a nem állami fenntartó az általa fenntartott nevelési-oktatási intézményben, a települési önkormányzat az általa fenntartott óvodában és a közigazgatási területén az állami intézményfenntartó központ által fenntartott nevelési-oktatási intézményben, a fenntartó az egyéb állami fenntartású intézményben a gyermekek és a tanulók számára az óvodai nevelési napokon, illetve az iskolai tanítási napokon biztosítja a déli meleg főétkezést és két további étkezést. A főváros közigazgatási területén lévő tankerületekben az állami intézményfenntartó központ által fenntartott nevelési-oktatási intézményben – a fővárosi önkormányzat saját tulajdonában álló ingatlanban működő nevelési-oktatási intézmények kivételével – az étkeztetést a kerületi önkormányzat biztosítja. A fővárosi önkormányzat köteles biztosítani az étkeztetést azon nevelési-oktatási intézményben, amely saját tulajdonában álló ingatlanban működik. Az étkeztetés biztosítására kötelezett önkormányzat e feladatának ellátásához a közigazgatási területén kívülről érkező gyermek, tanuló lakóhelye szerinti önkormányzattól hozzájárulást kérhet. Iskolai étkeztetésben részesülhet az a tanuló is, aki a napközit nem veszi igénybe. Az étkezések közül az ebéd külön is igényelhető. A fent említettek alapján, ha az iskola biztosítja minden gyermek számára az étkeztetést, akkor csupán az élelmiszerallergiára hivatkozva azt nem tagadhatja meg, és biztosítani kell a speciális étrend szerinti ellátást is. E kötelezettség teljesítésének megszervezése az illetékes önkormányzat hatáskörébe tartozik.

A közétkeztetés megszervezéséről hivatalból országos vizsgálatot indítottam, amelynek eredménye a beszámoló megjelenése után várható.

Gyakran érkezik kérdés hivatalukhoz a tanulók külső megjelenésének szabályozásával kapcsolatban. A megjelenés, az öltözködés, a külső megválasztása az ember önrendelkezési jogához tartozik. Ez az Alaptörvényben biztosított alapjog a

szabadságjogok körébe tartozik. Lényege, hogy az emberi személyiség szabad kibontakozásának jogát biztosítja, ugyanakkor a legtöbb alapjoghoz hasonlóan ez az alapjog sem korlátozhatatlan.

Egy pedagógus érdeklődött azzal kapcsolatban, hogy előírhatja-e egy intézmény házirendje a külső megjelenésre vonatkozó szabályokat. (418/2013/OJBIT)

Az Alaptörvény Szabadság és Felelősség fejezetének I. cikk (3) bekezdése értelmében az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Ennek alapján tehát az alapjog korlátozása csak törvényben történhet. A köznevelési intézményekben folyó élet speciális viszonyait törvényi szinten a köznevelési törvény szabályozza. Az iskola világában érintett alapjogok korlátozására vonatkozó rendelkezések tehát nagyrészt itt találhatók.

A köznevelési törvény 25. § (2) bekezdése értelmében az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg az e törvényben, továbbá a jogszabályokban meghatározott tanulói jogok gyakorlásának és – a tanulmányi kötelezettségek teljesítésén kívül – a kötelezettségek végrehajtásának módját, továbbá az iskola, kollégium által elvárt viselkedés szabályait. A házirend tartalmazza tehát a diákok kötelességeiről szóló fejezetet. E fejezet rendelkezései azonban csak a jogszabályokban előírt kötelességeket részletezhetik, azok teljesítésének módját határozhatják meg. Nincs arra lehetőség, hogy a jogszabályokban rögzített kötelességeken túl az iskola házirendje további tanulói kötelességeket írjon elő.

A köznevelési törvény diákok külső megjelenésével, öltözködésével kapcsolatos előírásainak alapja az, hogy a köznevelési intézmény köteles felügyeletet biztosítani a kiskorú tanulók felett, és ennek keretében óvnia kell azok testi épségét, egészségét, vigyáznia kell értékeikre, gondoskodnia kell a tanulók erkölcsi védelméről. Mindebből következik, hogy a külső megjelenéssel, öltözködéssel kapcsolatos iskolai előírások kizárólag e cél érdekében születhetnek, hiszen, ha nem ezt a célt szolgálnák, akkor törvényi felhatalmazás nélkül, indokolatlanul korlátoznák a tanulók önrendelkezési jogát. Ezek alapján az iskola saját belső normáiban (pl. pedagógiai program, házirend) csak a törvényi korlátozás kifejtését, konkretizálását végezheti el, új indokokat nem alkothat.

Az oktatás világában azok a külső megjelenésre, öltözködésre vonatkozó iskolai előírások jogszerűek, amelyek a tanuló testi épségét kívánják megőrizni. Ilyen előírás lehet például, hogy bizonyos ékszerek nem hordhatók testnevelés órán, mert balesetveszélyesek; vagy az előírás, hogy műhelygyakorlatokon védőöltözetet kell használni. Szakképzés során természetesen a munkavédelmi, illetve higiéniai előírások betartatása is jogszerű, hiszen ezek a szabályok nem is csak a tanulóakra vonatkoznak, hanem mindenkire, aki az adott jellegű tevékenységgel foglalkozik. Jogszerűek továbbá azok az előírások is, amelyek nem feltétlenül a testi épséget, hanem a tanuló ruháját hivatottak védeni, ezek sok esetben nem is különíthetők el a balesetvédelmi előírásoktól.

Nem jogszerű azonban az az előírás, amely csak azért ír elő a külső megjelenésre, öltözködésre vonatkozó szabályokat, hogy ezzel "egyneműsítse" a tanulókat, hiszen nincs olyan törvényes cél, amely ezt megkövetelné. Szintén jogszerűtlen, ha az öltözködési szabályoknak mögöttes fegyelmezési célja van. A köznevelési intézményben történő fegyelmezésnek a köznevelési törvényben rögzített más eszközökkel kell történnie. Az iskolai házirend szabályai a köznevelési törvény felhatalmazása alapján kötelező erejűek, azok megszegése hátrányos következményekkel jár mindazokra nézve, akikre a házirend vonatkozik. Esztétikai követelményeknek, ízlésbeli elvárásoknak való meg nem felelés azonban álláspontunk szerint nem vonhat maga után hátrányos következményeket: fegyelmező intézkedéseket vagy súlyosabb esetben fegyelmi büntetést.

A tanulók külső megjelenésére, viseletére vonatkozó kérdésekbe az iskola nem avatkozhat be, ez a tanulók személyiségi jogainak csorbítása lenne. Így ugyancsak jogszerűtlen, ha az öltözködési szabályok célja esztétikai követelmények, ízlésbeli elvárások kikényszerítése. A fentiek értelmében sem a házirend, sem a pedagógus nem írhat elő jogszerűen az iskolában való megjelenés követelményeként hajviselettel, öltözködéssel kapcsolatos esztétikai elvárásokat. A pedagógus természetesen nevelési tevékenysége közben kifejezheti ezzel kapcsolatos rosszallását, megpróbálhatja meggyőzni a tanulót, ám kötelező érvénnyel, szankció kilátásba helyezésével nem hathat a tanuló életének ezen területére. Általánosságban elmondható, hogy ezen szabályokon az sem változtat, ha a vonatkozó szabályzatot a tanulók és a szülők is aláírták.

A tulajdonhoz fűződő jog alkotmányos alapjog. Amennyiben a tanuló az iskolában magánál tart egy tárgyat, akkor tulajdonjogából eredő egyik részjogosítványát gyakorolja. E jog érvényesülésével kapcsolatos panaszok általában az iskolába bevitt tárgyakkal összefüggésben érkeznek hivatalunkhoz.

A köznevelési törvény 25. §-ának (3) bekezdése szerint a házirend előírhatja az óvodába, iskolába, kollégiumba a gyermekek, tanulók által bevitt dolgok megőrzőben, öltözőben való elhelyezését vagy a bevitel bejelentését. A házirend az óvodába járáshoz, a tanulói jogviszonyból, kollégiumi tagsági viszonyból származó kötelezettségek teljesítéséhez, jogok gyakorlásához nem szükséges dolgok bevitelét megtilthatja, korlátozhatja vagy feltételhez kötheti. Ha az előírt szabályokat megszegik, a bekövetkezett kárért a nevelési-oktatási intézmény nem felel.

Az említett korlátozás azonban nem jelent teljes körű, általános felhatalmazást. Fontos látni, hogy e jogszabályhely alapján az iskolák nem tilthatnak ki tetszőlegesen mindenféle, a tanuláshoz nem szükséges tárgyat. Álláspontunk szerint napjainkban a mobiltelefon olyan használati eszköz, amelyet az emberek – így a tanulók is – rendszeresen hordanak, folyamatosan használnak, és maguknál tartanak szinte mindig.

A fent idézett rendelkezés alapján az iskola azért tiltja vagy korlátozza, illetve köti feltételhez egy tárgynak az iskolába történő behozatalát, hogy ezzel saját kárfelelősségét

csökkentse. A jogszabály céljából következik, amennyiben a tanuló a házirend előírásának ellenére a tárgyat az iskolába beviszi, annak bevitelét nem jelenti be, illetve a dolgot nem kívánja a megőrzőben elhelyezni, attól még nem sújtható a dolog elvételével vagy bármely más fegyelmező intézkedéssel. Ha a pedagógus azt észleli, hogy a tanuló ennek a szabálynak a megszegésével tart magánál ilyen tárgyat, akkor a tanulótól nem veheti el a dolgot, a pedagógusnak csupán fel kell hívnia a gyermek figyelmét, ha a fenti szabályt nem tartja be, akkor a dologban keletkezett kárért az intézmény csak szándékos károkozás esetén felel. A pedagógus emellett felhívhatja a kiskorú tanuló törvényes képviselőjének a figyelmét, hogy a gyermeknél az iskolából kitiltott tárgyat láttak.

Lényeges továbbá megemlíteni, a fentiek nem jelentik azt, hogy a tanulók ne lennének felelősségre vonhatók, ha tanórán nem a tananyaggal, hanem bármi mással, így a mobiltelefonjukkal – discmanjukkal, mp3 lejátszójukkal, stb. – foglalkoznak. A nevelési-oktatási intézményekben ugyanis a pedagógus kötelezettsége, hogy a tanítás zavartalanságát biztosítsa. Ennek keretében, amennyiben a rend másképpen nem biztosítható, elveheti a tanulóktól azt a zavaró eszközt, amely megakadályozza, hogy a tanuló vagy társai a tanulásra koncentrálhassanak. Ez az intézkedés a tulajdonjog jogszerű korlátozásának minősül. Azonban ha az órának vége, a dolgot vissza kell adni, ilyenkor a pedagógus a tanuló tulajdonában lévő tárgyat nem tarthatja többé magánál. A pedagógus tehát jogszerűen nem zárhatja el a tanuló mobiltelefonját. Más szankcióval, úgymint fegyelmező intézkedésekkel és fegyelmi eljárással kell a tanulót a jogkövető magatartásra rábírni.

Beadványában egy szülő azzal kapcsolatban élt panasszal, hogy az oktatási intézményben 2012 májusában a pedagógus elvette gyermeke mobiltelefonját, és sem gyermeke, sem a szülő azt azóta sem kapta vissza. A fentieknek megfelelően tájékoztattuk a szülőt, hogy amennyiben a tanuló nem kapta vissza a tanóra végeztével mobiltelefonját, úgy ez jogainak sérelmét valósítja meg. Ez esetben lehetőség van jogorvoslattal élni az igazgató eljárásával szemben. (371/2013/OJBIT)

Adatvédelemmel összefüggő ügyek többféle tárgykörben jelennek meg munkánk során. E kérdések vizsgálatának alapját az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban Infotv.) rendelkezései jelentik. Az Infotv. 3. § 2. pontja alapján személyes adat: az érintettel kapcsolatba hozható adat – különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret –, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Az Infotv. 3. § 10. pontja alapján adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta,

íriszkép) rögzítése. Adatkezelő pedig e § 9. pontja szerint az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely önállóan vagy másokkal együtt az adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az általa megbízott adatfeldolgozóval végrehajtatja.

AZ OKTATÁSSAL KÖZVETLENÜL ÖSSZEFÜGGŐ JOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Tanszabadságból eredő jogok

Magyarország Alaptörvényének Szabadság és Felelősség című fejezete XI. cikke kimondja, hogy minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.

A köznevelési törvény 2. §-ának rendelkezése szerint az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása az érettségi megszerzéséig, illetve az első szakképzettség megszerzését biztosító első szakmai vizsga befejezéséig a magyar állam közzszolgálati feladata. Az állami, települési önkormányzati fenntartású intézményekben, továbbá az állami feladatellátásban részt vevő nemzetiségi önkormányzati, egyházi és magánintézményekben az óvodai nevelés, az óvodai nevelést és az iskolai nevelés-oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele, valamint a kollégiumi ellátás az ingyenes oktatásban részt vevő, e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő gyermekek, tanulók számára térítésmentes.

A köznevelés első helyszíne az óvoda világa. A köznevelési törvény 8. § (1) bekezdése alapján az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.

Egy szülő azt sérelmezte, hogy gyermeke óvodai felvételét az intézmény elutasította, holott a mindkét szülő dolgozik. A gyermek a májusi elutasításkor még nem töltötte be 3. életévét, ám az óvodai év közben, decemberben betölti azt. A köznevelési törvény 49. §-a értelmében az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik. Az óvodába a gyermek – e törvényben foglalt kivétellel – harmadik életévének betöltése után vehető fel. A szülő gyermeke óvodai felvételét, átvételét bármikor kérheti, a gyermekek felvétele folyamatos. A gyermeket elsősorban abba az óvodába kell felvenni, átvenni, amelynek körzetében lakik vagy ahol szülője dolgozik. A felvételtől, átvételtől az óvoda vezetője dönt. Ha a jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, az óvodavezető, amennyiben az óvoda fenntartója több óvodát tart fenn, az óvoda fenntartója bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételekre. A települési önkormányzat közzéteszi az óvoda felvételi körzetét, valamint az óvoda nyitva tartásának rendjét. Az óvoda köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki köteles óvodába járni, ha lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye a körzetében található (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító óvoda). E rendelkezések értelmében gyermeke jelentkezését, mivel még nem köteles óvodába járni, a körzetes óvoda elutasíthatja.

Jelenleg hatályos szabályozás nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely előírná, hogy öt éves kor előtt a munkavégzés miatt a napközbeni ellátást biztosítani nem tudó szülők gyermekét az óvoda köteles lenne felvenni. (398/2013/OJBIT)

2015. szeptember 1-jén lép hatályba a köznevelési törvény 8. § (2) bekezdése, mely szerint az augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betöltött gyermekek kötelesek legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson részt venni. Ez a rendelkezés két kötelezettséget von maga után: a települési önkormányzat kötelezetté válik arra, hogy valamennyi harmadik életévét betöltött gyermek részére biztosítsa a lakóhelye szerinti körzetes óvodában a férőhelyet, továbbá a gyermek a harmadik életév betöltésével kötelezetté válik a napi négy órai óvodai nevelésben való részvételre, amelynek teljesüléséért a szülő felel. (415/2013/OJBIT)

Az óvoda kevesebb kötöttséggel járó időszaka után az iskola világába történő belépés első állomása a tankötelezettség megállapítása. Sokszor találkozunk a szülők irányából érkező kívánsággal, mely szerint befolyásolni kívánják gyermekük iskolába lépésének idejét. Természetesen a gyermekét ismerő szülő ezirányú megnyilvánulása, tapasztalatainak megosztása a szakemberekkel megvalósulhat, ugyanakkor a folyamat jogi keretek között zajlik, a gyermek iskolába lépése nem múlhat kizárólag szülei akaratán.

A köznevelési törvény 45. §-a szerint Magyarországon – az e törvényben meghatározottak szerint – minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, legkésőbb az azt követő évben tankötelessé válik. Az a gyermek, akinek esetében azt a szakértői bizottság javasolja, további egy nevelési évig az óvodában részesül ellátásban, és ezt követően válik tankötelessé. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, a kormányhivatal a szülő kérelmére szakértői

bizottság véleménye alapján engedélyezheti, hogy a gyermek hatéves kor előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését. A tankötelezettség kezdetéről az óvoda vezetője, ha a gyermek nem járt óvodába az iskolaérettségi vizsgálat alapján a szakértői bizottság, továbbá az óvoda, az iskola vezetője vagy a szülő kezdeményezésére az iskolaérettségi vizsgálat alapján a szakértői bizottság dönt.

A tankötelezettség megállapításának feltétele tehát kettős: egy jogszabályban meghatározott életkor elérése és a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megléte és annak igazolása. Ennek szabályait a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet rögzíti, melynek 21. §-a a következőképp szabályozza a tankötelezettség megállapításával összefüggő eljárást.

(1) A tankötelezettség megkezdésének feltétele a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megléte, annak igazolása. A gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének jellemzőit az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló kormányrendelet határozza meg.

(2) Az óvoda a tanköteles életkorba lépéskor a gyermek fejlettségével kapcsolatban

a) amennyiben a gyermek elérte az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget, ezt igazolja,
b) dönt a hatodik életévét augusztus 31-ig betöltő gyermek óvodai nevelésben való további részvételéről,

c) szakértői bizottsági vizsgálatot kezdeményez a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megállapítása céljából, ha

ca) a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettsége egyértelműen nem dönthető el a gyermek fejlődésének nyomon követéséről szóló óvodai dokumentumok alapján,

cb) a gyermek nem járt óvodába,

cc) a szülő nem ért egyet az a) pont szerint kiállított óvodai igazolással vagy a b) pont szerinti döntéssel, vagy

d) szakértői bizottsági vizsgálatot kezdeményez a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megállapítása céljából annak eldöntésére, hogy az augusztus 31-ig a hetedik életévét betöltött gyermek részesülhet-e további óvodai nevelésben.

(3) A gyermeke iskolába lépéséhez szükséges fejlettségének megállapítása céljából a szülő is kezdeményezhet szakértői bizottsági vizsgálatot.

(4) Az iskola igazgatója a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének megállapítása céljából a szakértői bizottság vizsgálatát kezdeményezheti, ha

a) a szülő nem ért egyet a (2) bekezdés a) pontja szerint kiállított óvodai igazolással vagy a (2) bekezdés b) pont szerinti döntéssel, és arról az iskola igazgatója tudomást szerez, feltéve hogy a kérdésben a szakértői bizottság korábban nem hozott döntést,

b) szükséges a gyermek sajátos iskolai nevelésben-oktatásban való részvételéről dönteni és arra az óvoda javaslatot tesz, vagy a szülő kéri, és e kérdésben a szakértői bizottság korábban nem hozott döntést.

Egy szülő arról érdeklődött, hogy gyermeke első évfolyamra történő beíratását követően a megváltozott körülmények miatt dönthet-e úgy, hogy gyermeke mégis további egy évet járjon óvodába. A fentiek

figyelembevételével a szülő nem dönthet úgy, hogy gyermeke nem tanköteles, a fent vázolt esetekben ennek eldöntése érdekében a szakértői bizottság vizsgálatát kezdeményezheti. Abban az esetben, ha a gyermek tankötelezettségének beálltáról az óvoda vagy a szakértői bizottság döntést hozott, úgy nincs lehetőség arra, hogy az óvodában maradjon további egy évig. (184/2013/OJBIT)

Egy szülő gyermeke iskolaérettséggel kapcsolatos vizsgálata jogszerűségéről érdeklődött. Elmondása szerint az óvodában aláírt egy papírt, melyben hozzájárult gyermeke nevelési tanácsadó általi vizsgálatához. Ezt követően megtörtént a gyermek vizsgálata, ám arról a szülőt sem előtte, sem utólag nem értesítették, nem lehetett jelen, őt meg nem kérdezték gyermekével kapcsolatban. A beadvány készítésekor hatályos a pedagógiai szakszolgálatokról szóló 4/2010. (I. 19.) OKM rendelet 11. §-a szerint a szakértői vizsgálat időpontját a szakértői és rehabilitációs bizottság határozza meg, és erről, valamint a szakértői vizsgálat helyéről a szülőt értesíti. A szakértői vizsgálat időpontjáról szóló értesítést a vizsgálat kezdeményezésére irányuló kérelem megérkezését követő naptól számított tizenöt napon belül meg kell küldeni a szülőnek. A szakértői vizsgálat időpontját a vizsgálat kezdeményezésére irányuló kérelem megérkezését követő naptól számított hatvan napon belüli időpontra kell kitűzni. A szakértői vizsgálat megkezdéséhez a szülői felügyeletet gyakorló szülők jelenléte szükséges. Kétség esetén vélelmezni kell, hogy a vizsgálaton megjelent szülő a távollévő szülő képviselőjére jogosult. Erről a szülőt tájékoztatni kell, az ezzel kapcsolatos nyilatkozatát be kell szerezni. A szakértői vizsgálat során a szülő köteles közreműködni, a vizsgálaton – annak zavarása nélkül – jogosult mindvégig jelen lenni. A 23. § (3) bekezdése alapján a fentiek a nevelési tanácsadó eljárására is vonatkoznak. Eszerint a nevelési tanácsadó eljárására a 10. § (1)–(3) bekezdését, a (4) bekezdés a) pontját, a 11. § (1)–(2) bekezdését, a 12. §-t, a 14. § (3) és (5) bekezdését, valamint a 19. § (1)–(2) és (5) bekezdését megfelelően alkalmazni kell. Beadvány szerint a szakértői vizsgálat a szülő egyetértésével indult. A fentieknek megfelelően erről őt értesíteni kellett volna, és a vizsgálaton jogosult lett volna mindvégig jelen lenni, így az eljárással kapcsolatban jogorvoslással élhetett. (223/2013/OJBIT)

A köznevelési törvény 50. §-a akképp rendelkezik, hogy a tanuló – beleértve a magántanulót is – az iskolával tanulói jogviszonyban áll. A tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. Az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, akinek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye a körzetében található (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító iskola). A kormányhivatal meghatározza és közzéteszi az iskolák felvételi körzetét, továbbá – a köznevelés-fejlesztési tervvel összhangban – a pedagógiai szakszolgálatot ellátó intézmény működési körzetét.

Egy szülő sérelmezte, hogy gyermeke lakóhelye szerint kötelező felvételt biztosító iskolája sorsolással kíván dönten a felvételre kerülő tanulókról. Erre helyhiány miatt került sor. A panaszos sérelmezi, hogy gyermeke jelentkezését esetlegesen elutasíthatja az iskola, annak ellenére, hogy a gyermek lakóhelye az iskola körzetében található. (359/2013/OJBIT)

Egy másik ügyben a körzeti iskola helyhiány miatt elutasította a panaszos gyermekének jelentkezését azzal az indokolással, hogy bár az intézmény körzetében, de 1 km-en kívül található a lakóhelye. (357/2013/OJBIT)

A fentieknek megfelelően az általános szabály szerint a tanuló felvételéről való döntés az igazgató jogkörébe tartozik. Abban az esetben azonban, ha a tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye az iskola körzetében található, az igazgató nem utasíthatja el a jelentkezését, köteles a gyermeket felvenni.

A középiskolai felvétel során a körzetesség nem jut ekkora szerephez, a választott intézménybe történő bejutás során a tanulói teljesítmény, a felvételi vizsga játszik fontosabb szerepet. Ugyanakkor a jogszabályi környezet itt is meghatározó, esetenként a jogi szabályozás rejti magában az oktatási jogok sérülésének lehetőségét.

Az oktatási jogok biztosához fordult egy szülő, aki beadványában a középfokú felvételi eljárás jogi szabályozásával összefüggő kifogásait közölte. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 40. § (3) bekezdésében megfogalmazott azon szabályt sérelmezte, miszerint a középfokú felvételi eljárásban a rangsorolás során az azonos összesített eredményt elérő tanulók közül előnyben kell részesíteni a halmozottan hátrányos helyzetű tanulót, ezt követően azt a jelentkezőt, akinek a lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye az iskola székhelyének, telephelyének településén található vagy akinek különleges helyzete ezt indokolja. A különleges helyzetet az iskola pedagógiai programjában kell szabályozni. A lakóhely szerinti előnyben részesítés a beadványozó szerint diszkriminatív helyzetet teremt a városi intézmény vonzáskörzetében lakó gyermeke és hasonló helyzetben lévő társai számára. Vizsgálatunk során a közoktatásért felelős helyettes államtitkárhoz fordultunk, és arra kértük, hogy tájékoztassa hivatalunkat arról, mi az ésszerű indoka a fenti szabálynak, mely szerint a rangsorolás során előnyt élveznek azon jelentkezők, akinek a lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye az iskola székhelyének, telephelyének településén található. Az államtitkár úr válaszában a következőkről tájékoztatt. Szükséges megállapítani, hogy az előnyben részesítési kötelezettség csak az ugyanabban a felvételi eljárásban azonos pontszámot elért tanulók között tesz különbséget. Az államtitkár úr álláspontja szerint szükséges volt annak jogszabályi megállapítása, hogy azonos felvételi pontszám esetén milyen eljárás alapján kell meghatározni az adott iskolába azonos pontszám alapján még bejutó és az azonos pontszámmal már kieső tanulók sorrendjét. A felvehető tanulók létszámának megállapításakor figyelembe kell venni a maximális osztálylétszámot, tehát arra az esetre, ha több tanuló ér el azonos pontszámot - és így a maximális osztálylétszám túllépése következne be - feltétlenül szükséges volt szabályozni a felvehető tanulók sorrendjét. Az államtitkár úr azt is kifejtette, hogy az egyes tanulók tekintetében, és valóban csak egy-egy tanuló esetén a lakóhely és székhely, telephely szerinti területi előnyben részesítési módszer valóban lehet diszkriminatív. Ugyanakkor, meg is fordítható a helyzet. Amennyiben a megkeresésben leírt esetben az iskola székhelyén vagy telephelyén lakóhellyel rendelkező tanuló nem nyer felvételt a saját településén lévő iskolába, akkor ő napi szinten egy másik településre és messzebbre kénytelen utazni, mint az a tanuló, akinek a lakóhelye nem az érintett iskola településén van, így utóbbi tanulónak a másik intézmény közelebb lenne a lakóhelyéhez. Ismételten hangsúlyozni kell, hogy két olyan tanulóról van szó, akik ugyanannyi pontszámot értek el a felvételi eljárás során.

A rendelkezésre álló adatokat megvizsgáltuk, és megállapítottuk, hogy az államtitkár úr nyilatkozata nem tartalmazza a kifogásolt jogszabályhely ésszerű indokát. A nyilatkozatban egyértelműen kifejezésre került, hogy területi előnyben részesítési módszer valóban lehet diszkriminatív. Elfogadva a nyilatkozat azon megállapítását, hogy arra az esetre, ha több tanuló ér el azonos pontszámot - és így a maximális osztálylétszám túllépése következne be - feltétlenül szükséges szabályozni a felvehető tanulók sorrendjét, szükségesnek tartom a kérdés rendezését.

Magyarország Alaptörvénye a Szabadság és felelősség fejezetben a XV. cikk (2) bekezdésében kimondja, hogy Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. A beadvány kapcsán azt vizsgáltuk, hogy sérti-e az Alaptörvény esélyegyenlőségre, hátrányos megkülönböztetés tilalmára vonatkozó rendelkezéseit az a szabály, mely szerint a rangsorolás során előnyt élveznek azon jelentkezők, akinek a lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye az iskola székhelyének, telephelyének településén található. Az Alkotmánybíróság szerint a diszkrimináció tilalma elvének értelmezésekor speciális a jogalkotó által adott kedvezmények megítélése. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kedvezményezettek homogén csoportján belül nem lehet különbséget tenni faj, szín, nem stb. alapján, azaz a kedvezményből ilyen alapon nem lehet senkit sem kizárni [39/1992. (VII. 16.) AB határozat, ABH 1992. 235, 237.]. Tehát a jogalkotó a kedvezményekre való jogosultság meghatározásakor nem tehet a kedvezményezettek homogén csoportján belül önkényes megkülönböztetéseket. A kedvezmények megítélésekor tehát az követelhető meg, hogy a nem egyenlő elbánásnak ésszerű oka legyen.

Álláspontunk szerint jelen esetben az eltérő szabályozás önkényes, annak ésszerű oka nincs. Az államtitkár úr nyilatkozata szerint a szabályozás jelen formája diszkriminációt eredményezhet. A 40/1999. (X. 8.) OM rendelet 8. § (1) bekezdése szerint amennyiben az oktatási jogok biztosa megállapítja, hogy a védett jogok sérelme, illetve annak közvetlen veszélye a jogszabályok hiányosságaira vezethető vissza, a jogsérelem elkerülése, illetve megszüntetése érdekében az oktatási miniszternek javaslatot tesz (a továbbiakban: javaslat) a jogszabály kiadására, módosítására vagy hatályon kívül helyezésére. Javaslatunk nyomán a köznevelésért felelős államtitkárság tájékoztatott arról, hogy az Oktatási Hivatalon keresztül elindult a jogszabály módosítására irányuló folyamat, mellyel a fenti probléma kiküszöbölésre kerül. (122/2013/OJBIT)

A felvételhez hasonló szabályok jellemzik a másik intézménybe történő átvétel esetét is. A köznevelési törvény szerint a tanuló joga, hogy kérje az átvételét másik nevelési-oktatási intézménybe. A tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt.

Egy szülő gyermekeik más településen lévő általános iskolába történő átjelentkezésével kapcsolatban érdeklődött. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szerint az iskola pedagógiai programja – a szakképzés kivételével – meghatározza az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályait, szükség esetén különbözeti vizsgával, egyéni segítségnyújtással, türelmi idő biztosításával vagy évfolyamismétléssel. A tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van. Ha az általános iskolai tanuló úgy kíván iskolát váltani, hogy az az iskolatípus változtatásával is jár, az átvételre a felvételre megállapított eljárás szerint kerülhet sor. Az átvételi kérelemhez mellékelni kell a gyermek személyazonosítására alkalmas, a gyermek nevére kiállított személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványt, továbbá az

iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító igazolást. A fentieknek megfelelően tehát a beadványozók esetében más településükre költözésükkor, amennyiben itt lesz gyermekeik lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye, a lakóhely szerinti kötelező felvételt biztosító általános iskola nem utasíthatja el átvételi kérelmüket. Amennyiben nem a kötelező felvételt biztosító intézménybe kívánnak jelentkezni, úgy az átvételről az iskola igazgatója dönt. Az átvételre a tanév során bármikor lehetőség van, a tanulói jogviszony az átvételről szóló döntést követően a beiratkozás napján jön létre. (15/2013/OJBIT)

A köznevelési törvény 45. § (5) bekezdése szerint a tankötelezettség kétféle módon teljesíthető: iskolába járással, vagy ha az a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából nem hátrányos, a szülő kérelmére magántanulóként.

Egy szülő azt sérelmezte, hogy első évfolyamra járó lányának nem engedélyezte az intézményvezető, hogy tanulmányait magántanulóként folytassa, azzal az indokolással, hogy nem sajátos nevelési igényű. A szülői kérelem mellett speciális esete a magántanulói jogviszony keletkezésének, amikor ezt sajátos nevelési igényére tekintettel javasolja a hatáskörrel rendelkező szerv.

Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk a beadványozót, hogy a magántanulói jogviszony kétféle módon jöhet létre. A köznevelési törvény a szülői kérelem kapcsán kimondja, hogy ha az iskola igazgatójának megítélése szerint a tanulónak hátrányos, hogy tankötelezettségének magántanulóként tegyen eleget, vagy az így elkezdett tanulmányok eredményes folytatására vagy befejezésére nem lehet számítani, köteles erről értesíteni a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes kormányhivatalt, amely a gyámhatóság és a gyermekjóléti szolgálat véleményének kikérése után dönt arról, hogy a tanuló milyen módon teljesítse tankötelezettségét. Halmozottan hátrányos helyzetű tanuló esetén az iskola igazgatójának döntéséhez be kell szereznie a gyermekjóléti szolgálat véleményét. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. §-a kiegészíti a törvényi rendelkezéseket. Eszerint ha a tanuló – a szülő kérelme alapján – a tankötelezettségének magántanulóként kíván eleget tenni, és az iskola igazgatójának megítélése szerint a tanulónak ez hátrányos, akkor az erre irányuló kérelem benyújtásától számított öt napon belül az iskola igazgatója megkeresi a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes kormányhivatalt, amely a gyámhatóság és a gyermekjóléti szolgálat véleményének kikérése után dönt arról, hogy a tanuló milyen módon teljesítse tankötelezettségét. Halmozottan hátrányos helyzetű tanuló esetén az iskola igazgatójának a döntéshez be kell szereznie a gyermekjóléti szolgálat véleményét. A gyermekjóléti szolgálat tizenöt napon belül köteles megküldeni véleményét. Ha a tanuló tanulmányi kötelezettségének a szülő kérelme alapján magántanulóként tesz eleget, felkészítéséről a szülő gondoskodik, a tanuló egyénileg készül fel. A magántanuló magatartását és szorgalmát nem kell minősíteni. Az iskola igazgatója köteles tájékoztatni a tanulót és a szülőt a magántanuló kötelelességeiről és jogairól. A magántanuló az igazgató előzetes engedélyével vehet részt a tanórai vagy egyéb foglalkozásokon. A magántanuló kérelemre felvehető a napközibe és a tanulószobai foglalkozásra. A szülő kérésének felmerülése esetén tehát az intézmény vezetője mérlegel: hátrányos lehet-e a kérés teljesítése a tanulónak. Amennyiben úgy véli, hogy igen, úgy a kérést továbbítja a kormányhivatal felé, és a kormányhivatal hatáskörébe kerül a döntés. A fenti jogszabály rendelkezik a magántanulói jogviszony másik esetéről is. A 75. § (3)-(4) bekezdése kimondja, hogy ha a sajátos nevelési igényű tanuló, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló a nevelési tanácsadási feladatot, szakértői bizottsági feladatot ellátó intézmény szakértői véleménye alapján

tanulmányait magántanulóként folytatja, iskolai neveléséről és oktatásáról, felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról, az ehhez szükséges pedagógusokról a szakértői véleményben foglaltak szerint az az iskola gondoskodik, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll. Az iskolában nem foglalkoztatott szakemberek biztosításáról a beilleszkedési, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő tanuló esetén a szakvéleményt kiállító a nevelési tanácsadást ellátó intézménynek, sajátos nevelési igényű tanuló esetén a fővárosi, megyei utazó gyógypedagógusi hálózat keretében kell gondoskodni. Az iskola köteles gondoskodni a tanuló felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról akkor is, ha szakorvosi vélemény alapján otthoni ellátás keretében részesül tartós gyógykezelésben, és emiatt magántanulóként folytatja tanulmányait.

Eszerint, ha a tanuló nem szülői kérésre, hanem szakértői, szakorvosi vélemény alapján lesz magántanuló, úgy az intézmény vezetőjének semmiféle mérlegelési lehetősége nincs, feladata a magántanulói jogviszony adminisztrálása, valamint a tanuló felkészítésének megszervezése. Amennyiben azonban a szakértői vélemény szerint a tanuló tankötelezettségét kizárólag iskolába járással teljesítheti, úgy ez mind az intézményvezetőt, mind a szülőt kötelezi. (587/2013/OJBIT, 602/2013/OJBIT)

Tekintettel arra, hogy a magántanuló a tanórákon nem vagy csak igazgatói engedéllyel vesz részt, fontos kérdés az, hogy hogyan tud felkészülni a teljesítendő tananyagból az osztályozó vizsgára, illetőleg van-e az iskolának ezzel kapcsolatos kötelezettsége.

Egy szülő beadványában a magántanulók felkészítésével kapcsolatban fordult hozzánk kérdésével. Tájékoztatuk, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 75. §-a alapján, ha a tanuló tanulmányi kötelezettségének a szülő kérelme alapján magántanulóként tesz eleget, felkészítéséről a szülő gondoskodik, a tanuló egyénileg készül fel. Ha a sajátos nevelési igényű tanuló, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló a nevelési tanácsadási feladatot, szakértői bizottsági feladatot ellátó intézmény szakértői véleménye alapján tanulmányait magántanulóként folytatja, iskolai neveléséről és oktatásáról, felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról, az ehhez szükséges pedagógusokról a szakértői véleményben foglaltak szerint az az iskola gondoskodik, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll. Az iskolában nem foglalkoztatott szakemberek biztosításáról a beilleszkedési, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő tanuló esetén a szakvéleményt kiállító a nevelési tanácsadást ellátó intézménynek, sajátos nevelési igényű tanuló esetén a fővárosi, megyei utazó gyógypedagógusi hálózat keretében kell gondoskodni. Az iskola köteles gondoskodni a tanuló felkészítéséről, érdemjegyeinek és osztályzatainak megállapításáról akkor is, ha szakorvosi vélemény alapján otthoni ellátás keretében részesül tartós gyógykezelésben, és emiatt magántanulóként folytatja tanulmányait. A fentieknek megfelelően, ha a gyermek szakorvosi vélemény alapján otthoni ellátás keretében részesül tartós gyógykezelésben, és emiatt magántanulóként folytatja tanulmányait, felkészítéséről az intézmény köteles gondoskodni. (569/2013/OJBIT)

A köznevelési törvény 55. §-a azt is kimondja, hogy a magántanulót – az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével – az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni. Az, akit felmentettek a kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, az igazgató által meghatározott időben, és a nevelőtestület által meghatározott módon ad számot tudásáról. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (2) bekezdésének a) pontja szerint osztályozó vizsgát kell tennie a

tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól.

Egy szülő a magántanulói jogviszonyról és az azzal összefüggő tanulmányok alatti vizsgákról érdeklődött. Azt kérdezte, hogy az igazgató kötelezheti gyermekét osztályozó vizsga letételére, ha a gyermek magántanulóként is megírta a dolgozatokat tanév közben, és így nem kellene vizsgáznia. Kifogásolta az osztályozó vizsgák időpontját is. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdésének h) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni az osztályozó vizsga tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményeit, a tanulmányok alatti vizsgák tervezett idejét, az osztályozó vizsgára jelentkezés módját és határidejét. A 65. § (1) bekezdése kimondja, hogy a különbözeti és a beszámoltató vizsgákra tanévenként legalább két vizsgaidőszakot kell kijelölni. Javítóvizsga letételére az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban, osztályozó, különbözeti és beszámoltató vizsga esetén a vizsgát megelőző három hónapon belül kell a vizsgaidőszakot kijelölni azzal, hogy osztályozó vizsgát az iskola a tanítási év során bármikor szervezhet. A vizsgák időpontjáról a vizsgázót a vizsgára történő jelentkezéskor írásban tájékoztatni kell. A fentieknek megfelelően a magántanuló igazgatói engedéllyel lehet jelen a tanórákon, ám a jogszabály szerint ez nem függ össze az osztályozó vizsgán való részvétellel, amely számára a rendelet szerint kötelező. (5/2013/OJBIT)

A tanulói jogviszony megszűnésével, illetőleg a magántanulói jogviszony alakulásával kapcsolatos problémák időnként egymással szoros összefüggésben jelennek meg egy-egy ügy kapcsán.

Egy szülői beadvány szerint a panaszos gyermeke ez év szeptemberében kezdte meg tanulmányait a körzetesnek számító általános iskolában, sporttagozaton. Rövidesen kiderült azonban, hogy a gyermek egészségi állapota miatt nem bírja a sporttagozat terhelését, továbbá idővel magatartási problémák jelentkeztek nála. A szülő próbált egyeztetni az intézménnyel, hogy megoldást találjanak a helyzetre, de végül az iskola hozzáállása miatt az intézményváltás mellett döntöttek. A tanulót hosszas szülői keresgélés, egyeztetés nyomán átvette egy másik kerületben lévő intézmény, azonban néhány nap elteltével itt is jelentkeztek a magatartásbeli problémák. Az átvevő iskola ekkor felhívta az előző iskolát, ahol telefonon véleményt és információkat mondtak a gyermekről, jelezve, hogy a tanuló „problémás gyerek”. A szülő sérelmezte ezt az intézményi eljárást, mivel ezt követően a fogadó iskola elzárkózott, és azt a döntést hozta, hogy nekik nem áll módjukban a tanulót tovább nevelni, keressenek számára másik iskolát. A panaszos eközben felkereste a pedagógiai szakszolgálatot, és kérte a gyermek sürgős vizsgálatát. A helyzet kilátástalansága és az iskola reakciója miatt a vizsgálat idejére közös megegyezéssel a tanulót magántanulói státuszba helyezték. A szakvélemény szerint a tanuló magatartásbeli problémákkal küzd, de normál iskolában tanítható, lehetőleg alacsony létszámú osztályban. A szülő tájékoztatása szerint panaszával megkereste a lakóhelyük szerint illetékes tankerület vezetőjét, és segítséget kért annak érdekében, hogy a gyermek számára megfelelő fogadó intézményt találjanak. Azonban nem rendeződött a helyzet, mert a tankerület fogadó intézményként csak az első, egyébként körzetesnek számító iskolát javasolta, ahol az igazgatóval történt egyeztetés alapján nem megoldható a tanuló felvétele, mivel ismételt a korábbi sporttagozatos osztályba kerülhetne, ami egészségi állapota miatt nem jelent megoldást.

Vizsgálatunk keretében nyilatkozatot kértünk a lakóhely szerinti tankerület igazgatójától, aki arról tájékoztattott, hogy a szülő személyesen kereste meg gyermeke elhelyezésének problémájával. Megítélése szerint a legnagyobb gondot az okozza, hogy a gyermek jelenlegi iskolája a szülő kérésére nem szünteti meg a gyermek magántanulói jogviszonyát, és komoly magatartási problémái miatt nem biztosítja, hogy a tanuló rendszeres iskolába járással teljesítse tankötelezettségét. Tájékoztatása értelmében a tankerület irányítása alatt álló általános iskolák egyikében sincs kislétszámú osztály – a szakértői javaslat is ezt ajánlja –, ami tényleges segítséget jelenthetne a gyermek számára. E tényre való tekintettel csak azt a megoldást javasolhatta a szülőnek, hogy a körzeti iskolába kérje ismét a gyermek átvételét abban az esetben, ha a jelenlegi iskola nem nyújt segítséget. A magas osztálylétszámok és a sporttagozat azonban nem tette lehetővé a tanuló átvételét.

A tankerületi igazgató a tanuló ügyében felvette a kapcsolatot a tanuló iskolája szerinti tankerület igazgatójával, aki tájékoztatta a tanuló iskolaváltásának körülményeiről, valamint a tanulóval kapcsolatban észlelt magatartási problémáról, amire tekintettel a szülővel egyeztetve a tanuló magántanuló lett. A tájékoztatás értelmében a szülő felkereste a nevelési tanácsadót, és kezdeményezte a tanuló vizsgálatát. A vizsgálati eredményt az intézmény vezetősége áttanulmányozta, megbeszélték a teendőket, a tanító néni felvette a kapcsolatot a gyermek fejlesztőjével. Így kezdtek el a beszoktatását az iskolába. Heti két alkalommal a tanuló a szülővel megy az iskolába délelőtt, majd két hét elteltével délután is. A magántanulói idő alatt a szülő folyamatosan tartotta a kapcsolatot a tanítónővel (órai anyag, feladatlapok). A félévi értékelés előtt a tanuló megírta az osztálytársaival egy időben a felméréseket, ez alapján értékelték. Az igazgató úr tájékoztatása szerint 2013 szeptemberétől megszüntetve magántanulói státuszát a tanuló ebben az osztályban folytatja tanulmányait. A fentiekből egyértelműen kiderült, hogy amennyiben a tanuló az osztályozó vizsga keretében eleget tesz az első osztályos követelményeknek, a 2013/2014 tanévben - a jelenlegi - rendszeres iskolába járással teljesítheti tankötelezettségét.

Tekintettel arra, hogy a tankerületi igazgatók egyeztetése értelmében a gyermek és a szülő számára is megnyugtató megoldás született, az ügyet lezártuk. (284/2013/OJBIT)

Esetenként kérdéseket vet fel a tankötelezettség végének időpontja is, mely kérdés szabályozása jelentős változáson ment keresztül. A köznevelési törvény 45. §-ának (3) bekezdése tartalmazza azt az általános szabályt, hogy a tankötelezettség a tanuló tizenhatodik életévének betöltéséig tart. A törvény az átmeneti szabályok között a 97. § (1) bekezdésében pedig kimondja, hogy azok a tanulók, akik tanulmányaikat az iskolai nevelés-oktatás kilencedik évfolyamán a 2011/2012. tanévben vagy azt megelőzően kezdték meg, tankötelezettségük azon tanítási év végéig tart, amelyben a tizennyolcadik életévüket betöltik vagy sikeres érettségi vizsgát vagy szakmai vizsgát tettek.

Egy rendőrkapitányság kérte állásfoglalásunkat abban a kérdésben, hogy meddig tart azon tanuló tankötelezettsége, aki a 2010/2011. tanévben kezdte 9. évfolyamon a tanulmányait, valamint hogy a tanulói jogviszonya szüneteltethető vagy megszüntethető-e a jogszabályi előírások előtt. A fentieknek megfelelően azon tanuló, aki tanulmányait a nevelés-oktatás kilencedik évfolyamán 2010/2011. tanévben kezdte meg, tankötelezettsége azon tanítási év végéig tart, amelyben a tizennyolcadik életévét betölti vagy sikeres érettségi vizsgát vagy szakmai vizsgát tett. Egyéb okból a tankötelezettség megszüntetésére nincs lehetőség, valamint a szünetelésről sem rendelkezik a törvény. (617/2013/OJBIT)

Egy szülő elmondása szerint gyermeke tartós betegség miatt nehezen haladt tanulmányaiban. A beadvány készítésekor már nem tanköteles, és második alkalommal végzi magántanulóként a 11. évfolyamot. Az intézmény úgy döntött, hogy csak akkor folytathatja tanulmányait, ha a szülő kifizeti az oktatás díját. A tankötelezettség megszűnése a fenti rendelkezések alapján önmagában nem ad alapot a tanulói jogviszony megszüntetésére. A fenti § g) pontja alapján a tankötelezettség megszűnése után a szülő a tanuló egyetértésével, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyoldalú jognyilatkozattal megszüntetheti a tanulói jogviszonyt. Az iskola oldaláról is lehetőség van a tanulói jogviszony megszüntetésére, hisz a hivatkozott § (6) bekezdése szerint az iskola a tanítási év utolsó napján egyoldalú nyilatkozattal is megszüntetheti annak a tanulónak a tanulói jogviszonyát, aki nem tanköteles, ha ugyanannak az évfolyamnak a tanulmányi követelményeit második alkalommal nem teljesítette. Az iskolai tanítási év utolsó napján megszüntethető egyoldalú nyilatkozattal annak a tanulónak a tanulói jogviszonya is, aki a nappali rendszerű iskolai oktatásban nem vehet részt, feltéve, hogy az iskolában nincs felnőttoktatás, vagy a tanuló abban nem kíván részt venni. (590/2013/OJBIT)

Egy szülő arról érdeklődött, hogy mi történik azzal a 18. életévét betöltött tanulóval, akinek tanulói jogviszonyát az iskola azért szüntette, meg, mert ugyanannak az évfolyamnak a tanulmányi követelményeit második alkalommal nem teljesítette. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 53. § (6) bekezdése alapján az iskola a tanítási év utolsó napján egyoldalú nyilatkozattal is megszüntetheti annak a tanulónak a tanulói jogviszonyát, aki nem tanköteles, ha ugyanannak az évfolyamnak a tanulmányi követelményeit második alkalommal nem teljesítette. Amennyiben az érintett tanulóval szemben így járt el az intézmény, döntése nem valósít meg jogsértést. Ugyanakkor az érintettnek lehetősége van a tanulmányok folytatására, amennyiben találunk olyan intézményt, amely felveszi őt tanulói sorába. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. Lehetősége van továbbá felnőttoktatás keretében folytatni tanulmányait. A köznevelési törvény 60. § (1)-(2) bekezdése szerint a tanuló munkahelyi, családi vagy más irányú elfoglaltságához, a meglévő ismereteihez és életkorához igazodó iskolai oktatásban (a továbbiakban: felnőttoktatás) az e törvényben foglaltak szerint vehet részt. A tanuló attól az évtől kezdődően, amelyben nyolc évfolyamos általános iskola esetén tizenhetedik, középiskola és szakiskola esetén huszonegyedik életévét betölti, kizárólag felnőttoktatásban kezdhet új tanévet. (572/2013/OJBIT)

Speciális oktatási forma a felzárkóztató oktatás, mellyel kapcsolatban a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (továbbiakban közoktatási törvény) 2013. 08. 31-ig hatályos 27. § (8) bekezdése a következőket mondja: A szakiskolában – a nappali rendszerű iskolai oktatás keretében – felzárkóztató oktatás szervezhető azoknak a tanulóknak, akik alapfokú iskolai végzettség hiányában kívánnak bekapcsolódni a szakképzésbe. Ha a tanuló az általános iskola hatodik évfolyamát sikeresen befejezte, a kétéves (húsz hónapos), felzárkóztató oktatás befejezéséről kiállított bizonyítvány alapfokú iskolai végzettséget tanúsít.

Egy szülő abban kérte állásfoglalásunkat, hogy gyermeke iskolai bizonyítványának kiadása, illetve annak megtagadása során jogszerűen járt-e el az intézmény. A szülő szerint az iskola elzárkózik attól, hogy gyermeke esetén a hetedik és nyolcadik évfolyam elvégzéséről kiállítsa a bizonyítványt. Elmondása szerint a hatodik évfolyam elvégzése után már csak a kilencedik évfolyamról rendelkezik érvényes bizonyítvánnyal a tanuló. Az intézményvezető arról tájékoztatta a szülőt, hogy a hetedik, nyolcadik és

kilencedik évfolyam elvégzése egy tanév alatt fog megtörténni, mivel az adott osztály felzárkóztató osztálynak minősül. A rendelkezésünkre álló dokumentumokból kiderült, hogy az érintett tanuló 2001-2010. között egy általános iskola tanulója volt. Itt tanult a 6. évfolyam elvégzéséig, majd a hetedik évfolyam tanulmányi kötelezettségét már nem tudta teljesíteni. 2010. június 22-én betöltötte 16. életévét. Tanulmányait 2010/2011. tanévtől egy másik intézményben felzárkóztató oktatásban folytatta. A fentiek értelmében, amennyiben a panaszos gyermeke a felzárkóztató oktatás 9-10. évfolyamának követelményeit teljesíti, az erről szóló bizonyítványt megkapja, úgy bizonyítványa az alapfokú végzettség meglétét is tanúsítja. Ez azonban nem jár azzal, hogy külön bizonyítványt kellene kiállítani a 7-8. általános iskolai osztály elvégzéséről. A rendelkezésünkre álló bizonyítványmásolatok tanúsága szerint azonban a panaszos gyermeke a felzárkóztató oktatás 10. évfolyamának követelményeit nem teljesítette, így a felzárkóztató oktatás elvégzéséről bizonyítványt nem kapott. Ebből következik, hogy az intézmény az alapfokú iskolai végzettség meglétét igazolni nem tudja. A rendelkezésre álló adatokból tehát az oktatási intézmény részéről az érintett gyermek oktatási jogainak megsértése nem volt megállapítható. (303/2012/OJBÍT)

A csoportba, osztályba sorolás szabályaival összefüggésben is gyakran érkezik kérdés hivatalunkhoz.

Egy beadványozó tájékoztatása szerint egy település óvodájában három új csoport indítására nyílt lehetőség. A szülő attól tartott, hogy gyermekét kiemelik régi csoportjából, hogy feltöltsék az újonnan kialakított csoportokat. Ezzel összefüggésben a csoportba helyezés szabályairól érdeklődött. (804/2013/OJBÍT)

Egy szülő arról érdeklődött, hogy köteles-e az az intézmény előzetesen tájékoztatni a szülőt, ha gyermekét másik óvodai csoportba helyezi. (404/2013/OJBÍT)

Egy szülő gyermeke matematika csoportbeli helyének megváltoztatásával kapcsolatban kérte tájékoztatásunkat. A tanuló osztályában csoportbontásban tanulják a matematikát. A gyermek át szeretne kerülni jelenlegi csoportjából a másikba, mert elégedetlen a pedagógus oktatási módszereivel. (460/2013/OJBÍT)

Tájékoztatottuk a hozzánk fordulókat, hogy a köznevelési törvény 4. § 23. pontja szerint az óvodai csoport, iskolai osztály, kollégiumi csoport: az a legalább egy nevelési évre, tanévre alkotott oktatásszervezési egység, amely meghatározott közös pedagógiai feladatok végrehajtására alakul az óvodába, iskolába, kollégiumba felvételt nyert, azonos feladatellátási helyre járó gyermekekből, tanulókból. A 49. § (4) bekezdése alapján az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról a szülők és az óvodapedagógusok véleményének kikérése mellett az óvodavezető dönt. A köznevelési törvény 51. § (4) bekezdése alapján az iskolába felvett tanulók osztályba vagy csoportba való beosztásáról – a szakmai munkaközösség, annak hiányában a nevelőtestület véleményének kikérésével – az igazgató dönt. További rendelkezést az óvodai csoportok, iskolai csoportok, osztályok szervezésével kapcsolatban a köznevelési törvény nem tartalmaz.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdésének bj) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elveit.

Egy szülő azt jelezte beadványában, hogy a település egyetlen iskolája kétféle képzést indít. Sételmezte, hogy gyermekét nem vették fel az iskola általa választott osztályba, csupán a másíkba, és erről nem is értesítették. A köznevelési törvény 50. § (1) bekezdése a következőképp rendelkezik. A tanuló – beleértve a magántanulót is – az iskolával tanulói jogviszonyban áll. A tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 22. § (2) bekezdése szerint az adott évben tanköteles korba lépő gyermeket a szülő április 1-je és április 30-a között – a kormányhivatal által közleményben vagy hirdetményben közzétett időpontban – köteles beírni a lakóhelye szerint illetékes vagy a választott iskola első évfolyamára. Amennyiben a választott iskola a gyermek felvételét elutasító döntést hoz, a szülő a gyermeket a döntés jogerőre emelkedését követő öt napon belül köteles beírni a kötelező felvételt biztosító iskola első évfolyamára. A jogszabályi rendelkezések tehát nem tartalmazznak előírásokat arra vonatkozóan, hogy az általános iskola esetén a tanulók egyes osztályokba, esetleg szakokra jelentkezzenek. Természetesen a szülőknek lehetőségük van választani a pedagógiai program keretei között a választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá pedagógusok közül. Az intézményvezető tájékoztatási kötelezettsége azonban az intézménybe való felvétellel összefüggésben került szabályozásra. A köznevelési törvény 51. § (4) bekezdése szerint pedig az iskolába felvett tanulók osztályba vagy csoportba való beosztásáról – a szakmai munkaközösség, annak hiányában a nevelőtestület véleményének kikérésével – az igazgató dönt. (591/2013/OJBÍ, 575/2013/OJBÍ)

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének b) pontja szerint a tanuló joga különösen, hogy válasszon a pedagógiai program keretei között a választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá pedagógusok közül. Az óvodai élet, az alsó tagozatos iskolai szakasz visszatérő problémája az óvónő, tanítónő kiválasztása, de később is jelentkezhet pedagógusválasztással összefüggő sérelem.

Egy beadvány szerint az óvodában, ahová a panaszos gyermeke jár, átszervezték a csoportokat, és gyermeke új csoportszobába, új óvónő, új dadusok felügyelete alá került. A szülő sérelmesnek érzi, hogy a szülői közösséget nem vonták be a döntésbe. Tájékoztattuk a panaszt, hogy az óvónők, dadusok csoportokba való beosztása, a csoportszobába való beosztás az óvodavezető intézményvezetői hatáskörébe tartozó döntések, melyekhez a jogszabály nem ír elő véleményeztetési kötelezettséget. Így a kifogásoltak kapcsán a jogsérelem nem mutatható ki. (575/2013/OJBÍ)

Egy szülő gyermeke általános iskolába történő beírása előtt, gyermekével együtt részt vett az iskola bemutatkozó foglalkozásain, és kiválasztották azt a tanítópárost, aki számukra a legszimpatikusabb volt, és szándékuk szerint e tanítók osztályába kívánták beírni gyermeküket. Ezt követően azonban az intézményvezető azt a döntést hozta, hogy a két választott tanító nem együtt fogja a munkáját végezni. A szülő sérelmezte ezt a helyzetet. A köznevelési törvény 72. § (2) bekezdése alapján a szülő gyermeke adottságainak, képességeinek, érdeklődésének megfelelően, saját vallási, világnézeti meggyőződésére, nemzetiségi hovatartozására tekintettel szabadon választhat óvodát, iskolát, kollégiumot. A gyermek – ha

nem cselekvőképtelen – tizennegyedik életévének betöltésétől a szülő ezt a jogát gyermekével közösen gyakorolhatja. A szülő e rendelkezések alapján az intézmény szabad megválasztásának jogát gyakorolhatja. A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének b) pontja szerint a tanuló joga, hogy válasszon a pedagógiai program keretei között a választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá pedagógusok közül. Ennek megfelelően a pedagógusválasztás joga tehát a tanulók számára biztosított, kizárólag azokon a területeken, ahol ezt a pedagógiai program lehetővé teszi. A köznevelési törvény 61. § (6) bekezdése alapján az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézmény vezetője az állami intézményfenntartó központ által az adott köznevelési intézményben alkalmazottak felett a helyi munkaszervezéssel összefüggő egyes átruházott munkáltatói jogokat gyakorol. A fentieknek megfelelően tájékoztattuk a panaszost, hogy a pedagógusok feladatainak meghatározása, az osztályfőnöki megbízatás odaítélése az intézményvezető munkáltatói jogkörébe tartozó kérdés. E döntése nem sért oktatási jogokat akkor sem, ha a szülők nemtetszésével találkozik. (366/2013/OJBIT)

A köznevelési törvény 63. § (1) bekezdésének b) pontja szerint a pedagógust munkakörével összefüggésben megilleti az a jog, hogy a pedagógiai program alapján az ismereteket, a tananyagot, a nevelés-oktatás módszereit megválassza.

Egy szülő sérelmezte, hogy gyermeke matematikát oktató pedagógusa nem a megfelelő módszerekkel oktat, így a tanulók tudása nem fejlődik megfelelően, magánúton kell kiegészíteni azt. Tájékoztattuk, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdésének b) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát, valamint a Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályait. E rendelkezés alapján a helyi tanterv ismeretében győződhet meg arról, hogy a pedagógus feldolgozza-e a számára előírt tananyagot a tanulókkal. Abban az esetben, ha a szülőnek kétségei merülnek fel e módszer eredményességét illetően, úgy azt jelezheti az intézmény vezetője felé. A köznevelési törvény 69. § (3) bekezdése alapján ugyanis a köznevelési intézmény vezetője a pedagógiai munkáért való felelőssége körében szakmai ellenőrzést indíthat az intézményben végzett nevelő és oktató munka, egyes alkalmazott munkája színvonalának külső szakértővel történő értékelése céljából. (709/2013/OJBIT)

Nem ritka napjainkban, hogy a szülőket kötelezettségeik külföldre szólítják, így gyermekük tanulói jogviszonyában ennek megfelelően változás következik be. A szülők külföldi tartózkodása esetén a gyermekek tanulmányainak és tankötelezettségének teljesítésére két lehetőség is kínálkozik. Amennyiben a tanuló külföldi oktatási intézménybe nyer felvételt, úgy a magyarországi intézményben fennálló tanulói jogviszonya szünetel. A köznevelési törvény 91. §-a szerint magyar állampolgár engedély nélkül folytathat tanulmányokat külföldön és tankötelezettségét külföldi nevelési-oktatási intézményben is teljesítheti. A tanköteles tanuló tanulmányainak külföldön történő folytatását – a tanköteles gyermek nyilvántartása céljából – be kell jelenteni a lakóhely, ennek hiányában tartózkodási hely szerint illetékes járási hivatalnak, vagy, ha a tanuló már hazai iskolába beiratkozott, az iskola igazgatójának. A külföldi tanulmányok alatt a

tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel. A fentiek szerint tehát amennyiben a szülő a tanulmányok külföldön történő folytatását jelenti be az iskola igazgatójának, akkor a köznevelési törvény 91. §-a szerint a tanulói jogviszony szüneteléséről van szó. Ehhez pedig nem kapcsolódik a tanuló teljesítményének semmiféle értékelése, minősítése, így osztályozó vizsga sem. A köznevelési törvény 92. § (9)-(10) bekezdése alapján a külföldön megkezdett és befejezetlen tanulmányok a magyar köznevelés iskolarendszerében folytathatók. A tanulmányok beszámításáról, továbbá a tanuló felvételéről az iskola igazgatója dönt. Ha a beszámítás kérdésében az iskola igazgatója nem tud dönteni, beszerzi az oktatásért felelős miniszter, szakképzés esetén a szakképesítésért felelős miniszter véleményét.

A külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvény 4. §-a szerint a külföldön folytatott résztanulmányok beszámítása azon oktatási intézmény hatáskörébe tartozik, amelyben a kérelmező tanulmányait folytatni szándékozik. E törvény 62. §-a arról rendelkezik, hogy a külföldön folytatott, nem befejezett alap-, közép- vagy felsőfokú iskolai (rész-) tanulmányok beszámítása a külföldi oktatási intézmény jogállásának, a tanulmányi idő és a tanulmányi követelmények figyelembevételével, valamint a hazai és a külföldi tanulmányi kötelezettségek összehasonlítása alapján történik. Az oktatási intézmény akkor számíthat be külföldön folytatott résztanulmányokat, ha a kérelmező külföldön elismert intézményben folytatta tanulmányait. A résztanulmányok beszámítására irányuló kérelemhez csatolni kell a külföldi oktatási intézmény által kiállított olyan okirat hiteles másolatát, amely hitelt érdemlően igazolja a tanulmányok időtartamát, az előírt tanulmányi követelmények sikeres teljesítését, valamint ennek hiteles fordítását. A választott oktatási intézmény a résztanulmányok beszámításának feltételül különbözeti vizsgák teljesítését szabhatja meg.

Abban az esetben, ha a gyermek nem rendelkezik külföldön tanulói jogviszonnyal, vagy a szülők, tanulók így döntenek, akkor egy magyarországi nevelési-oktatási intézményben teljesíti tankötelezettségét, és a szülő magántanulói státuszt kér a gyermek számára. Ebben az esetben a gyermek az iskolával folyamatosan tanulói jogviszonyban áll.

Egy beadványozó arról érdeklődött, hogy mi a teendő gyermekük tanulmányaival kapcsolatban, ha a család külföldre megy hosszabb időre. Tájékoztatjuk a beadványozót a fentiekről, valamint arról, hogy az, hogy milyen teendők vannak, attól függ, hogy a tanulói jogviszony a külföldi oktatási intézményben folyik-e tovább. Ezt igazolnia kell, hiszen tankötelezettségét teljesítenie kell. Hazatérését követően tanulmányai beszámítását lehet kérni, és akkor a beszámítás eredményétől függően folytatja tanulmányait újra Magyarországon. Ezzel szemben, ha tanulói jogviszonya nem szünetel, hanem magántanulóként marad fenn, a nevelőtestület által meghatározott módon és időben osztályozó vizsgát kell tennie az adott évfolyam tananyagából. (665/2013/OJBIT)

Minden évben visszatérő kérdéskörként jelentkezik, hogy az oktatás ingyenessége mit jelent pontosan, milyen szolgáltatásokat milyen érintetti körben kell ingyenesen biztosítani.

Az Oktatási Jogok Biztosának Hivatalába panasz érkezett egy szülőtől, aki azt sérelmezte, hogy az iskola minden évben beszed 5000.-ft-ot a diákoktól, idén úgy tudják, fénymásolásra, melyről azonban semmilyen papírt nem kapnak, a felhasználásáról sincs pontos információjuk. A panaszos beadványában feltett kérdéssel kapcsolatban az intézményvezető nyilatkozata szerint a tanulóktól 3 éve évi egy alkalommal 5000.- forintot szed az iskola hozzájárulásként (végzős évfolyamoktól 2500.-ft-ot). A házirend tételesen tartalmazza, mire költik a beszedett összeget – minden esetben a tagintézmény tanulóira, nem fenntartói költségekre. A házirend ismertetése minden év elején megtörténik, a tanulók ezt aláírásukkal igazolják, a szülőket is tájékoztatják. Félévkor és év végén a teljes befolyt összeget és az abból vásárolt eszközök listáját kifüggesztik az iskola hirdetőjére. Lehetőséget biztosítanak továbbá a munkatársuk által gyűjtött, könyvelt számlák megtekintésére is. Ha valamely család számára gondot jelent a hozzájárulás kifizetése, megkeresheti az igazgatót, aki csökkenti, elengedi az összeget. Erre többször volt már példa az iskolában. Tájékoztatása szerint mostanában nem kereste meg szülő hasonló problémával.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendeletben (továbbiakban: 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet) foglalt szabályok az állami, önkormányzati fenntartású intézményekben a térítésmentes oktatás elvét fogalmazzák meg, és külön rendelkezések szólnak arról, hogy melyek a térítési díj ellenében igénybe vehető szolgáltatások, illetve a tandíj megfizetése mellett igénybe vehető szolgáltatások. Az ingyenesség elve nem teszi lehetővé, hogy a térítésmentes körbe tartozó szolgáltatásokért bármilyen jogcímen, kötelező jelleggel különböző összegek beszedésére kerüljön sor. Az oktatási intézmények működtetése körébe tartozó kiadások fedezésére ugyancsak nem kötelezhetők a szülők. A köznevelési törvény 74. §-a a következőképp rendelkezik: A 3000 főt meghaladó lakosságszámú települési önkormányzat gondoskodik – a szakképző iskola kivételével – az illetékességi területén lévő összes, saját tulajdonában álló, az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézmény feladatainak ellátását szolgáló ingó és ingatlan vagyon működtetéséről. A működtetés keretében a települési önkormányzat – a 76. § (3) bekezdésében foglaltak kivételével – saját forrásai terhére biztosítja a köznevelési feladat ellátásához szükséges tárgyi feltételeket, továbbá az ingó és ingatlan vagyon működtetésével összefüggő személyi feltételeket. A települési önkormányzat e kötelezettségének teljesítése alól – az ahhoz szükséges gazdasági és jövedelemtermelő képesség hiánya esetén, az érintett köznevelési intézmény működtetésével kapcsolatos kiadásaira és a köznevelési intézmény működtetéséhez rendelkezésére álló bevételeire vonatkozó, jogszabályban meghatározott adatszolgáltatás mellett – felmentést kérhet, továbbá egyes területszervezéssel és a lakosságszám változásával összefüggő rendkívüli esetben mentesül. A 3000 főt meg nem haladó lakosságszámú települési önkormányzat vállalhatja – a szakképző iskola kivételével – az illetékességi területén lévő összes, saját tulajdonában álló, az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézmény feladatainak ellátását szolgáló ingó és ingatlan vagyon működtetéséről való gondoskodást. A működtetés keretében a települési önkormányzat – a 76. § (3) bekezdésében foglaltak kivételével – saját forrásai terhére biztosítja a köznevelési feladat ellátásához szükséges tárgyi feltételeket, továbbá az ingó és ingatlan vagyon működtetésével összefüggő személyi feltételeket, ha a működtetéssel járó kötelezettségek teljesítéséhez szükséges gazdasági és jövedelemtermelő képességgel

rendelkezik, és ezt az érintett köznevelési intézmény működtetési adataira és a működtetéshez rendelkezésére álló bevételeire vonatkozó adatszolgáltatással igazolja. Ha az adatszolgáltatás nem vagy csak részben támasztja alá a működtetési képesség meglétét, a települési önkormányzat kérelme elutasításra kerül.

Az iskola támogatása esetlegesen alapítványán keresztül, a gyermekek részére szolgáltatások bővítése pedig az osztálypénz felhasználásával lehetséges, ám a befizetések kötelezővé tétele ezekben az esetekben nem lehetséges, arra csak önkéntesen kerülhet sor. Ezen előírások alkalmazása alól a szülők széleskörű tájékoztatása sem mentesíti az intézményt.

A fentiekre tekintettel azzal a kezdeményezéssel fordultunk az intézmény vezetője felé: tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az ingyenesség körébe tartozó szolgáltatások ellenében semmilyen fizetési kötelezettség ne terhelje a szülőket. Az igazgató kezdeményezésünket elfogadta, erre tekintettel az ügyet lezártuk. (429/2013/OJBIT)

A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet szabályozza a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok körét. Ugyanezen rendelet rögzíti ugyanakkor a térítési, valamint a tandíj megfizetése mellett igénybe vehető szolgáltatások körét.

Beadványában egy szülő azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogy sajátos nevelési igényű gyermekének van-e lehetősége több szakma ingyenes megszerzésére. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 36. § (1) bekezdés d) pontja szerint az állami szerv, az állami intézményfenntartó központ, az állami felsőoktatási intézmény, az önkormányzat és az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményekben tandíj megfizetése mellett igénybe vehető szolgáltatás többek között a tanulói jogviszony keretében a második vagy további szakképesítésre való felkészülés, beleértve a második vagy további szakmai vizsgát, annak javító- és pótló vizsgáit is. E rendelkezés értelmében tehát a tanulói jogviszony keretében a második vagy további szakképesítésre való felkészülés, beleértve a második vagy további szakmai vizsgát tandíjfizetés mellett történhet. A Korm. rendelet 36. § (2) bekezdése szerint a tandíj mértéke – a kötelező feladatellátásban részt nem vevő, a külföldi nevelési-oktatási intézmény és a nemzetközi iskola kivételével – tanévenként nem haladhatja meg a tanévkezdéskor a szakmai feladatra számított folyó kiadások egy tanulóra jutó hányadát. A tandíj a tanulmányi eredménytől függően vagy a tanuló szociális helyzete alapján csökkenthető. A korábban hivatkozott (1) bekezdés d) pontja szerinti esetben az egy tanulóra jutó tandíj mértékét a nevelési-oktatási intézmény vezetője a (2) bekezdésre és a 35. § (6) bekezdésére figyelemmel állapítja meg. Tájékoztatott továbbá a beadványozót, hogy a fenntartó határozhatja meg azokat a szabályokat, amelyek alapján a nevelési-oktatási intézmény vezetője dönt az e rendeletben meghatározottakon kívüli további térítésmentes ellátásról, a térítési díj és a tandíj összegéről, a tanulmányi eredmények alapján járó és a szociális helyzet alapján adható kedvezményekről és a befizetés módjáról. (114/2013/OJBIT)

A térítésmentes és az ingyenes szolgáltatások közötti határvonalat az jelenti, hogy az adott szolgáltatás a pedagógiai program részeként, kötelező jelleggel kerül-e megszervezésre, vagy az iskola részéről a tanulók szabadidős tevékenységének szélesítése céljából kerül rá sor.

Egy beadványozó tanuló arról érdeklődött, hogy az iskola által a tanórák után (13.00 órakor) szervezett színházlátogatáson köteles-e részt venni, és kifizetni annak ellenértékét. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet meghatározza a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok körét. A 33. § (1) bekezdése az állami szerv, az állami intézményfenntartó központ, az állami felsőoktatási intézmény, a települési önkormányzat, a nemzetiségi önkormányzat (a települési és a nemzetiség önkormányzat a továbbiakban együtt: önkormányzat) és az önkormányzati társulás által fenntartott köznevelési intézményben térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok között meghatározza általános iskolában és középiskolában többek között a tanórai foglalkozást, az osztályok heti időkerete terhére megszervezett kötelező és a nem kötelező egyéb foglalkozást, a tanulmányi és szakmai versenyt, szakkört. Álláspontom szerint a fentiek alapján a pedagógiai program előírásainak megfelelően, a tanítási időben megszervezett program lehet a tanulók számára kötelező, és ebben az esetben ingyenes. A tanítási időn kívül, költségtérítés ellenében megszervezett, ajánlott kulturális rendezvény viszont nem tehető kötelezővé a tanulók számára. (129/2013/OJBIT)

Egy szülő beadványában arról érdeklődött, hogy az iskola kérhet-e anyagi hozzájárulást az erdei iskola megszervezéséhez. Tájékoztatuk, hogy az erdei iskola a pedagógiai program részeként kerül megszervezése. A helyszínének, programjának eldöntése pedagógiai feladat, az osztályt tanító, nevelő pedagógusok döntése alapján kerülhet arra sor. Amennyiben egy tanuló ezen nem vesz részt, úgy tanítási, nevelési időben felügyeletéről az intézménynek kell gondoskodni. A pedagógiai program részeként, tanítási időben megszervezett programok megszervezésénél a főszabály az ingyenesség. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet 33. § (1) bekezdése a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok között felsorolja erdei iskolát is. (243/2013/OJBIT)

Egy szülő azt kérdezte beadványában, hogy elvihet-e az iskola buszos kirándulásra egy osztályt anélkül, hogy a szülőket erről értesítették volna, és kérhetik-e a kirándulás költségeit utólag a szülőktől. Tájékoztatuk, hogy a tanulmányi kirándulás a pedagógiai program részeként kerül megszervezése. A helyszínének, programjának eldöntése pedagógiai feladat, az osztályt tanító, nevelő pedagógusok döntése alapján kerülhet arra sor. Amennyiben egy tanuló ezen nem vesz részt, úgy tanítási, nevelési időben felügyeletéről az intézménynek kell gondoskodni. A fentieknek megfelelően az osztálykirándulás megszervezése nem történhet a szülők tudta nélkül, hiszen annak a nyilvános pedagógiai program alapján kell zajlania. A köznevelési törvény 72. § (5) bekezdésének a) pontja szerint a szülő joga különösen, hogy megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját, házirendjét, tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról. A pedagógiai program részeként, tanítási időben megszervezett kirándulások megszervezésénél a főszabály az ingyenesség. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet meghatározza a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok körét. A 33. § (1) bekezdése a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok között meghatározza általános iskolában és középiskolában többek között a tanórai foglalkozást, az osztályok heti időkerete terhére megszervezett kötelező és a nem kötelező egyéb foglalkozást, a tanulmányi és szakmai versenyt, szakkört, a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a minden tanuló számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását, a mindennapi testedzést szolgáló, intézményen kívüli kulturális, művészeti, sport- vagy más foglalkozást, kirándulást. Amennyiben a szülők osztálypénzből ki akarják pótolni a kirándulás költségeit, és ezzel megnövelni a tanulmányi kirándulás szervezésének lehetőségeit, úgy azt osztálypénz befizetésével megtehetik. (50/2013/OJBIT)

Az osztálypénz fizetésénél az alábbi szempontokat kell figyelembe venni. A szülők közösen dönthetnek arról, hogy bizonyos célok érdekében különböző összegeket befizetnek. Ez a döntés azonban minden szülő esetében önkéntes. Ennek a pénznek a kezelésével megbízzhatják akár az egyik pedagógust is. Ebben az esetben a befizetett összegek a befizető szülők közös tulajdonába kerülnek. A polgári jog szabályainak megfelelően tehát az átadott pénzeszközök a szülők tulajdonában maradnak. A szülők megbízzák a pedagógust, hogy azt meghatározott célra fordítsa. A pedagógus önkéntes és ingyenes vállalása alapján közte és a szülők között így létrejön egy polgári jogi jogviszony. A pénzösszegekről való elszámolást a szülők kérhetik az általuk megbízott pedagógustól. Mivel az osztálypénz fizetése minden egyes szülő önálló döntése, így nem érheti hátrány azon szülők gyermekeit, akik nem fizetnek osztálypénzt. Az osztálypénz felhasználása történhet olyan célra, amely minden gyermek együttes, közös érdekét szolgálja. Így például felhasználható a terem dekorálására, a pedagógus által munkájához használt anyagok bővítésére, és számos olyan dologra, melynek gyümölcsét a gyermekek közösen élvezik. Ebben az esetben nem éri hátrány azon gyermekeket, akinek családja nem vállalta a befizetést. Felhasználható az osztálypénz olyan formában is, hogy csak azok a gyermekek részesülnek belőle, akiknek a családja hozzájárult az osztálypénzhez. Ez azonban csak úgy képzelhető el, hogy a nem fizető gyermekek jogai ne sérüljenek. Az osztálypénzből vásárolt, egyenként szétosztott jutalomkönyv – ha a szülők megállapodása esetén csak a befizető gyermekek kapják – nem osztható szét oly módon, hogy a nem fizetők is jelen legyenek, és ne kapjanak ajándékot. Ebben az esetben ugyanis ezek a gyermekek családjuk anyagi helyzete miatt olyan helyzetbe kerülnek, mely számukra méltóságsértő, kellemetlen.

Bizonyos esetekben az ingyenesség nem a teljes tanulói körre vonatkozik, hanem csak meghatározott gyermekek, tanulók számára kerül megállapításra, így azon tanulók számára van jelentősége, akik megfelelnek a jogszabályban előírt feltételeknek. Így van ez a tankönyvkedvezmény és a kedvezményes étkezés esetében.

Beadványában egy szülő tartósan beteg gyermekének ingyenes tankönyvekre való jogosultságával kapcsolatban kért segítséget. Azt sérelmezte, hogy tartós betegsége miatt magántanulóként tanuló gyermeke nem kaphatja meg az ingyenes tankönyvellátásra jogosult normatív kedvezményt. Tájékoztatottuk, hogy a beadvány érkezésekor hatályos jogszabály, a tankönyvpiac rendjéről szóló 2001. évi XXXVII. törvény 8. § (4) bekezdése szabályozza, hogy az iskolai tankönyvrendelésnek biztosítania kell, hogy – az iskolától történő tankönyv-kölcsönzés, napköziben, tanulószobában elhelyezett tankönyvek igénybevétele, használt tankönyvek biztosítása, illetőleg tankönyvek megvásárlásához nyújtott pénzbeli támogatás útján – a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő minden olyan tanuló részére, aki

- a) tartósan beteg,
- b) a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus

spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd,

c) három vagy több kiskorú, illetve eltartott gyermeket nevelő családban él,

d) nagykorú és saját jogán iskoláztatási támogatásra jogosult, vagy

e) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül

a tankönyvek ingyenesen álljanak rendelkezésre (a továbbiakban: normatív kedvezmény). A gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő – nevelőszülőnél, gyermekotthonban vagy más bentlakásos intézményben nevelkedő – ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett tanuló után nem vehető igénybe a normatív kedvezmény.

E rendelkezések nem tartalmazzak eltérő szabályt akkor, ha a tanuló magántanulóként végzi tanulmányait, ezért tájékoztattuk a szülőt a jogorvoslat lehetőségéről. (569/2013/OJBIT)

Az ügyben felhasznált hivatkozott jogszabály hatályon kívül helyezését követően jelenleg a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény szabályozza a kérdést.

Egy szülő ingyenes étkezésre jogosult gyermekei miatt fordult hivatalunkhoz. Kérdése arra irányult, hogy amennyiben a gyermekei magántanulók lesznek, jogosultak-e az ingyenes étkezésre, és milyen módon tudják azt igénybe venni. Tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 50. § (1) bekezdése szerint a tanuló – beleértve a magántanulót is – az iskolával tanulói jogviszonyban áll. A tanulói jogviszony a beíratás napján jön létre. A tanuló a tanulói jogviszonyon alapuló jogait az előbbi időponttól kezdve gyakorolhatja. A köznevelési törvény 46. § (4) bekezdése értelmében a gyermek, tanuló joga, hogy a nevelési-oktatási intézményben, családjá anyagi helyzetétől függően, külön jogszabályban meghatározott esetekben kérelmére térítésmentes vagy kedvezményes étkezésben, tanszerellátásban részesüljön, továbbá hogy részben vagy egészben mentesüljön az e törvényben meghatározott, a gyermekeket, tanulókat terhelő költségek megfizetése alól, vagy engedélyt kapjon a fizetési kötelezettség teljesítésének halasztására vagy a részletekben való fizetésre.

A gyermekvédelmi törvény 151. § (5) bekezdése szabályozza azt, hogy ki jogosult térítésmentes vagy kedvezményes étkezésre. Eszerint: gyermekétkeztetés esetén

a) a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő

aa) bölcsődés,

ab) óvodás,

ac) 1–8. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő,

ad) fogyatékos gyermekek számára nappali ellátást nyújtó, az Szt. hatálya alá tartozó intézményben elhelyezett, aa)–ac) alpont szerinti életkorú

gyermek után az intézményi térítési díj 100%-át,

b) az a) pont alá nem tartozó, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek és tanuló után az intézményi térítési díj 50%-át,

c) három- vagy többgyermekes családoknál gyermekenként az intézményi térítési díj 50%-át,

d) az ad) alpont alá nem tartozó, tartósan beteg vagy fogyatékos gyermek, tanuló után az intézményi térítési díj 50%-át,

kedvezményként kell biztosítani [az a)–e) pont a továbbiakban együtt: normatív kedvezmény].

A fenti törvény 151. § (2) bekezdése szerint, ha a szülő (törvényes képviselő) eltérően nem rendelkezik, a nem állami fenntartó az általa fenntartott nevelési-oktatási intézményben, a települési önkormányzat az általa fenntartott óvodában és a közigazgatási területén az állami intézményfenntartó központ által fenntartott nevelési-oktatási intézményben, a fenntartó az egyéb állami fenntartású intézményben a gyermekek és a tanulók számára az óvodai nevelési napokon, illetve az iskolai tanítási napokon biztosítja a déli meleg főétkezést és két további étkezést. Az étkeztetés biztosítására kötelezett önkormányzat a feladatának ellátásához a közigazgatási területén kívülről érkező gyermek, tanuló lakóhelye szerinti önkormányzattól hozzájárulást kérhet. Iskolai étkeztetésben részesülhet az a tanuló is, aki a napközit nem veszi igénybe. Az étkezések közül az ebéd külön is igényelhető. Ha a fentiek szerinti gyermekétkeztetést a települési önkormányzat biztosítja, úgy az intézményi térítési díjat a települési önkormányzat állapítja meg.

A köznevelési törvény rendelkezéseinek megfelelően a tanuló joga, hogy magántanulóként teljesítse tankötelezettségét. A magántanulót a beiratkozás napjától kezdve megilletik a tanulói jogviszonyból fakadó jogok, így - jogosultság esetén - az étkezéshez kapcsolódó normatív kedvezmény is. A gyermekétkeztetés biztosítása pedig a gyermekvédelmi törvénynek megfelelően önkormányzati feladat, így javasoltuk, hogy a szülő keresse meg a lakóhelye szerinti települési önkormányzatot, és kérje segítségüket abban a kérdésben, hogy mily módon részesülhet étkezésben gyermeke. (618/2013/OJBIT)

Egy szülő azt sérelmezte, hogy gyermeke – aki a helyi általános iskolából a szomszédos városi egyesületbe jár edzésre – nem részesül utazási kedvezményben, és így az utazási költségek nagyon megterhelik a családot. Tájékoztatuk, hogy az állam az utazások során meghatározott alanyi körnek biztosít kedvezményt. A közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet szabályozza, hogy milyen mértékű kedvezményeket kinek lehet igénybe venni. E kedvezményekre való jogosultság nem alanyi jog, nem jár automatikusan mindenkinek, hanem ún. ex gratia juttatásként szerepel, amelynek a konkrét szabályai függenek az állam mindenkori teherbíró képességétől, de az állami szerepvállalásra irányuló politikai akarattól is. Az állam ennek megfelelően az ún. ex gratia kedvezmények biztosítása esetén nagy mérlegelési szabadsággal rendelkezik a kedvezményezett kiválasztása tekintetében. A fentiekre tekintettel nem állapítható meg, hogy a panaszos gyermekének oktatási jogai sérülnek, mert nem részesül utazási kedvezményben. (580/2013/OJBIT)

A köznevelési törvényben szabályozást nyert egy speciális iskolaszervezési forma, az egész napos iskola. A törvény fogalom meghatározása szerint az egész napos iskola: iskolaszervezési forma, ahol a tanórai és más foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakra egyenletesen szétosztva szervezik meg. A részletes szabályok a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben találhatók, amely kimondja azt is, hogy e szabályokat az iskolaotthonos nevelés-oktatásra kifutó rendszerben kell alkalmazni. Az iskolaotthonos nevelés-oktatás és az egész napos iskola sok hasonlóságot mutat, de eltér például a házi feladattal kapcsolatos rendelkezésekben.

Beadványában egy szülő az iskolaotthonos oktatási forma esetén adható házi feladattal kapcsolatban kérte segítségünket. Az iskolaotthonos oktatási forma a közoktatási törvényhez kapcsolódó - ma már hatályon kívül helyezett - a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. évi MKM rendeletben nyert

szabályozást. E rendelet 39/C. §-a szerint iskolaotthonos nevelést és oktatást akkor szervez az iskola, ha a kötelező tanórai foglalkozásokat, a nem kötelező tanórai foglalkozásokat, a napközis foglalkozásokat és a mindennapos testedzés foglalkozásait a délelőtti és délutáni tanítási időszakban, egymást váltva, a tanulók arányos terhelését figyelembe véve szervezi meg. Az iskolaotthonos nevelés és oktatás keretében meg kell oldani a következő tanítási napokra történő felkészülés feladatait is. E rendelkezések tehát egyértelműen kifejezték, hogy az iskolaotthonos nevelés és oktatás keretében meg kell oldani a következő tanítási napokra történő felkészülés feladatait is. Jelenleg e rendeletet hatályon kívül helyezték, és a köznevelési törvényhez kapcsolódó 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 19. §-a tartalmazza az egész napos iskolával kapcsolatos rendelkezéseket. E szakasz rendelkezéseit az iskolaotthonos nevelés-oktatásra kifutó rendszerben kell alkalmazni. E rendelet szerint az egész napos iskolai nevelés-oktatás keretében kell biztosítani a segítségnyújtást a házi feladatok elkészítéséhez. E hatályos rendelkezés tehát megengedőbb, a házi feladatok előírását nem tiltja, az elkészítésükhöz segítségnyújtást ír elő. (458/2013/OJBIT)

A tanév rendje

2013. szeptember elsején léptek hatályba a köznevelési törvénynek azon rendelkezései, melyek a foglalkozások megszervezésével összefüggésben hoztak változásokat. A köznevelési törvény 27. § (2) bekezdésének 2013. szeptember 1-jétől hatályos rendelkezése szerint általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább tizenhat óráig tartsanak, továbbá tizenhét óráig – vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben – gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. Az általános iskola a köznevelési törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként is működhet.

Egy szülő beadványában a délutáni foglalkozásokon való részvétellel kapcsolatban érdeklődött. Azt sérelmezte, hogy gyermeke tanév elején felmentést kapott a részvétel alól, de van olyan foglalkozás délután, amin kötelező megjelennie. Tájékoztattuk a fentiekről, valamint arról, hogy a köznevelési törvény 4. §-ának 5. pontja az alábbi módon definiálja az egyéb foglalkozások fogalmát: a tanórákon kívüli egyéni vagy csoportos, pedagógiai tartalmú foglalkozás, amely a tanulók fejlődését szolgálja. A törvény 55. § (1) bekezdése az igazgató hatáskörévé teszi, hogy az iskolában - kivéve ha az intézmény e törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként működik - a tanulót a szülő kérelmére felmentheti - az általános iskolában tizenhat óra előtt megszervezett egyéb foglalkozás alól. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 103. § (1) bekezdése példálózó jelleggel az egyéb foglalkozások körébe sorolja a fakultációs foglalkozást, a szakkört, a sportkört és a napközit, melyekről a pedagógus egyéb foglalkozási naplót vezet. Az egyéb foglalkozásokat a fentiek alapján 16 óráig köteles az intézmény megszervezni, a részvétel alól pedig az igazgató adhat felmentést. (692/2013/OJBIT)

A szülő azzal fordult hivatalunkhoz, hogy középiskolás gyermekével többször előfordult, hogy tanítási idő után kötelező jelleggel visszarendelik különböző rendezvényekre, amiknek helyszíne nem is mindig az iskola. A szülő tájékoztatása szerint ezeken a rendezvényeken való megjelenés a tanulási időből vesz

el, ami hátrányos a továbbtanulás szempontjából. A szülő arról kért tájékoztatást, hogy milyen rendezvényen kötelező megjelenni tanítási idő után, illetve amennyiben távol marad a tanuló ezekről az alkalmakról, akkor ilyen esetben kaphat-e valamilyen megrovást. Tájékoztattuk a szülőt, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdés j) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában (a továbbiakban: SZMSZ) kell meghatározni az ünnepélyek, megemlékezések rendjét, a hagyományok ápolásával kapcsolatos feladatokat. Az SZMSZ rendelkezéseinek betartása kötelező a tanulók számára, így amennyiben az rendelkezik a nevelési időn kívüli hagyományápolással összefüggő – esetlegesen tanítási időn kívüli – feladatokról, úgy azokat a tanulóknak meg kell tartaniuk. (674/2013/OJBIT)

Egy beadványban a szombaton történő tanítás lehetőségéről érdeklődött a beadványozó, melyre az iskolaépület felújítása miatt került sor. A köznevelési törvény 30. §-a a következőképp rendelkezik: Az iskolában a tanítási év ötnapos tanítási hetekből áll. A szombat és a vasárnaptanítás nélküli pihenőnap. Alapos indokkal, a fenntartó egyetértésével a tanítási hetek – a szombat igénybevétele – hat tanítási nappal is megszervezhetők abban az esetben, ha a tanulók részére legalább harminchat óra megszakítás nélküli heti pihenőidő és az elmaradt heti pihenőnapok igénybevétele – egy vagy több összefüggő tanítási szünetként – a tanítási félév során biztosítható. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 248. § (3) bekezdése szerint, aki az iskolai nevelést-oktatást a tanév rendjétől eltérően szervezi meg, illetve a tanítási hetek szervezésére, a tanítás nélküli pihenőnapok kiadására, az egy tanítási napon szervezhető tanítási órákra vonatkozó rendelkezéseket megszegi, szabálysértést követ el. Az általános szabálysértési hatóság a fővárosi, megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala. (358/2013/OJBIT)

Gyakran merül föl kérdésként az, hogy az esetleges iskolai szünetek, tanítás nélküli napok, nyári szünet idején kell-e valakinek biztosítani a gyermekek, tanulók felügyeletét.

Egy szülő azt sérelmezte, hogy az óvodában tartott öt hetes nyári szünet alatt az ügyeletes intézmény csak két hétre vállalja gyermeke ellátását. A köznevelési törvény meghatározza a nevelési év fogalmát. Eszerint nevelési év: az óvodában szeptember 1-jétől a következő év augusztus 31-éig tartó időszak. Az óvoda nyitva tartásának rendjét a köznevelési törvény 49. §-a szerint pedig a fenntartó határozza meg. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 3. §-a szerint az óvodai, az iskolai és a kollégiumi munkaterv határozza meg az óvodai nevelési év, valamint az iskolai, kollégiumi tanév helyi rendjét. Ennek elkészítéséhez az intézményvezető kikéri a fenntartó, az óvodaszék, iskolaszék, kollégiumi szék, az óvodai, iskolai, kollégiumi szülői szervezet, közösség, az intézményi tanács, a tanulókat érintő programokat illetően az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat, továbbá, ha a gyakorlati képzés nem az iskolában folyik, a gyakorlati képzés folytatójának véleményét is. Az óvodai nevelési év helyi rendjében kell meghatározni az óvoda esetén az óvodai nevelés nélküli munkanapok, az iskolai tanítás nélküli munkanapok időpontját, felhasználását, valamint a szünetek időtartamát. Az óvoda nyári zárva tartásáról legkésőbb február tizenötödikéig, a nevelés nélküli munkanapokról legalább hét nappal a zárva tartást megelőzően a szülőket tájékoztatni kell. A gyermekvédelmi törvény 41. § (1) bekezdése szerint a gyermekek napközbeni ellátásaként a családban élő gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését kell megszervezni azon gyermekek számára, akiknek szülei, nevelői, gondozói munkavégzésük, munkaerőpiaci részvételt elősegítő

programban, képzésben való részvételük, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni. A napközbeni ellátás keretében biztosított szolgáltatások időtartama lehetőleg a szülő munkarendjéhez igazodik. A fentiek alapján tehát a fenntartónak kell meghatározni az óvodák nyári nyitva tartását, ugyanakkor erre az időszakra is gondoskodnia kell a zárva tartó óvodába járó gyermekek megfelelő ellátásáról abban az esetben, ha a szülő a fenti okokra hivatkozással igényli. Az ellátás formájáról a fenntartó jogosult dönteni. Ha e kötelességét a fenntartó elmulasztja, és egyetlen intézményben sem gondoskodik a gyermekek napközbeni ellátásáról, úgy fennáll az oktatási jogok megsértésének gyanúja. (280/2013/OJBIT)

Az iskolákkal kapcsolatban ugyanez a probléma a nyári napközis táborok szervezésével összefüggésben merült fel.

A panaszos arról érdeklődött, hogy kinek kell biztosítani a gyermekek nyári ellátását. A gyermekvédelmi törvény 14. §-a kimondja, hogy a gyermekek védelmét pénzügyi, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint e törvényben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják. A gyermekvédelmi rendszer működtetése állami és önkormányzati feladat. A 15. § (2) bekezdése alapján a gyermekek napközbeni ellátása a személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások közé tartozik. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdésének 8. pontja alapján a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok különösen: a szociális, gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások. A fentiek alapján tehát a gyermekek nyári szünetben történő napközbeni ellátásának biztosítása önkormányzati feladat. (422/2013/OJBIT)

Értékelés, minősítés

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének j) pontja szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy a kerettantervben és a pedagógiai programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel vagy szóvegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan értékelje a tanulók munkáját.

Hivatalunkhoz gyakran érkeznek az értékeléshez fűződő különböző kérdések. Ezekkel kapcsolatban tájékoztattuk a panaszosokat az értékeléssel összefüggésben kialakított álláspontunkról.

Egy szülő azt kifogásolta, hogy gyermeke pedagógusa összevonta a félévi tájékoztatóban az irodalom és a nyelvtan osztályzatot. (35/2013/OJBIT)

Egy tanuló sérelmezte tanára értékelési módszerét. Eszerint minden esetben megbukik a tanuló, ha akár egy darab elégtelen osztályzata van. (375/2013/OJBIT)

Első osztályos gyermek szülője sérelmezte, hogy gyermeke – aki magántanulóként osztályozó vizsgát tett – csak „jól teljesített” minősítést kapott, holott félévkor „kiváló” volt az eredménye, év végén matematikából 5-öst, környezetismeretből 5-öst, magyar nyelvből pedig 4-est kapott. (514/2013/OJBIT)

Egy szülő sérelmezte leánya elégtelen osztályzatait. Úgy érzi, hogy a szülő és az iskola között kialakult konfliktus miatt gyermeke kicsinyes bosszú áldozata lett. (451/2013/OJBIT)

Egy tanuló arról érdeklődik, hogy jogszerűen értékelheti-e a pedagógus az egész éves teljesítményt a saját maga által szervezett belső, év végi vizsga eredménye alapján úgy, hogy közben az év közbeni érdemjegyeket figyelmen kívül hagyja. (425/2013/OJBIT)

Egy szülő azt kifogásolja, hogy 7. osztályos gyermeke pedagógusa értékeli a füzetvezetés külalakját, így gyermeke eredményei emiatt gyengébbek. (209/2013/OJBIT)

A köznevelési törvény 54. § (1) bekezdése kimondja, hogy a pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A tanuló magatartásának és szorgalmának értékelését és minősítését az osztályfőnök – az osztályban tanító pedagógusok véleményének kikérésével – végzi. Az érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét rendszeresen értesíteni kell. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni. Az évközi érdemjegyeket és az év végi osztályzatokat szóbeli vagy írásbeli szöveges értékelés kíséri. Az iskola az osztályzatról a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét félévkor értesítő, év végén bizonyítvány útján értesíti. Értesítő gyakrabban is készülhet az intézmény pedagógia programja szerint. Az érdemjegy és az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz.

Egy szülő szerint a pedagógus nem gyermeke valós tudása, hanem hanyagsága alapján értékeli gyermekét. (300/2012/OJBIT)

Egy szülő szerint gyermeke tanára a tanuló viselkedését értékeli a szaktantárgyi jegyek között. Tájékoztatuk a szülőt a fenti rendelkezésről, miszerint az érdemjegy és az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz. (104/2013/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1) bekezdése, mely szerint a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a továbbiakban a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell.

A köznevelési törvény 54. § (5)-(6) bekezdése szerint az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus, az osztályfőnök, gyakorlati képzés szervezője által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről. Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja.

E szabályokból kiolvasható, hogy a tanuló év végi osztályzatának alapja a tanuló évközi teljesítménye, és érdemjegyei vagy vizsgán nyújtott teljesítményének eredményéből áll össze. Az év végi osztályzat kiszámítására vonatkozóan további szabályokat a helyi tanterv tartalmazhat, ám ezek nem lehetnek ellentétesek a jogszabályok rendelkezéseivel.

A tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek során kialakíthat egyedi módszereket, alkalmazhat sajátos értékelési, számonkérési technikákat, a félévi, év végi osztályzat meghatározásánál az érdemjegyeket akár eltérő súllyal is figyelembe veheti.

A pedagógus értékelési autonómiájának az alábbi korlátai vannak. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés b) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket. A köznevelési törvény 25. § (4) bekezdése szerint az SZMSZ és a házirend nyilvános. A törvény 26. §-a alapján pedig a nyilvánosságra kell hozni pedagógiai programot.

Abban az esetben, ha a pedagógus értékelése mögött a tanulókkal szembeni elfogultság lehetősége merül föl, az általános tájékoztatás mellett informáltuk a hozzánk fordulókat a független vizsgabizottság előtti vizsgázás lehetőségéről.

Egy tanuló sérelmezte tanára értékelési módszereit, mert szerinte igazságtalan és pikkelt rá.
(283/2013/OJBIT)

A beadványozó szülők gyermeke iskolai konfliktusok miatt magántanulói státuszt kérelmezett. A szülők azonban nem tartják kivitelezhetőnek, hogy a tanuló számonkérése a továbbiakban iskolai keretek között történjen, mivel az intézményi, pedagógusi hozzáállás miatt a pártatlan hozzáállást nem látják biztosítottak. Megítélésük szerint a tanuló direkt számonkérése, bizottság előtti beszámolója egyrészt az iskola speciális pedagógiai módszere miatt, másrészt pedig az előzmények tükrében a tanuló állapota miatt nem kivitelezhető. A számonkérésnek elfogadó, nyugodt légkörben kellene megtörténnie, ezért indokoltnak gondolják, hogy a számonkérés feladatait a kerületi nevelési tanácsadó pszichológusa

végezze. Tájékoztatottuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 55. §-a kimondja, hogy a magántanulót – az iskolában vagy azon kívül folyó gyakorlati képzés kivételével – az iskola valamennyi kötelező tanórai foglalkozása alól fel kell menteni. Az, akit felmentettek a kötelező tanórai foglalkozásokon való részvétel alól, az igazgató által meghatározott időben, és a nevelőtestület által meghatározott módon - a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (2) bekezdés értelmében osztályozó vizsga keretében - ad számot tudásáról.

Az osztályozó vizsgát mint tanulmányok alatti vizsgát – a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben meghatározottak szerint – abban a nevelési-oktatási intézményben, amellyel a tanuló jogviszonyban áll vagy független vizsgabizottság előtt lehet tenni. Az osztályozó vizsga tehát a fenti két módon - vagyis a tanulóval jogviszonyban álló iskola keretein belül vagy független vizsgabizottság útján - teljesíthető, egyéb módon történő beszámolásra, beszámoltatásra törvényes keretek között nincs lehetőség. (85/2013/OJBIT)

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdés m) pontja alapján tanuló joga, hogy kérelmére – jogszabályban meghatározott eljárás szerint – független vizsgabizottság előtt adjon számot tudásáról.

Az értékelés kérdésköre nemcsak a tanulók, szülők számára fontos. Több esetben fordultak hozzánk pedagógusok is értékeléssel, minősítéssel összefüggő kérdéseikkel. A hozzánk forduló pedagógusokat is tájékoztattuk az értékelési autonómia szabályról és annak korlátairól.

Egy testnevelőtanár kérdezte, hogy mi az a minimális szint, ami elvárható egy tanulótól, hogy elkerülje az elégtelen osztályzatot. (509/2013/OJBIT)

Egy pedagógus arról érdeklődött, hogy az intézményvezető beleszólhat-e abba, hogy mily módon értékelje tanítványai munkáját. (438/2013/OJBIT)

A tanórai felszerelés hiányával összefüggésben is gyakran fordulnak hozzánk.

Többen nyújtottak be hivatalunkhoz beadványt, arról érdeklődve, hogy kaphatnak-e a tanulók elégtelen osztályzatot azért, mert hiányos a felszerelésük – például nincs megfelelő felszerelésük testnevelésórán, vagy hiányzik a vonalzó matematikaórán. (87/2013/OJBIT; 272/2013/OJBIT; 233/2013/OJBIT; 557/2013/OJBIT; 432/2013/OJBIT)

Álláspontunk szerint az értékelés során a tanórai felszerelés hiányát annyiban lehet figyelembe venni, amennyiben a tanítási órán történő számonkérésben rögzített feladat teljesítéséhez az szükséges. Amennyiben a számonkérésben meghatározott feladatot a tanuló nem tudja teljesíteni - akár a felszerelés hiánya miatt - úgy akár elégtelenre is értékelhető. De a számonkérés esetétől eltekintve a felszerelés hiánya miatt a tanulónak elégtelen nem adható. A pedagógiai módszereken felül a tanulói kötelezettségszegések szankcionálása csak az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmezési eszközökkel történhet, fegyelmezési eszközként érdemjegy nem alkalmazható.

Visszatérő kérdésként jelentkezik a házi feladat értékelésének mikéntje. A hozzánk fordulókat tájékoztattuk arról, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés bi) pontja alapján az iskola pedagógiai programja határozza meg az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módját, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formáit, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elveit. E szakasz (5) bekezdése szerint pedig az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendjét, valamint az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait. A fentiekre tekintettel javasoltuk a panaszosoknak, hogy a házi feladat értékelhetőségével, és az arra vonatkozó szabályokkal összefüggésben tanulmányozzák az intézmény belső szabályzatait. (362/2013/OJBIT, 789/2013/OJBIT)

Külön problémaként merült föl az, mikor nem a tanulók tudása, hanem magatartásának értékelése képezte a konfliktus alapját. Tájékoztattuk a panaszosokat, hogy a pedagógus értékelési autonómiájának korlátját jelenti, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés bo) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket.

Egy szülő azt sérelmezte, hogy jó magaviseletű, tisztelettudó gyermeke azért kap 3-as magatartásjegyet, mert a szülő nem engedi nyelvtan tantárgyból korrepetálásra csúnya írása miatt. (672/2013/OJBIT)

Egy beadványozó szerint gyermeke azért kapott jó minősítést magatartására, mert az egyik pedagógus, aki nem is tanítja a gyermeket, soknak találta a jó magaviseletű gyermekek számát egy adott osztályban. Ezért az osztályozó értekezleten javaslatot tett egyes tanulók magatartás minősítésének lerontására. A szülő szerint a gyermeke magatartásjegyei nem egyértelműek, nem ismeri az értékelés szabályait. (483/2013/OJBIT)

Néhány esetben olyan kérdéssel fordultak hivatalunkhoz, amelyek egy szűkebb területet érintettek az értékelésre vonatkozó jogi rendelkezések közül.

Egy szülő a gyógytestnevelés értékelésével kapcsolatban érdeklődött. Azt sérelmezte, hogy gyermeke – aki nagyobb fizikai megterhelés esetén befulladás – a futásra is érdemjegyet kapott. Kérdésével kapcsolatban tájékoztattuk, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 142. §-a rendelkezik a könnyített és a gyógytestnevelés szervezésének, a tanulók könnyített vagy gyógytestnevelési órára történő beosztásának rendjéről. (105/2013/OJBIT)

A könnyített és gyógytestnevelés tanórán javallott, illetőleg tiltott feladatok előírása az iskolaorvos, illetve a szakorvos feladatai közé tartozik. A testnevelőtanár a tanórai követelmények összeállításakor az orvosi javaslatot követve járhat el. A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról

szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet a könnyített testnevelés tantárgyi tartalmának meghatározásánál az egyénre szabottan, valamint a testnevelés tantervben a nem ellenjavallt tananyagok elsajátítását javasolja.

A jogszabályok további rendelkezést nem tartalmaznak a könnyített testnevelés értékelésével kapcsolatban. Álláspontunk szerint a szakorvos által ellenjavallt feladatok esetén sem azok elvégzésére, sem azok értékelésére nincs lehetősége a pedagógusnak.

Mulasztás

A köznevelési törvény szerint Magyarországon minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. Ezzel összefüggésben a tanuló kötelessége, hogy eleget tegyen – rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően – tanulmányi kötelezettségének. A tanuló legfőbb kötelezettsége, hogy rész vegyen a tanórákon. E kötelezettség elmulasztása különféle következményeket, esetlegesen szankciókat von maga után. E szankciók nagyon súlyosak lehetnek, akár a tanulói jogviszony megszűnéséhez is vezethetnek. Évről-évre sok beadvány érinti a mulasztással összefüggő szabályokat.

Tekintettel arra, hogy jelenleg az óvodai jogviszony csak szűkebb körben kötelező, így az óvodai mulasztással összefüggő szabályok kevésbé szigorúak, kivéve akkor, ha óvodai részvételre kötelezett gyermekről van szó. Egy szülői kérdésre tájékoztatást adtunk e rendelkezésekről.

Ha a gyermek a közoktatási törvény 24. § (3) bekezdése alapján vesz részt óvodai nevelésben (eszerint a gyermek - ha e törvény másképp nem rendelkezik - abban az évben, amelyben az ötödik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától napi négy órát köteles óvodai nevelésben részt venni), és egy nevelési évben igazolatlanul tíz napnál többet mulaszt, továbbá, ha a tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a tíz órát, az óvoda vezetője, az iskola igazgatója - a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban - értesíti a gyermek, tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, óvodás gyermek esetén az általános szabálysértési hatóságként eljáró járási hivatalt a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével -, tanköteles tanuló esetén a gyermekjóléti szolgálatot is, továbbá gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot. Az értesítést követően a gyermekjóléti szolgálat az óvoda, az iskola és - szükség esetén - a kollégium bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a gyermeket, a tanulót veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet

megszüntetésével, a gyermek óvodába járásával, a tanulói tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos, továbbá a gyermek, a tanuló érdekeit szolgáló feladatokat.

Megszűnik az óvodai elhelyezés - a közoktatási törvény 74. § (3) bekezdésében foglaltak kivételével (azaz a kötelező óvodába járás fentebb már idézett esetében) -, ha a gyermek az óvodából igazolatlanul tíznél több napot van távol, feltéve, hogy az óvoda a szülőt legalább két alkalommal írásban figyelmeztette az igazolatlan mulasztás következményeire. (790/2013/OJBIT)

Az iskolai mulasztások általános szabályairól több esetben adtunk tájékoztatást. (360/2013/OJBIT; 36/2013/OJBIT; 340/2013/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a szerint, ha a tanuló a tanítási óráról, a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. Egyes esetekben a mulasztást a jogszabály erejénél fogva igazoltnak kell tekinteni. Ezek az esetek a következők: ha a tanuló – kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmére – a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra, ha a gyermek, a tanuló beteg volt, és azt a házirendben meghatározottak szerint igazolja, illetve, ha a gyermek, a tanuló hatósági intézkedés vagy egyéb alapos indok miatt nem tudott kötelezettségének eleget tenni. Egyéb esetekben, amennyiben a távolmaradást nem igazolják, a mulasztás igazolatlan.

A rendelet szabályozza továbbá, hogy a beteg gyermek, tanuló az orvos által meghatározott időszakban nem látogathatja a nevelési-oktatási intézményt. Ha a pedagógus megítélése szerint a gyermek, a tanuló beteg, gondoskodik a többi gyermektől, tanulótól való elkülönítéséről, és kiskorú gyermek, tanuló esetén a lehető legrövidebb időn belül értesíti a gyermek, a tanuló szüleit. Azt, hogy a gyermek, a tanuló ismét egészséges és látogathatja a nevelési-oktatási intézményt, részt vehet a foglalkozásokon, orvosnak kell igazolnia. Az igazolásnak tartalmaznia kell a betegség miatt bekövetkezett távollét pontos időtartamát is.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdése alapján az egyéb jogszabályban meghatározottakon túlmenően a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat. E rendelkezés alapján az intézmény a házirendben meghatározhat konkrét eljárási szabályokat a mulasztások igazolására vonatkozóan.

Rendőrségi megkeresésre adtunk tájékoztatást az igazolatlan mulasztásokkal összefüggő szabályokról. (477/2013/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a szabályozza az igazolatlan mulasztások jogkövetkezményeit. Eszerint, ha a gyermek, a tanuló távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Az iskola köteles a szülőt és a tanuló kollégiumi elhelyezése esetén

– amennyiben a kollégium nem az iskolával közös igazgatású intézmény – a kollégiumot is értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, továbbá abban az esetben is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri. Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha az iskola értesítése eredménytelen maradt, és a tanuló ismételt igazolatlanul mulaszt, az iskola a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve megkeresi a tanuló szülőjét. Ha a tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a tíz órát, az iskola igazgatója – a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban – értesíti a gyermek, tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot –, tanköteles tanuló esetén a gyermekjóléti szolgálatot is, továbbá gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot. Az értesítést követően a gyermekjóléti szolgálat az iskola és – szükség esetén – a kollégium bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a tanulót veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a tanulói tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos, továbbá a tanuló érdekeit szolgáló feladatokat. Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a harminc órát, az iskola a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot – a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével –, valamint ismételt tájékoztatja a gyermekjóléti szolgálatot, amely közreműködik a tanuló szülőjének az értesítésében, továbbá gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot. Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri az ötven órát, az iskola igazgatója haladéktalanul értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot.

Az 51. § (6) bekezdése szerint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 247. § c) pontja szerinti szabálysértési tényállás megvalósulásához szükséges mulasztás mértéke

- a) a közoktatási törvény 24. § (3) bekezdése alapján óvodai nevelésben részt vevő gyermek esetén tizenegy nap
- b) tanköteles tanuló esetén harminc óra.

A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 15. §-a tankötelezettség mulasztásával összefüggő rendelkezések között kimondja, hogy ha a tanköteles vagy a tankötelezettsége megszűnését követően nevelési-oktatási intézményben tanulmányokat folytató gyermek (személy) a kötelező tanórai foglalkozások tekintetében igazolatlanul mulaszt, a nevelési-oktatási intézmény igazgatójának jelzése alapján a gyámhatóság

- a) az adott tanítási évben igazolatlanul mulasztott tízedik kötelező tanórai foglalkozás után felhívja az iskoláztatási támogatás jogosultját a b) pontban meghatározott jogkövetkezményre,

b) az adott tanítási évben igazolatlanul mulasztott ötvenedik kötelező tanórai foglalkozás után – a jelzés beérkezésétől számított 8 napon belül – kezdeményezi a kincstárnál az ellátás szüneteltetését.

Mivel a mulasztásokhoz kapcsolódó jogkövetkezmények súlyosak, így fontos pontosan meghatározni, hogy mit tekinthet az intézmény mulasztásnak. A mulasztás jogszabályi megfogalmazása a következő: ha a gyermek az óvodai foglalkozásról, a tanuló a tanítási óráról, a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. Iskolára vonatkoztatva a jogszabály szövegéből két dolog következik: egyfelől az, hogy minden esetben, ha a tanuló távol marad az óráról, mulasztásról beszélhetünk, másfelől pedig csak akkor beszélhetünk mulasztásról, ha a tanuló a tanóráról marad távol. A mulasztás ettől eltérő megfogalmazása az oktatási jogok megsértését okozhatja.

A mulasztás mibenlétének meghatározását követően fontos annak ismerete, hogy miképp lehet ezeket igazolni. A fent idézett szabály szerint, ha a gyermek az óvodai foglalkozásról, a tanuló a tanítási óráról, a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet azt is kimondja, hogy amennyiben a távolmaradást nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. A nem megfelelően igazolt mulasztás pedig igazolatlanként regisztrálható.

Egy szülő sérelmezte, hogy az osztályfőnök tájékoztatása szerint az iskola csak akkor fogad el szülői igazolást, ha előre bejelentik a hiányzást, és utólag igazolja ezt a szülő. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdése alapján az egyéb jogszabályban meghatározottakon túlmenően a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat. E rendelkezés alapján az intézmény a házirendben meghatározhat konkrét eljárási szabályokat a mulasztások igazolására vonatkozóan. A házirendben kerülhetnek rögzítésre tehát azok az eljárási szabályok, amik alapján a szülő igazolni tudja gyermeke mulasztását, illetve az is, hogy az intézményvezető mely esetekben engedélyezhet a szülő által igazolható napokon felüli további távolmaradást. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet azt is szabályozza, hogy a beteg gyermek, tanuló az orvos által meghatározott időszakban nem látogathatja a nevelési-oktatási intézményt. A betegséggel összefüggő előzetes bejelentés kapcsán álláspontunk szerint a betegség természetével összeegyeztethetetlen az előre tervezettség. A gyermek, a tanuló betegsége esetén az intézmény mulasztással kapcsolatos szabályozási jogköre az orvosi igazolás benyújtására vonatkozó rendelkezések meghatározásáig terjed. A mulasztás igazolására vonatkozóan az intézmény a házirendben meghatározhat konkrét eljárási szabályokat, azonban ezen rendelkezések kialakítása során figyelemmel kell lenni a kiskorú és a nagykorú tanulóakra vonatkozó előírások elkülönítésére, tekintettel arra, hogy a nagykorú és cselekvőképes tanuló esetén a köznevelési törvénynek a szülő jogaira és kötelességeire vonatkozó rendelkezéseit nem kell alkalmazni, illetve hogy a jogalkotó más jogkövetkezményeket fűz a tanköteles és nem tanköteles kiskorú, valamint a nem tanköteles nagykorú tanuló mulasztásához. (593/2013/OJBIT)

Fentiek értelmében, amennyiben a tanuló betegség miatt marad távol a tanítási óráról, és ezt az intézmény házirendjében foglaltaknak megfelelően igazolja, úgy az nem tekinthető

kötelességszegő magatartásnak. Más a helyzet azonban akkor, ha a tanuló hiányzását nem vagy nem a házirendben rögzítetteknek megfelelően igazolja, ebben az esetben ugyanis mulasztása igazolatlan. A házirend sem írhat elő olyan szabályokat, melyek a jogszabályi rendelkezésekkel szemben állnak.

Egy szülői beadványban foglaltak szerint a panaszos gyermeke egy gimnázium 12. osztályos tanulója. A beadványban a szülők az osztályfőnök gyermekükkel szemben tanúsított negatív magatartása miatt éltek panasszal. Elmondásuk szerint ettől az évtől kezdve a pedagógus napi rendszerességgel beleköt a tanulóba, negatív megjegyzésekkel illeti, megalázza társai előtt, holott tisztában van az egészségi problémájával, az orvosi kezelések miatti nehézségeivel. A tanuló által panaszoltakat az osztálytársak is megerősítették, beszámolva arról, hogy többször előfordult, hogy a pedagógus megalázott tanulókat betegségük, anyagi helyzetük vagy testalkatuk miatt. A nagyrészt a téli szünet idejére eső műtétje kapcsán a pedagógus 16 órai igazolást nem fogadott el a panaszos gyermekétől, és figyelmeztetést írt be az üzenő füzetbe. A szülők megpróbálták tisztázni a helyzetet az osztályfőnökkel, kérve, hogy az általa viccnek szánt megjegyzéseket kerülje a jövőben. A vitatott igazolatlan mulasztások kapcsán a pedagógus megígérte a mulasztások összeírását. A szülők beszámoltak a tanuló félévi matematika bukása kapcsán az igazgatóval folytatott beszélgetésről, amikor az intézményvezető azzal a kérdéssel fordult a tanulóhoz, tudja-e, hogy az osztályfőnök miért akarja kirúgatni az iskolából. Az osztályfőnök ezt később cáfolta és hazugnak nevezte a tanulót. A szülők ennek hatására megbeszélést kezdeményeztek igazgatóval, amin az osztályfőnök is részt vett. Itt kölcsönös bocsánatkérés mellett sikerült átbeszélni a történeteket, megállapodva abban, hogy gyermekük feladata a tanulás és a minél kevesebb hiányzás, az osztályfőnök pedig a jövőben nem tesz félreérthető megjegyzéseket.

Az osztályfőnök által vitatott mulasztásokra a szülők orvosi igazolást kértek, amelyekről egyértelműen kiderült, hogy már egyszer kiadták őket. Ezeket az igazolásokat aztán a megbeszéltek ellenére a pedagógus nem fogadta el a 8 napon túli leadásra hivatkozással. A tanulóval szembeni negatív hozzáállásban a szülők beszámolója szerint nem történt változás, előfordult például, hogy intót kapott késésért, pedig nem is késett el. Ugyanis mindig több osztálytársával érkezik az iskolába, ők igazolták, hogy ott volt, de az osztályfőnököt ez nem érdekelte. A pedagógus negatív viszonyulása az érdemjegyeiben is meglátszik, az általa tanított német tantárgyból szándékosan rosszabb jegyeket ad, amióta tudja, hogy e tárgyból emelt szinten szeretne érettségizni. A szülői tájékoztatás szerint a kialakult helyzet nagyon rossz hatással van gyermekükre, a folyamatos stressz egészségét megviseli, lelkiileg megterheli, az érettségire való nyugodt felkészülését nehezíti.

Tekintettel az ügy jellegére, indokoltnak tartottuk személyes egyeztetés összehívását, amely javaslatunkat az intézményvezető elfogadta, és személyes konzultáció keretében egyeztettük az ügyvel kapcsolatos álláspontját. A személyes egyeztetés alkalmával az igazgató úr tájékoztatott arról, hogy a tanuló már nagykorú, 20 éves, vagyis esetében a mulasztások dokumentálása, jogkövetkezmények alkalmazása szempontjából a nem tanköteles tanulókra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A vitatott mulasztások kapcsán az intézményvezető úgy nyilatkozott, hogy ezek a kérdéses igazolások nem kerültek benyújtásra az iskola felé. Intézményük a mulasztások igazolása tekintetében az iskola házirendjében rögzítettek szerint azt a gyakorlatot folytatja, hogy az orvosi igazolás benyújtása mellett a mulasztás ezen okát a szülőnek az ellenőrzőbe is be kell jegyeznie. Ezzel kapcsolatban a hivatal rendelkezésére bocsátotta a tanuló 2012/2013-as tanévre eső mulasztásait és késéseit mutató összesítést, havonkénti bontásban. Tájékoztatása szerint az első félévre eső igazolatlan mulasztásokra utólag benyújtott orvosi igazolást a

házi rend alapján nem tudták elfogadni, mivel a tanuló azokat túl későn, már az első félév lezárta után hozta. Ezeken a kérdéses napokon egyébként csak egy-két óráról hiányzott, amelyek órarend szerint első vagy hetedik órák voltak. A többi igazolást az osztályfőnök elfogadta. A rendelkezésre bocsátott 2013. 04. 10-i zárású elektronikus napló adatai alapján a tanuló összes mulasztásainak száma 160, ebből igazolt 119, igazolatlan hiányzás 41 óra (igazolatlan késés ebből 3 óra).

Tájékoztatása szerint a vitatott osztályfőnöki intést nem egyetlen késés, hanem ezen igazolatlan mulasztások, valamint a regisztrált késések magas száma miatt kapta. A tanuló késéseiből ugyanis 3 igazolatlan óra gyűlt össze. Az általa jogszerűtlennek ítélt késés kapcsán az intézményvezető azt a tájékoztatást adta, hogy a késések regisztrálása kapcsán kizárt a tévedés lehetősége. Bár az iskola házi rendje szerint 7.50-ig kell az iskolába beérkezni, mulasztásként azonban a jogszabályban meghatározottak szerint csak a tanóráról való távolmaradást rögzítik a beléptető rendszer és az elektronikus napló összekapcsolása révén.

Az osztályfőnökkel szemben jelzett panaszokat az igazgató úr a szülői és tanulói jelzések nyomán megvizsgálta, a konfliktus rendezése érdekében megbeszélést hívott össze, amely egyeztetés megítélése szerint megnyugtató módon zárult. Mindkét oldal vonatkozásában kimondásra kerültek a kötelezettségek, határok, korlátok, hogy a jövőben kinek mire kell jobban figyelnie. Tájékoztatása szerint ezt a helyzetet a megbeszélés óta figyelemmel kíséri, nem tapasztalt olyan újabb konfliktust, ami szükségessé tette volna intézményvezetői beavatkozását. Tájékoztatásában leszögezte, hogy az iskola feladata a tanuló érettségire történő felkészítése, de ehhez a tanulónak kétségtelenül tanulnia kell. Összességében csak a tanulón múlik, hogy sikeres érettségit tegyen.

A tanulói mulasztásokkal kapcsolatban megállapítottuk, hogy a vitatott mulasztások igazolásával kapcsolatban a panaszosi és az intézményi előadások ellentmondóak. A panaszos előadása szerint a kérdéses igazolásokat korábban már benyújtotta, ezt az előadást cáfolta viszont az iskola nyilatkozata. Az intézmény előadását erősíti továbbá a mulasztások igazolása kapcsán ismertetett gyakorlat, miszerint az orvosi igazolás benyújtásával egyidejűleg a szülőnek az ellenőrzőben is igazolnia kell a mulasztás tényét. Az igazolatlan mulasztással, valamint a késésekkel mint tanulói kötelezettségsszegésekkel szemben az iskola a házi rendjében rögzített fegyelmező intézkedéseket alkalmazhatja. Ezzel összefüggésben a vitatott késés miatt kiszabott fegyelmező intézkedést az iskola által előadottak egyértelműen tisztázták, miszerint a kérdéses osztályfőnöki intést a tanuló nem egyetlen késés miatt, hanem együttesen az igazolatlan órái és késései miatt kapta. A késés téves regisztrálása az iskola által ismertetett gyakorlat (beléptető rendszer és elektronikus napló összekapcsolása) miatt nem lehetséges.

A fentiek alapján jelen ügyben megállapítottuk, hogy az intézményvezető a szülői, tanulói panaszban foglaltakat megvizsgálta, és ennek nyomán megtette a szükséges intézkedéseket a pedagógus-tanuló közötti konfliktus rendezésére. Megállapítottuk továbbá, hogy a tanuló által panaszolt további kérdések kapcsán a nyilatkozatok ellentmondóak voltak. A korábban benyújtott mulasztások igazolása az iskola álláspontja alapján nem történt meg, ezen körülmény a nyilatkozatok tükrében nem tisztázódott, ugyanakkor az megállapítható, hogy amennyiben az igazolások benyújtása nem a házi rendben meghatározottak szerint történt, ez esetben az iskola nem volt köteles az adott mulasztást igazoltnak tekinteni. Az iskola előadása tisztázta továbbá a vitatott fegyelmező intézkedés jogalapját, miszerint azt a tanuló az igazolatlan mulasztásaiért és késéseiért együttesen kapta. A vitatott késés rögzítése pedig a beléptető rendszer és az elektronikus napló összekapcsolása révén került regisztrálásra. A személyes egyeztetés alkalmával az igazgató úr biztosított az iskola megfelelő hozzáállásáról, miszerint az eredményekért kétségkívül tanulni kell, de kizárólag a tanulón múlik, hogy az intézményben sikeres

érettségit tegyen. A fentiekre tekintettel jelen ügyben kezdeményezést nem fogalmaztunk meg, az ügyet lezártuk. (291/2013/OJBIT)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (10) bekezdése szerint, ha a tanuló a tanórai foglalkozás kezdetére nem érkezik meg, a késést igazolnia kell a házirendben foglalt szabályok szerint. A késések idejét össze kell adni. Amennyiben ez az idő eléri a tanórai foglalkozás időtartamát, a késés egy igazolt vagy igazolatlan órának minősül. Az elkésző tanuló nem zárható ki a tanóráról, foglalkozásról.

Egy szülő azt kifogásolta, hogy gyermeke iskolájában, ha nem érnek be 7.55- re az iskolába, késést regisztrálnak, holott a tanítási óra 8.00-kor kezdődik. A fenti rendelkezés szerint a késések rögzítésére, igazolására vonatkozó szabályok a tanórai foglalkozásokkal összefüggésben szerepelnek a jogszabályban. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (2) bekezdésének b) pontja szerint az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg az iskolai, kollégiumi tanulói munkarendet. A házirend szabályainak megtartása a tanulók kötelessége, megszegésük esetén fegyelmező intézkedések alkalmazása lehet indokolt. (801/2013/OJBIT)

A mulasztások esetén alkalmazott fegyelmező intézkedések, esetleges fegyelmi eljárás, vagy a tanulói jogviszony megszűnése esetén az (igazolatlan) mulasztások mint kötelességszegő magatartásformák kerülnek megítélésre, mely esetben szankciókat állapít meg az intézmény. Az - akár igazolt, akár igazolatlan - mulasztások nagy száma ugyanakkor azt is jelenti, hogy a tanuló nem tudja teljesíteni tankötelezettségét, nem tudja elsajátítani az előírt tananyagot. Erre tekintettel a jogi szabályozás kiterjed arra is, hogy a tanuló nagyszámú mulasztásai esetén mi a teendő teljesítményének megítélése, azaz értékelése érdekében.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (7)-(8) bekezdése szerint, ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen

a) az Nkt. 5. § (1) bekezdés b)–c) pontjában meghatározott pedagógiai szakaszban a kétszázötven tanítási órát,

b) az Nkt. 5. § (1) bekezdés d) pontjában meghatározott iskolai nevelés-oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszában az elméleti tanítási órák húsz százalékát,

c) a közoktatási törvény 27. § (2) bekezdésében meghatározott, a kötelező óra legfeljebb ötven százalékában folyó pályaorientáció, gyakorlati oktatás, szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás, valamint elméleti és gyakorlati szakmacsoportos alapozó oktatás tanítási óráinak húsz-húsz százalékát,

d) a közoktatási törvény 29. § (1) bekezdésében meghatározott, a kilencedik évfolyamtól kezdődően a Nat-ban meghatározott szakmai orientáció, a tizenegyedik évfolyamtól kezdődően elméleti és gyakorlati szakmacsoportos alapozó oktatás tanítási óráinak húsz-húsz százalékát,

e) alapfokú művészeti iskolában a tanítási órák egyharmadát,

f) egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja,

és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen. A nevelőtestület az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a jogszabályban meghatározott értesítési kötelezettségének. (Az 51. § (3) bekezdése előírja, hogy az iskola köteles a szülőt értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, továbbá abban az esetben is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri. Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire.) Ha a tanuló teljesítménye a tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyamismétléssel folytathatja. Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.

Egy szülő gyermeke osztályozó vizsgája miatt fordult hivatalunkhoz. Gyermeke sokat betegeskedett, ennek ellenére matematikatanára arról tájékoztatta, hogy meglévő jegyei alapján közepesre le tudja zárni. Ezt követően mégis levizsgáztatták matematikából, ám a vizsgája sikertelen lett. Tájékoztattuk, hogy a mulasztások egyik jogkövetkezménye lehet, hogy a tanuló teljesítménye az érdemjegyek alapján nem értékelhető, és így osztályozó vizsgát kell tennie. A fentieknek megfelelően, ha a tanuló teljesítménye mulasztásainak nagy száma ellenére érdemjegyei alapján értékelhető egyes tantárgyakból, akkor őt a pedagógus ezen érdemjegyek alapján értékeli. Abban a kérdésben, hogy értékelhető-e a teljesítmény az érdemjegyek alapján, az adott tantárgyat oktató pedagógus dönt. Ha nem értékelhető, akkor a nevelőtestület kezébe kerül a döntés: engedélyezi-e az osztályozó vizsga letételét, vagy sem. Ez utóbbi esetben a tanuló köteles az évfolyamot megismételni. De a nevelőtestület kizárólag a jogszabályban meghatározott esetben (ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a fentiekben meghatározott értesítési kötelezettségének) tagadhatja meg az osztályozó vizsga letételét, minden egyéb esetben engedélyezni köteles azt. Ilyenkor a tanuló az érintett tantárgyakból osztályozó vizsgát tesz, és az év végi osztályzatot a vizsgán nyújtott teljesítménye alapján állapítja meg a pedagógus. (465/2013/OJBIT)

Fenntartói irányítás

Az elmúlt tanévben a köznevelési rendszer intézményeinek fenntartói rendszere jelentős átalakuláson ment keresztül. 2012. szeptember 1-jével kezdte meg működését az Emberi Erőforrások Minisztériuma irányítása alatt működő Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (a továbbiakban: Központ), amely Központ tankerületeken keresztül látja el a fenntartói feladatokat.

A köznevelési törvény hatálya kiterjed az óvodákat fenntartó önkormányzatokra, az iskolák jelentős része fölött fenntartói jogokat gyakorló Klebelsberg Intézményfenntartó

Központra, illetve más állami fenntartókra, valamint az egyéb, nem állami, önkormányzati fenntartókra.

A köznevelési törvény 83. § (2) bekezdése szerint a fenntartó

- a) e törvényben foglalt keretek között - az állami intézményfenntartó központ által fenntartott köznevelési intézmény kivételével - dönt a köznevelési intézmény létesítéséről, nevének megállapításáról, gazdálkodási jogköréről, átszervezéséről, megszüntetéséről, tevékenységi körének módosításáról, fenntartói jogának átadásáról,
- b) dönt az óvodába történő jelentkezés módjáról, az óvodai általános felvételi időpontról, az óvoda heti és éves nyitvatartási idejének meghatározásáról,
- c) meghatározza a köznevelési intézmény költségvetését, továbbá a kérhető térítési díj és tandíj megállapításának szabályait, a szociális alapon adható kedvezmények feltételeit,
- d) meghatározza az adott nevelési évben indítható óvodai csoportok számát, az adott tanítási évben az iskolában indítható osztályok, a kollégiumban szervezhető csoportok számát,
- e) ellenőrizheti a köznevelési intézmény gazdálkodását, működésének törvényességét, hatékonyságát, a szakmai munka eredményességét, nevelési-oktatási intézményben továbbá a gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenységet, a tanuló- és gyermekbaleset megelőzése érdekében tett intézkedéseket; ha a fenntartó nem települési önkormányzat, a tanuló- és gyermekbalesetet jelenti a nevelési-oktatási intézmény székhelye szerint illetékes kormányhivatalnak,
- f) a köznevelési intézmény vezetőjének megbízása, kinevezése, a megbízás visszavonása, a jogviszony megszüntetésének jogával kapcsolatos, e törvényben foglalt korlátozó rendelkezések keretei között gyakorolja a munkáltatói jogokat a köznevelési intézmény vezetője felett,
- g) jóváhagyja a köznevelési intézmény tantárgyfelosztását, továbbképzési programját,
- h) értékeli a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programjában meghatározott feladatok végrehajtását, a pedagógiai-szakmai munka eredményességét,
- i) ellenőrzi a pedagógiai programot, a házirendet, valamint a SZMSZ-t.

A köznevelési törvény 79. § (2) bekezdése értelmében a kormányhivatal hatósági ellenőrzés keretében vizsgálja a köznevelési intézmény jogszabályi feltételeknek megfelelő működését.

A kormányhivatal egyházi és más nem állami, nem önkormányzati fenntartású köznevelési intézményekkel kapcsolatos törvényességi ellenőrzési jogkörét a köznevelési törvény 34. §-a állapítja meg: A kormányhivatal legalább kétevente végzi az egyházi köznevelési intézmény és a magán köznevelési intézmény fenntartói tevékenységének törvényességi ellenőrzését, amelynek eredményéről értesíti a költségvetési hozzájárulást folyósító szervet. A kormányhivatal a törvényességi ellenőrzés keretében vizsgálja, hogy a fenntartó a nevelési-oktatási intézményt az alapító okiratban és a működéshez szükséges engedélyben meghatározottak szerint működteti-e. A kormányhivatal a törvényességi ellenőrzés körében – megfelelő határidő biztosításával – felhívja a fenntartót a

törvénysértés megszüntetésére. Ha a fenntartó a megadott határidőn belül nem intézkedett, a kormányhivatal a köznevelési intézményt törli a nyilvántartásból.

Mivel a köznevelési törvény 21. §-a szerint a köznevelési intézmény alapító okirata tartalmazza a nevelési, oktatási feladatot ellátó feladatellátási helyenként felvehető maximális gyermek-, tanulólétszámot, ennek betartását a fentiek értelmében a kormányhivatal köteles vizsgálni. E 21. § szerint továbbá a köznevelési intézményt törölni kell a nyilvántartásból, ha a hatóság súlyos vagy az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés során megállapított szakmai jogszabálysértés miatt a nyilvántartásból való törlését elrendeli. A nyilvántartásból való törléssel egyidejűleg a kormányhivatal kijelöli azt a nevelési-oktatási intézményt, amely a megszünt intézménnyel jogviszonyban álló gyermekek, tanulók felvételét nem tagadhatja meg. E § alkalmazásában súlyos jogszabálysértés, ha a köznevelési intézményben folyó nevelő és oktató munka a közbiztonságot, a közrendet, a közegészségügyet, a közerkölcsöt sérti, vagy mások jogai, szabadságjogai ellen irányul, továbbá ha a nevelési-oktatási intézmény a feladatainak ellátásához szükséges feltételekkel nem rendelkezik.

Egy óvoda kapcsán az érintett alkalmazottak és szülők egyaránt megkeresték panaszukkal hivatalunkat azzal kapcsolatban, hogy az illetékes kormányhivatal ideiglenes intézkedésével a magánóvodát bezáratta, aminek következtében a gyermekek nem tudnak a továbbiakban az óvodába járni, valamint az alkalmazottak foglalkoztatása is bizonytalanná vált. A rendelkezésünkre álló dokumentumokat megvizsgálva megállapítottuk, hogy a fentieknek megfelelően a kormányhivatal törvényben meghatározott kötelességének eleget téve hatósági ellenőrzést végzett. Ennek során kikérte a szakhatóságok állásfoglalását, és annak figyelembevételével döntött. A csatolt dokumentumok szerint a magánóvoda nem rendelkezett a jogszabályban előírt a feladatainak ellátásához szükséges feltételekkel, ezért a továbbiakban annak működését nem engedélyezte. A rendelkezésünkre álló dokumentumok alapján az oktatási jogok megsértése az érintett magánóvoda vonatkozásában nem volt megállapítható. (17/2013/OJBIT, 18/2014/OJBIT)

A köznevelési törvény 83. § (2) bekezdés b) pontja alapján a fenntartó dönt az óvoda heti és éves nyitvatartási idejének meghatározásáról. A fenntartó döntése nyomán - 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 3. § (2) bekezdésének b) pontja szerint - az óvodai nevelési év helyi rendjében kell meghatározni a szünetek időtartamát. E § (7) bekezdése szerint pedig az óvoda nyári zárva tartásáról legkésőbb február tizenötödikéig, a nevelés nélküli munkanapokról legalább hét nappal a zárva tartást megelőzően a szülőket tájékoztatni kell.

Egy szülő a gyermeke óvodájának nyári zárva tartásával kapcsolatban élt panasszal, és kérte hivatalunk állásfoglalását. Az intézmény belső dokumentumaiból (SZMSZ, óvodai munkaterv) a szülő nem kapott tájékoztatást az óvoda egész éves nyitva/zárva tartásáról, ezért a fenntartóhoz fordult. A fenntartó önkormányzat tárgyév február 15-ig nem hozott határozatot a nyári zárva tartásról, de a szülő azt a tájékoztatást kapta, hogy bár döntés valóban nem született a kérdésben, de - egyeztetve az intézmény vezetőjével - az óvoda 2013. augusztus 9-ig nyitva tart. Ugyanakkor a szülő július 15-én szembesült

azzal, hogy az óvoda július 26-án bezár, ezért egy másik településen található tagintézménybe irányították. A szülő sérelmezi a döntési folyamatot, valamint az ezzel kapcsolatos tájékoztatás elmaradását, álláspontja szerint amennyiben a fenntartó február 15-ig nem döntött az óvoda nyári zárva tartásáról, ez esetben nem zárhatna be az intézmény. A fentiek alapján - amennyiben nem született meg a döntés, vagy elmaradt az arról szóló tájékoztatás - a beadványban leírtak felvetik a jogsértés gyanúját, amellyel kapcsolatban jogorvoslattal élhet az érintett. Amennyiben a jogorvoslatra az óvoda döntése vagy döntésének elmulasztása miatt kerül sor, úgy a fenntartóhoz fordulhat kérelmével. Ha pedig a fenntartó intézkedését vagy intézkedésének elmulasztását sérelmezi, úgy az illetékes kormányhivatal felé nyújthatja be beadványát, tekintettel arra, hogy a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 127. §-a értelmében Kormány a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletéért felelős miniszter irányításával, a kormányhivatal útján biztosítja a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletét. (551/2013/OJBIT)

A 2013. évben a köznevelési intézmények átszervezésével, megszüntetésével kapcsolatos panaszok száma érezhetően kevesebb lett. Ahogy a korábbi években, továbbra is az eljárási szabályok mentén vizsgáljuk e döntések jogszerűségét, azok célszerűségének megítélésére hivatalunknak nincs hatásköre.

A köznevelési törvény 84. § (7) bekezdés c) pontja alapján a fenntartó, az állami intézményfenntartó központ által fenntartott intézmény esetében az oktatásért felelős miniszter legkésőbb az intézkedés tervezett végrehajtása éve májusának utolsó munkanapjáig hozhat döntést a nevelési-oktatási intézmény megszüntetésével kapcsolatban.

Hivatalunkhoz egy beadvány érkezett egy kistérségi általános iskola szülői munkaközösségének tagjai, valamint a település polgármestere részéről. A beadványozók az általános iskola felső tagozatának másik településre történő áthelyezésével kapcsolatban fejezték ki kifogásaikat. A panaszosok a szabad iskolaválasztás jogának sérelmét jelezték. Előadták, hogy a tankerület döntéséről való tájékoztatást követően már nem volt lehetőségük arra, hogy gyermeküket valamely másik iskola 4, 5, 6 vagy 8 osztályos képzésére beírassák, hiszen a jelentkezés és a felvételi vizsgák már korábban lezajlottak. További kifogásként jelezték a panaszosok, hogy az átszervezésről való döntés ellentétes az Oktatási Hivatal által közzétett megyei feladatellátási, intézményhálózat-fejlesztési tervvel, mely véleményeztetési szakaszban van. Ez ugyanis „felmenő rendszerű racionalizálást” javasol, az intézmény átszervezése pedig a felső tagozat azonnali megszüntetését tartalmazza. Sérelmezték továbbá a beadvány készítői, hogy a nevelőtestület, a diákönkormányzat és a szülői munkaközösség átszervezéssel összefüggő véleményének elkészítésére csupán 1 nap állt rendelkezésre.

Vizsgálatunk keretében megkerestük az illetékes tankerület igazgatóját. Megkeresésünkre az igazgató arról tájékoztatott, hogy az általános iskolában 2013. 05. 07-én a tankerület munkatársai részt vettek az intézmény átszervezésével kapcsolatban szervezett tájékoztató értekezleten. Ezen az értekezleten csak átszervezési javaslatról tájékoztatták az érintetteket, és bíztatták őket, hogy véleményüket teljes körűen írják le. A tervezett intézményi átszervezésről, mint döntésről nem is beszélhettek, hiszen döntéshozatali joggal kizárólagosan az Emberi Erőforrások Minisztériumának mindenkor minisztere bír. A tankerület a véleményezésre a minimális 15 napot biztosította, de a vélemények mielőbbi megküldése a döntéshozók

felé a véleményező testületek érdeke volt, hiszen a döntés meghozatalában nagy jelentősége volt az érintett közösségek véleményeinek ismeretének is. A tankerület az igazgató asszony álláspontja szerint a törvény szerint járt el, a benyújtott panaszt mindezek alapján nem tartja megalapozottnak. Ennek ellenére végül a panaszosok által sérelmezett helyzetet a tankerület saját hatáskörében orvosolta, az átszervezésre nem került sor, ezt a panaszosok is megerősítették tájékoztatásukban. Eerre tekintettel az ügyet lezártuk. (428/2014/OJBIT)

A köznevelési törvény 25. § (7) bekezdése szerint az óvodai csoportra, iskolai osztályra, kollégiumi csoportra megállapított maximális létszám - melyet a 4. melléklet határoz meg - nevelési év, illetőleg a tanítási év indításánál a fenntartó engedélyével legfeljebb húsz százalékkal átléphető, továbbá függetlenül az indított osztályok, csoportok számától, akkor is, ha a nevelési év, tanítási év során az új gyermek, tanuló átvétele, felvétele miatt indokolt.

A 4. melléklet szerinti osztály-, csoportlétszámokat első alkalommal a 2013/2014. tanévtől felmenő rendszerben kell alkalmazni. E melléklet alapján óvodában a maximális létszám 25 fő. A csoportlétszám meghatározásánál, a maximális létszám esetleges túllépésének engedélyezésénél szerepet játszik a fenntartó.

A szülő gyermeke egy kistépülés napközi otthonos óvodájába jár. A szülő a hivatalunkhoz megküldött panaszában azt sérelmezte, hogy az óvodában a jogszabályban megengedett létszámhatároknál magasabbak a csoportlétszámok, ami megnehezíti a gyermekekkel való foglalkozást.

A beadvány nyomán vizsgálatot indítottunk, és az óvoda vezetőjéhez fordultunk nyilatkozatért. Az óvodavezető elmondta, hogy az óvodában két csoport működik, jelenleg 63, majd januártól 66 fővel. A nyilatkozatban azt is kifejtette, hogy a gyermeklétszám a valóságban nem éri el a jogszabályban előírt maximális mértéket. Továbbá arról is tájékoztatott, hogy az intézményben olyan gyermekek is felvételt nyernek, akik számára ugyan nem ez az intézmény a kötelező felvételt biztosító óvoda, ám a valóságban ez számukra a legkönnyebben elérhető intézmény.

Az intézményvezető e nyilatkozat során tehát elismerte, hogy az óvodai létszámhatárok tekintetében az intézmény nem a jogszabályoknak megfelelően járt el, azaz a köznevelési törvényben előírt maximális létszámnál (60 fő) magasabb gyermekszámmal működnek a csoportok.

Tekintettel arra, hogy az ügyben az oktatási jogok megsértése megállapítható volt, megkerestük a település jegyzőjét, hogy a fenntartó képviselőjeként fejtse ki nyilatkozatát azzal kapcsolatban, hogyan minősíti az óvodavezető eljárását, valamint tájékoztatást kértünk arról, hogy a fenntartó milyen intézkedésekkel kívánja orvosolni a csoportlétszámok túllépésével kapcsolatos jogsértést. A jegyző úr tájékoztatásában arról informált, hogy nyitottak a kérdés rendezésére, a jelzett jogszabályokkal ellentétes állapotot a fenntartó akár új csoport indításával is megszünteti. A fenntartó ezen nyilatkozatára tekintettel az ügyben nem foglalmaztunk meg ajánlást. Tájékoztattuk ugyanakkor a fenntartót arról, hogy az óvodák fejlesztése a jogszabályi módosításokra tekintettel előtérbe került, ehhez a fenntartó települési önkormányzatok segítséget kaphatnak a központi forrásokból. Javasoltuk, hogy kísérik figyelemmel a központi támogatások, pályázatok rendszerét, és használják ki az esetleges lehetőségeket. (576/2013/OJBIT)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái

Hivatalunk munkája során számos esetben indít vizsgálatot annak érdekében, hogy megállapítsuk, megvalósult-e adott esetben az oktatási jogok megsértése. Sok esetben fordul elő, hogy a panaszban leírtak alapján felmerül a gyanúja annak, hogy megtörtént az oktatási jogsérelem, ám mégsem indul vizsgálat, mert a panaszosok az oktatási intézmény után közvetlenül az oktatási jogok biztosához fordultak segítséget kérve. A 40/1999. (X. 8.) OM rendelet azonban a következő eljárási szabályt tartalmazza: az oktatási jogok biztosa érdemi vizsgálat nélkül elutasítja a beadványt, illetve az eljárást megszünteti, ha a kérelmező - a bírósági eljárás kivételével - nem merítette ki a rendelkezésére álló jogorvoslatokat. Ezért ilyen esetben tájékoztatjuk a hozzánk fordulókat, hogy ügyükben a leírtak alapján felmerül az oktatási jogok megsértésének gyanúja, ezért forduljanak a fenntartóhoz a jogorvoslati út kimerítése érdekében.

A köznevelési törvény értelmében ugyanis a fenntartó számos jogosítvánnyal rendelkezik az általa fenntartott köznevelési intézmények tekintetében, rendelkezésre állnak az eszközei ahhoz, hogy egy kialakult konfliktust, egy esetleges jogsértést kivizsgáljon, és orvosoljon. A köznevelési törvény 83. §-a (2) bekezdésének e) pontja értelmében a fenntartó ellátja az intézménynek törvényességi ellenőrzését, valamint kifejezetten a fenntartót jelöli ki a jogszabály a jogorvoslati kérelem címzettjeként is. A köznevelési törvény 37. § (2) bekezdése szerint az óvoda, az iskola, a kollégium döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: döntés) ellen a tanuló, a szülő – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül – a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat. A fenntartó jár el, és hoz másodfokú döntést a jogszabálysértésre hivatkozással benyújtott kérelem tekintetében. Számos esetben fordult elő, hogy a beadványt elutasítjuk, mert a hozzánk forduló érintett nem merítette ki a jogorvoslatot, tájékoztatjuk a jogorvoslati út igénybevételének lehetőségéről, ám ennek kimerítése után a panasz ismételten hivatalunkhoz kerül, mert a beadvány készítője nem tartja megfelelőnek a fenntartó eljárását. Ez esetben hivatalunk már vizsgálatot tud indítani az adott ügyben.

A köznevelést szabályozó jogi normák számos garanciális rendelkezést tartalmaznak, melyek célja az, hogy általános jelleggel biztosítsák az oktatási szereplők jogainak védelmét. Kiemelkedő jelentőségű garanciális jellegű előírások az oktatási szereplők tájékoztatásával kapcsolatos rendelkezések. A köznevelési törvény 72. §-a általános érvénnyel határozza meg a szülői jogokat és kötelezettségeket. E körben a kiemelt szülői jogok között szerepel, hogy a szülőnek joga, hogy gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon. Ez a szülői jog az intézmény, illetve a pedagógus oldalán tájékoztatási kötelezettséget keletkeztet.

Ugyanakkor a köznevelési törvény 72. § (1) bekezdésének a) és b) pontjában foglaltak szerint a szülő kötelessége, hogy gondoskodjon gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérje gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét, biztosítsa gyermeke óvodai nevelésben való részvételét, továbbá tankötelezettségének teljesítését.

A szülő tájékoztatáshoz való joga akár írásos tájékoztatás útján is érvényesülhet, amennyiben más úton nem tud tájékozódni, és ezt külön kéri. A szülők tájékoztatásának része lehet azon elvárás teljesítése, hogy betekintést nyerjenek abba a munkába, amely az oktatási intézményben történik.

Beadványában a szülő azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogy milyen jogai, lehetőségei vannak ellenőrizni a nevelési tanácsadó javaslatában meghatározott az óvodapedagógusok által végzett fejlesztéseket. A köznevelési törvényben rögzítettek szerint a szülő kiemelt joga, hogy gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon. A tájékoztatáshoz való jog kiemelt jelentőségű, hiszen a rendszeres, részletes és érdemi tájékoztatás a további joggyakorlás előfeltétele is. A fejlesztés követésének másik eszköze lehet a foglalkozáson való részvétel. A köznevelési törvény által biztosított másik szülői jog, hogy a nevelési-oktatási intézmény vezetője vagy a pedagógus hozzájárulásával részt vegyen a foglalkozásokon. Ez a jog azonban csak az intézményvezető/vagy a pedagógus hozzájárulásával gyakorolható. (626/2013/OJBIT)

A szülő azzal kapcsolatban érdeklődött, hogy hogyan érvényesítheti szülőként a tanórákon való részvétel jogát. A következőkről tájékoztattuk a hozzánk fordulót. A köznevelési törvény 72. § (5) bekezdés e) pontja szerint a szülő joga különösen, hogy a nevelési-oktatási intézmény vezetője vagy a pedagógus hozzájárulásával részt vegyen a foglalkozásokon. E jogosultsággal kapcsolatos részletszabályokat a törvény nem tartalmaz. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdésének c) pontja úgy rendelkezik, hogy a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni a belépés és benntartózkodás rendjét azok részére, akik nem állnak jogviszonyban a nevelési-oktatási intézménnyel. Tekintettel arra, hogy a tanórákon való részvétel joga a szülők számára a törvény fent idézett rendelkezése szerint az igazgató vagy a pedagógus egyedi hozzájárulásával gyakorolható, így minden egyes alkalommal külön kell arról egyeztetni. Amennyiben az intézmény szervezeti és működési szabályzatában e kérdéssel rendelkeztek, úgy annak előírásait a vezetőnek, illetve a pedagógusnak figyelembe kell venni döntése meghozatalakor. (138/2013/OJBIT)

Az információs technológia fejlődésével napjainkban egyre több iskola alkalmaz elektronikus naplót. Ennek használata során is maradéktalanul érvényesülnie kell a tájékoztatáshoz való szülői jognak.

A szülő azt sérelmezte, hogy az iskola igazgatója kötelezővé tette az e-napló használatát, s megtiltotta a tanároknak a tájékoztató füzetek vezetését. Több szülő nem értett ezzel egyet, mert múlt évben számos

alkalommal voltak eltérések a papír alapú és elektronikus nyilvántartás között, amikor is az utóbbit tekintették hitelesnek. A szülő ezen intézkedés jogszerűségével kapcsolatban fogalmazta meg kérdéseit, észrevételeit. Tájékoztatott, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdésének g) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni elektronikus napló használata esetén a szülő részéről történő hozzáférés módját. A fentieknek megfelelően javasoltuk a panaszosnak, hogy intézményük házirendjében nézzen utána az e-napló használatával összefüggő rendelkezéseknek. E rendelet 100. § (4) bekezdése szerint a tanuló félévi osztályzatairól az iskola az iskolai elektronikus napló alkalmazása esetén is köteles az értesítő (ellenőrző) útján, az osztályfőnök aláírásával és az iskola körbélyegzőjének lenyomatával ellátott írásbeli tájékoztatást adni. E rendelkezés kizárólag a félévi osztályzatok vonatkozásában teszi kötelezővé a szülők írásbeli tájékoztatását. Tájékoztatott a szülőt továbbá arról, hogy amennyiben a fenti szabályokat, valamint a házirend vonatkozó rendelkezéseit megsérti az iskola, úgy lehetősége van jogorvoslással élni. (147/2013/OJBIT)

A szülő, amikor gyermekét az oktatási intézményben hagyja, a felügyelet jogát átruházza az intézményre. Biztosnak kell lennie abban, hogy gyermeke a tankötelezettség teljesítése közben biztonságban tölti napjait. Ezért garanciális jelentőségűek a köznevelési törvény felügyelettel összefüggő rendelkezései.

A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. A törvény az értelmező rendelkezések között definiálja a felügyelet fogalmát. Eszerint a gyermek, tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben: a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt.

A szülő az óvodai nevelés nélküli munkanapokon történő felügyelet kérdésével kapcsolatban kérte segítségünket. Tájékoztatott, hogy a köznevelési törvény 3. § (6) bekezdése szerint az óvodai nevelés nélküli munkanapon, az iskolai tanítás nélküli munkanapon és a kollégiumi foglalkozás nélküli munkanapon – a szülő igénye esetén – az óvoda, az iskola és a kollégium ellátja a gyermek vagy kiskorú tanuló felügyeletét. Az óvodának a fentiek értelmében tehát valamilyen módon meg kell oldania a gyermek felügyeltét a nevelés nélküli munkanapon is, amennyiben erre szülői igény merül fel. Tájékoztatott a szülőt arról, hogy amennyiben úgy érzi, hogy gyermekével kapcsolatban jogsértően járt el az intézmény, úgy az intézmény fenntartójánál lehetősége van jogorvoslással élni. (570/2013/OJBIT)

Egy szülő a következő kérdéskörben kérte a hivatal állásfoglalását. 16 éves gyermekének nézeteltérése volt az osztályfőnökével, aki ezt fegyelmező intézkedéssel szeretne volna elintézni. Mivel azonban a tanuló aznap otthon hagyta az ellenőrzőjét, a tanár úr hazaküldte az ellenőrzőért, annak ellenére, hogy tudta a tanuló vidékről jár be. Emiatt a tanuló egész nap hiányzott az iskolából. A szülő vitatta ennek a pedagógusi intézkedésnek a jogszerűségét. Tájékoztatott a szülőt a felügyelettel összefüggő fent

ismertetett rendelkezésekről, továbbá a fegyelmező intézkedésekkel összefüggő szabályokról. (442/2013/OJBIT)

Fontos rendelkezések az oktatási jogszabályokban azok a szabályok, melyek meghatározzák az adott évfolyamok vonatkozásában a tanulók terhelését, azaz a maximális óraszámot. E tárgyban két hasonló panasz is érkezett hivatalunkhoz.

A hivatalhoz érkezett beadványban a szülők azt kifogásolták, hogy gyermekük osztályának az egyik héten 46 tanórása van, a másik héten pedig 34. A magas óraszám mellett gondot jelent az is, hogy az órák elosztása egyenetlen, van olyan nap, mikor 13 órája van gyermeküknek. Mire hazaér az iskolából, nem marad idő a másnapra feladott házi feladatot elkészíteni. Aki távolabbról jár az iskolába, annak a szülők állítása szerint a legalapvetőbb biológiai szükségletek kielégítésére sem jut ideje. Az intézményvezető nyilatkozatában tájékoztatott arról, hogy az iskola órarendjének kialakításakor számos nehézséggel kell megküzdniük, ugyanakkor azt is kifejtette, hogy a helyi tanterv szerint a 9. évfolyam órászáma 36,5 óra/hét, amely a 2012/2013. tanévtől a mindennapos testnevelés bevezetésével még 4 testnevelés órával növekedett hetente, így 40,5 óra a heti óraszám. Tájékoztatása szerint az irányadó jogszabályi rendelkezés ezen osztály esetében a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 52. § (3) bekezdésének g) pontja, mely szerint a tanuló kötelező tanórai foglalkozása {...} nem lehet több ha a szakiskola vagy a szakközépiskola művészeti szakmai vizsgára készít fel, párhuzamos oktatás esetén heti átlagban napi nyolc tanítási óránál. Az igazgató nyilatkozata alapján megállapítható, hogy a heti 40,5 tanóra meghaladja a jogszabályi mértéket. Tovább növeli a tanulók napi terhelését az, hogy a csatolt órarend alapján a két hét órászáma között jelentős az eltérés, illetve a lyukas órák még tovább nehezítik a tanulók helyzetét. (157/2013/OJBIT)

A hivatalhoz érkezett beadványban a panaszos szülők kifogásolták, hogy az iskolában az egyes osztályok tanóráinak a száma nagyon magas, napi 11-12-13 óra tanítás. A panaszos beadványában feltett kérdésekkel kapcsolatban az intézményvezető válaszában tájékoztatott, hogy a C, E, F jelű osztályok jelzik a párhuzamos művészeti (tánc/grafika) képzésben résztvevő évfolyamokat. Napi terhelésük maximum 10, egy esetben 11 óra. A mellékelt táblázat szerint összesen 41 órája van az érintett osztálynak. Az órarenddel kapcsolatban szülői megkeresés nem történt a vezetőség irányába.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 52. § (3) bekezdésének g) pontja szerint a tanuló kötelező tanórai foglalkozása {...} nem lehet több ha a szakiskola vagy a szakközépiskola művészeti szakmai vizsgára készít fel, párhuzamos oktatás esetén heti átlagban napi nyolc tanítási óránál. A mellékelt órarend szerint a heti átlag óraszám az érintett 11/E osztályban 8,2, ami csekély mértékben, de túllépi a jogszabályban meghatározott mértéket. (429/2013/OJBIT)

Tekintettel arra, hogy a fennálló helyzet a helyi tanterv módosítását, és azzal együtt az órarend átalakítását igényelné, amely tanév közben nem valósítható meg, a következő tanévre vonatkozóan javasoltuk, hogy már most kezdjék meg annak tervezését, hogy a kerettantervek kiadásának és jogállásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendeletnek megfelelően alakítsák ki az egyes osztályok helyi tantervét, és ahhoz kapcsolódva az órarendet. Arra kértük az intézményvezetőket, hogy különös figyelmet

fordítsanak a jogszabályok maximális óraszámra vonatkozó rendelkezéseinek pontos betartására, valamint arra, hogy a tanulók terhelésének elosztása egyenletes legyen.

A hozzánk forduló szülő gyermeke tanóráról való kiküldésével kapcsolatban kérte segítségünket. A kérdéssel összefüggésben az alábbi álláspontot alakítottuk ki. A tanuló tanórán tanúsított fegyelmezetlen magatartásával nemcsak saját kötelességeit nem teljesíti, hanem zavarja a tanóra megfelelő lebonyolítását, gátolja társai tanuláshoz való jogának érvényesülését, valamint a pedagógus munkájának elvégzését. Ebben az esetben indokolt, hogy a kötelességszegő magatartás ne maradjon következmények nélkül, a kiküldés azonban szankcióként nem alkalmazható. A tanulók fegyelmezetlen magatartását jogszerűen az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmező intézkedések kilátásba helyezésével lehet szankcionálni. A kiküldésre álláspontunk szerint csak akkor kerülhet sor, ha az mások jogainak vagy a tanuló egyéb jogainak védelme érdekében szükséges, ennek megítélése azonban mindig és mindenképpen egyedi mérlegelést igényel, a kiküldés időtartama nem tarthat automatikusan az óra végéig, hanem csak a szükséges ideig. Tekintettel a köznevelési törvény 25. § (5) bekezdésében rögzített kötelezettségre, miszerint a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, az intézménynek a kiküldött tanuló felügyeletét is biztosítania kell. (732/2013/OJBIT)

Gyakran keresik meg hivatalunkat szülők azzal a problémával, hogy az iskola nyomást gyakorol a szülőre, hogy gyermekét magatartási problémái miatt vigye el az intézményből, ellenkező esetben fegyelmi eljárás során fogják eltávolítani.

A szülő panasza szerint a tanítási év utolsó napjaiban az iskola igazgatója arról tájékoztatta, hogy a tantestület egyhangúlag a gyermeke eltanácsolását javasolta. Megkérték továbbá a szülőt, hogy keressen fogadó intézményt a tanuló számára. A szülő sérelmezte, hogy tanév közben nem jelezték felé, hogy probléma lenne a gyermekkel. A szülő tájékoztatása szerint a tanulóval szemben nem folytattak le fegyelmi eljárást. A szülők szeretnék, ha a tanuló ebben az intézményben fejezhetné be tanulmányait, viszont az iskola nyomást gyakorol rájuk, sürgetve az iskolaváltást. Tájékoztattuk a szülőt, hogy álláspontunk szerint jogszerűen jár el az iskola abban az esetben, ha a tanulót magatartási vagy egyéb problémái miatt az intézményből eltanácsolja, azaz a szülőt a tanulói jogviszony megszüntetésére kényszeríti. A tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének lehetőségeit a köznevelési törvény 53. §-a garanciális jelleggel szabályozza. A jogszabály taxatíve tartalmazza ennek eseteit, amely azt jelenti, hogy csak a jogszabályban meghatározott esetben és módon szűnhet, illetve szüntethető meg a jogviszony. A tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének ezen taxatív esetei között nem szerepel, hogy az iskola eltanácsolás keretében javasolja a tanulónak a jogviszony megszüntetését. A törvényi felsorolás kimerítő jellegű, tehát az itt nem szereplő esetek mind jogszerűtlennek minősülnek, így az eltanácsolás is. A tanulók kötelességszegő magatartásának szankcionálására az iskolának ugyanis rendelkezésére állnak a jogszabályokban rögzített lehetőségek, indokolt esetben fegyelmező intézkedések alkalmazására, fegyelmi eljárás megindítására is sor kerülhet. Ugyanakkor az intézményvezető nem kényszerítheti abba a helyzetbe sem a szülőt, hogy az a magántanulói jogviszony engedélyezését kérje. Magántanulóságba kényszerítés fegyelmező célzatú intézkedésként nem alkalmazható, a tankötelezettség magántanulóként történő teljesítése kizárólag szülői döntés alapján, illetve ezirányú szakértői javaslat nyomán történhet. Azonban minden ilyen típusú ügyben komoly bizonyítási nehézségeket jelenthet annak megállapítása, hogy az iskola ráhatására hagyta-e el a tanuló az adott intézményt, vagy az igazgató

nyomására kérte-e a magántanulói jogviszonyt. (508/2013/OJBIT, 139/2013/OJBIT, 793/2013/OJBIT, 214/2013/OJBIT)

Az ilyen jellegű igazgatói döntések hátterében gyakran az áll, hogy az iskola nem tartja elegendőnek a rendelkezésére álló pedagógiai eszközöket egy-egy nehezen kezelhető, problémás magatartású tanulóval szemben. Az eltanácsolás, bár semmiféle jogi kötőerővel nem bír, mégis komoly hatást tud gyakorolni a szülőre. A szülő és az iskola képviselőjében eljáró igazgató helyzete ugyanis rendkívül eltérő. A szülő ilyenkor nincs alkupozícióban, hiszen nem kíván gyermekének rosszat, nem akarja, hogy egy esetleges ellenséges környezetben legyen kénytelen tanulni. Az iskola részéről érkező hasonló felszólítás nyomán látszólag a szabad iskolaválasztás jogával él, amikor elviszi gyermekét más intézménybe, valójában azonban nyomásnak enged, mert úgy érzi, nincs más lehetősége. Álláspontunk szerint az eltanácsolás kényszerrel párosuló megoldásának nem szabad előfordulnia a köznevelési intézményekben. Ezzel a megoldási móddal az iskola ugyanis jogilag szabályozott eljárásokon kívüli útra tereli az ügyet, amelynek pedig jogilag szigorúan kötött rendben kellene zajlania. Így megfosztják a tanulót azokról a garanciáktól, amelyek a fegyelmező intézkedések alkalmazásához, illetve a fegyelmi eljárás lefolytatásához kapcsolódnak.

Egyes esetekben a fegyelmi vétség elkövetője cselekményével esetlegesen a büntető jogszabályokban ütköző cselekményt is megvalósít. Ilyen esetben felmerül, hogy indul-e büntetőeljárás a tanulóval szemben, van-e valamilyen kötelezettsége az iskolának.

Egy igazgatóhelyettes abban kért iránymutatást hivatalunktól, hogy a tanulói kötelezettségek, a fegyelmi eljárások kapcsán mely ügyek esetén van az iskolának jelzési kötelezettsége a rendőrség felé. Tájékoztatott a hozzánk fordulót, hogy bűncselekmény esetén bárki tehet feljelentést, ugyanakkor a magyar büntetőjogi rendszerben nincsen általános feljelentési kötelezettség. A hatályos magyar büntetőjogban csak néhány olyan bűncselekmény van, melyek esetében a bűncselekmény feljelentésének elmulasztása önmagában bűncselekményt valósít meg. A fentiekből következően az intézményen belüli kötelezettségzegő, esetlegesen bűncselekményt megvalósító cselekmények esetén a pedagógusok, az iskolavezetés megítélése, lelkiismerete jelenti a határt. Minden esetben a körülmények mérlegelése alapján nekik kell eldönteni, hogy mely esetekben látják szükségesnek, hogy rendőrségi feljelentés tegyenek. (751/2013/OJBIT)

Az oktatási jogok megsértésének vizsgálata során hivatalunk a jogszabályok mellett az intézmény helyi dokumentumainak szabályait is figyelembe veszi. Garanciális erővel bírnak a jogszabályokon belül azok a rendelkezések, melyek meghatározzák, hogy mely kérdések tartoznak a helyi szabályok (pedagógiai program, szervezeti és működési szabályzat, házirend) szabályozási körébe. Ezen szabályok ugyanis hasonló kötőerővel rendelkeznek, mint a jogszabályok, betartásuk kötelező, ugyanakkor e rendelkezések nem lehetnek ellentétesek a jogszabályokkal.

Az iskolában zavart keltő szülőkkel kapcsolatban arról tájékoztattunk egy pedagógust, hogy 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdés c) pontja alapján a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában (a továbbiakban: SZMSZ) kell meghatározni a belépés és benntartózkodás rendjét azok részére, akik nem állnak jogviszonyban a nevelési-oktatási intézménnyel. E rendelkezésnek megfelelően az intézmény feladata, hogy előírja a biztonságos, zavartalan oktatás-nevelés feltételeit biztosító intézkedéseket. Amennyiben az intézményvezető nem a jogszabályoknak megfelelően jár el, úgy a fenntartó felé jelezhetik ezt. (772/2013/OJBIT)

A szülői munkaközösség tagjaként egy szülő a szalagavató szervezése körüli konfliktus kapcsán kért segítséget, mivel ebben az évben az igazgató döntése szerint a szokásostól eltérő renddel akarja az intézményvezető lebonyolítani a rendezvényt. A ballagás, szalagavató, illetve egyéb iskolai rendezvény lebonyolításával kapcsolatban a jogszabály nem tartalmaz konkrét rendelkezéseket, ezen alkalmak az iskolai hagyomány körébe tartoznak, ennél fogva nem terjed ki rájuk hivatalunk hatásköre. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdésének j) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni az ünnepélyek, megemlékezések rendjét, a hagyományok ápolásával kapcsolatos feladatokat. Tájékoztattuk a szülőt, hogy a fentieknek megfelelően amennyiben az intézmény SZMSZ-ében szereplő - az iskolai hagyomány körébe tartozó rendezvényekkel összefüggő - szabályok sérültek, úgy a fenntartónál élhetnek jogorvoslattal. (703/2013/OJBIT)

Az iskolai élet fontos szereplői a szülőket képviselő szülői közösségek. Ezek az intézmény munkáját segítve jelentenek támaszt az intézményvezetés számára, ám előfordul, hogy konfliktus alakul ki a szülői közösségen belül, vagy a szülői közösség vezetése és az iskolavezetés között.

A szülő SZMK elnökként a szülői közösség működésével kapcsolatos szabályokról érdeklődött. Az igazgató ugyanis az osztályfőnökön keresztül más tagot jelölt ki az SZMK elnök megválasztására és visszahívására nélkül. A beadványban foglaltakkal kapcsolatban a következőkről tájékoztattuk a szülőt. A köznevelési törvény 73. § (1) bekezdése kimondja, hogy az óvodában, az iskolában és a kollégiumban a szülők jogaik érvényesítése, kötelességük teljesítése érdekében, az intézmény működését, munkáját érintő kérdésekben véleményezési, javaslattevő joggal rendelkező szülői szervezetet (közösséget) hozhatnak létre.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 119. § (2) bekezdése szerint a szülői szervezet, közösség saját működési rendjéről, munkatervének elfogadásáról, tisztségviselőinek megválasztásáról szótöbbséggel dönt. A fentiek szerint a szülői közösség létrehozása, működtetése tehát a szülők joga és feladata, az intézmény annak munkájába nem szól bele, pusztán az együttműködés kereteit hozza létre, ennek biztosítása az igazgató felelőssége. (148/2013/OJBIT)

Az oktatási jogok megsértése esetén garanciális jellegű rendelkezések a köznevelési törvénynek a jogorvoslatra vonatkozó rendelkezései, mint ahogy azt a fejezet elején bemutattuk. A jogorvoslatra vonatkozó rendelkezések mellett kapnak helyet azon szabályok, melyek az érdeksérelem esetén követendő eljárást szabályozzák.

Egy szülő amiatt élt panasszal, mert a második gyermekének osztálya szeptembertől új osztályfőnököt kap, akinek személyével szemben a szülők fenntartással viseltetnek. A szülő beadványában azt kérdezte, hogy mit tehetnek akkor, ha az osztályfőnöki megbízás várományosa emberi, pedagógusi tulajdonságaival nincsenek megelégedve, és az igazgató ezirányú döntését nem tudják elfogadni. A szülői kérdéssel kapcsolatban az alábbi tájékoztatást adtuk. A köznevelés törvény 69. §-a szerint a köznevelési intézmény vezetője önálló költségvetéssel nem rendelkező intézmény vezetője kivételével gyakorolja a munkáltatói jogokat a köznevelési intézményben foglalkoztatottak felett. A fentieknek megfelelően tájékoztattuk a szülőt, hogy a pedagógusok feladatainak meghatározása, az osztályfőnöki megbízás odaítélése az intézményvezető munkáltatói jogkörébe tartozó kérdés. E döntése nem sért oktatási jogokat akkor, ha a szülők nemtetszésével találkozunk. Ugyanakkor okozhat érdeksérelmet, ez esetben a köznevelési törvény lehetőséget ad eljárás indítására. (146/2013/OJBIT)

A köznevelési törvény 37-38. § szerint az óvoda, az iskola, a kollégium döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: döntés) ellen a tanuló, a szülő – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül – a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat, kivéve a magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése és minősítése ellen. Eljárás indítható a magatartás, szorgalom és a tanulmányok minősítése ellen is, ha a minősítés nem az iskola által alkalmazott helyi tantervben meghatározottak alapján történt, a minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik. A fenntartó jár el, és hoz másodfokú döntést a jogszabálysértésre hivatkozással benyújtott kérelem, továbbá az óvodai felvétellel és az óvodából való kizárással, a tanulói jogviszony, valamint a kollégiumi tagsági viszony létesítésével, megszüntetésével, a tanulói fegyelmi ügyekkel kapcsolatban érdeksérelmekre hivatkozással benyújtott kérelem tekintetében. Az érdeksérelmekre hivatkozással benyújtott kérelmet – a fenntartó hatáskörébe tartozó kérelmek kivételével – az iskolaszék, ennek hiányában, a szülői közösség és nevelőtestület tagjaiból álló, legalább három tagú bizottság vizsgálja meg. A vizsgálat eredményeképpen az iskolaszék, vagy a bizottság

- a) a kérelmet elutasítja,
- b) a döntés elmulasztóját döntéshozatalra utasítja,
- c) a hozott döntést megsemmisíti, és a döntéshozót új döntés meghozatalára utasítja.

A sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók jogainak érvényesülése

A sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek, tanulók jogaival összefüggésben az idei évben is számos beadvány érkezett hivatalunkhoz.

Tapasztalataink továbbra is azt mutatják, hogy az érintett tanulók és szüleik könnyen kerülnek kiszolgáltatott helyzetbe, amelyben nem tudnak megfelelően élni az őket

megillető jogokkal. Ennek háttérében sok esetben az információk hiánya áll, mivel sem a tanulók vagy szüleik, sem a velük kapcsolatos feladatokat ellátó személyek és szervek nem rendelkeznek kellő jogi tájékozottsággal. Kiemelten fontosnak tartjuk ezért a fokozott odafigyelést mindazok részéről, akik a köznevelésben velük kapcsolatos feladatot látnak el.

A közoktatás rendszerét átalakító 2012. évi változások nyomán új fogalomhasználat került bevezetésre ezen érintetti körre, továbbá a köznevelési törvény strukturális átalakításokat és feladatköri elhatárolásokat is előkészített a pedagógiai szakszolgálatok kapcsán. A pedagógiai szakszolgálati intézmények működését szabályozó 4/2010. (I. 19.) OKM rendelet 2013. március 1-ig hatályos. A szabályozás ezen átmeneti időszakában a területet érintő kérdéskörök, jogszabályok értelmezése a köznevelési törvény kapcsolódó átmeneti rendelkezéseinek, továbbá a szakszolgálati rendelet záró rendelkezései közé beiktatott magyarázó rendelkezések figyelembevételével történik.

2013. március 1-vel hatályba lépett az új végrehajtási rendelet, a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet, amely már az átalakított struktúra és az új feladatköri elhatárolásokhoz igazodóan szabályozza a pedagógiai szakszolgálatok működését meghatározó részletszabályokat.

A hivatalhoz forduló panaszosokat minden esetben az éppen hatályos jogszabályok alapján tájékoztattuk, az alább ismertetett ügyek ezért az időben aktuális jogszabályi hivatkozásokat tartalmazzák.

A köznevelési törvény a köznevelés kiemelt feladataként rögzíti az iskolát megelőző kisgyermekkorú fejlesztést, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevételét, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítését, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtését.

A köznevelési törvény által bevezetett fogalomhasználat szerint a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló fogalmán belül különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanulónak minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló.

Az értelmező rendelkezések szerint sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A törvény átmeneti rendelkezéseinek értelmében, ha a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló szakértői véleményében a sajátos nevelési igényt

a) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető, vagy vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenessége,

b) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos, vagy súlyos rendellenessége

alapozza meg, azon a gyermek, a tanuló következő felülvizsgálatáig, de legkésőbb 2015. szeptember 1-ig az egyéb pszichés fejlődési zavart (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavart) is érteni kell.

A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A köznevelési törvény értelmező rendelkezése szerint beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság (a pedagógiai szakszolgálatokról szóló 2013. március 1-jéig hatályban volt 4/2010. (I. 19.) OKM rendelet 38. § (3) bekezdés b) pontja szerint ez alatt nevelési tanácsadó is értendő) szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló óvodai nevelésével, illetve iskolai nevelésével és oktatásával kapcsolatos feladatok meghatározása céljából 4/2010. (I. 19.) OKM rendelet hatálya alatt a nevelési tanácsadás keretében kellett szakvéleményt készíteni. A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 2013. március 1-jétől hatályos, amely szabályozás a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség megállapításával vagy kizárásával kapcsolatos feladatokat már a szakértői bizottsági tevékenység, a feladatköri elhatárolást figyelembe véve a tankerületi szakértői bizottság tevékenységi körébe helyezi. Ugyanakkor a rendelet 49. §-ban foglalt rendelkezése rögzíti, hogy e rendelet hatálybalépése előtt a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottságok, az országos szakértői és rehabilitációs bizottságok, és a nevelési tanácsadók által kibocsátott szakértői vélemények és szakvélemények joghatásukat tekintve az új rendelet szabályai szerint hozott szakértői véleményekkel egyenértékűek.

A köznevelési törvény 47. § (8) bekezdése értelmében, amennyiben a gyermek tanuló vizsgálata nyomán megállapítást nyer, hogy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

Egy szülő azzal kereste meg hivatalunkat, és kérte segítségünket, hogy a nevelési tanácsadó véleményében foglalt javaslatokat az iskola nem veszi figyelembe, nem biztosítja gyermeke számára a javasolt heti 2 óra dyslexia redukciós foglalkozást.

A beadványban foglaltakkal kapcsolatban a fentiek alapján tájékoztattuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 47. § (8) bekezdése értelmében, amennyiben a gyermek tanuló vizsgálata nyomán megállapítást nyer, hogy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

Tekintettel arra, hogy a gyermeket korábban nevelési tanácsadó vizsgálta, és megállapította, hogy a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, ezért a tanuló iskolai nevelését és oktatását a nevelési tanácsadó által kiállított szakvéleményben foglaltak szerint kell megvalósítani. Tájékoztattuk a szülőt arról, hogy panaszával kapcsolatban megkeresheti az intézmény fenntartóját, a jogorvoslat kimerítését követően pedig kérheti hivatalunk eljárását. (270/2013/OJBIT, 112/2013/OJBIT)

A szakértői bizottságoknak kettős szerepük van. Egyrészt a konkrét ellátásokra való jogosultság ezen pedagógiai szakszolgálatok által készített szakértői vélemény kibocsátásával keletkezik, vagyis a szakértői vélemény nélkül a tanuló nem tarthat igényt a különleges szolgáltatásokra. Másrészt a speciális szakértelem, és az általuk hozzáférhető információk birtokában javaslatot tesznek azokra a konkrét ellátásokra, amik a gyermek, tanuló fejlődését szolgálják. A vizsgálat legfőbb célja, hogy megállapítsa vagy kizárja azt, hogy a tanuló valamely fogyatékoságban szenved, illetve hogy a tanuló fejlődése szempontjából legmegfelelőbb oktatási módra javaslatot fogalmazzon meg. Emellett a szakértői javaslat számos más pontban orientálja a szülőt, a pedagógust és az intézményvezetőt, amikor állást foglal olyan kérdésekben, mint az alkalmazandó pedagógiai módszerek, bizonyos tantárgyak, tantárgyrészek esetében az értékelés és minősítés alóli mentesítés vagy a magántanulói jogviszony. A szakértői bizottság a vonatkozó eljárási szabályok betartásával jogi hatással és kötelező erővel bíró szakértői véleményt bocsáthatnak ki. A szakértői bizottsági tevékenységre vonatkozó hatályos részletszabályokat a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet tartalmazza.

A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A fent hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdése rögzíti a szakértői vélemény kötelező tartalmi elemeit.

A szakértői bizottság a tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményében rendelkezik többek között a tanuló tankötelezettségének teljesítésének módjáról, a sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelöléséről, a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról, továbbá az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésről, valamint a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatról.

A gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A sajátos nevelési igényű tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt a szülő választja ki az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelése, tanuló iskolai nevelés-oktatása, továbbá kollégiumi nevelése ugyanis az e célra létrehozott gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményben, konduktív pedagógiai intézményben, óvodai csoportban, iskolai osztályban, vagy a többi gyermekkel, tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos óvodai csoportban, iskolai osztályban (a továbbiakban: a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók – külön vagy közös vagy részben közös – nevelésében és oktatásában részt vevő óvoda és iskola, kollégium együtt: gyógypedagógiai nevelésben, oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézmény) történhet. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló ugyanis csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel. A gyógypedagógiai nevelésben, oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézményben a gyermek, tanuló egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs ellátásban is részesül. A szakértői bizottság nem jelölhet ki olyan intézményt, amely helyhiány miatt nem tudná felvenni a gyermeket, tanulót.

Egy szülő Asperger-szindrómás gyermeke ügyében kérte hivatalom segítségét, mivel költözésüket követően nem talált megfelelő intézményt a tanuló számára. Beadványában foglaltakkal kapcsolatban tájékoztattuk a szülőt, hogy hivatalunk hatásköre nem terjed ki a sajátos nevelési igényű tanulók számára megfelelő nevelési-oktatási intézmény kijelölésére. Mindazonáltal a rendelkezésre bocsátott információk alapján a fentieknek megfelelően tájékoztattuk a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről.

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást, a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló különleges gondozását a szakértői bizottság által kiállított szakvélemény alapján kell megvalósítani. A gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik az általa kiállított szakértői véleményben. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló ugyanis csakis abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

A fentiek alapján tehát nem a szülő feladata a tanuló számára megfelelő nevelési-oktatási intézmény találása, hanem arról a szakértői bizottságnak kell rendelkeznie az általa kiállított szakvéleményben. (212/2013/OJBIT, 314/2013/OJBIT, 671/2013/OJBIT)

Egy szülő sajátos nevelési igényű gyermeke óvodai elhelyezése ügyében kérte hivatalunk segítségét, vizsgálatát. A gyermek 2013 decemberében tölti ötödik életévét, vagyis a tárgyév szeptemberétől óvodakötelessé válik. Az illetékes szakértői bizottság által kiállított szakértői vélemény szerint a gyermek autizmus spektrumzavarral küzd. A szakértői vélemény a sajátos nevelési igénynek megfelelő intézményben, csoportban történő külön nevelését javasolja. A szakértői vélemény alapján azonban a gyermek elhelyezése, gyógypedagógiai intézményben történő óvodai nevelése azért nem megszervezhető,

mert az intézményi jegyzékben nincs megfelelő óvoda. Ezt az információt az illetékes tankerület igazgatója, továbbá az illetékes kerület Polgármesteri Hivatalának Humánszolgáltató Irodája is megerősítette.

A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (2) bekezdése szerint, ha a gyermek, a tanuló gyógypedagógiai intézményben történő nevelése, oktatása azért nem szervezhető meg, mert az Intézmény által vezetett jegyzékben nincsen megfelelő óvoda, iskola, a szakértői bizottság a szakértői véleményét megküldi a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes megyeközponti tankerület vezetőjének. A megyeközponti tankerület vezetője intézkedik arról, hogy a gyermek, tanuló kötelező felvételét ellátó nevelési-oktatási intézmény kijelölésre kerüljön.

E fenti rendelkezés kapcsán megkerestük a KLIK Központot és tájékoztatást kértünk arról, hogy egy óvodaköteles, fővárosban élő gyermek esetén mely szerv rendelkezik hatáskörrel arra, hogy a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a gyermek kötelező felvételét ellátó nevelési-oktatási intézmény kijelölésre kerüljön.

A KLIK Központ tájékoztatott arról, hogy a megyei, illetve fővárosi szakszolgálati intézmények (a Magyar Államkincstár általi) törzskönyvi nyilvántartásba vétele 2013. szeptember 1-jei hatállyal megtörtént. Budapest esetén ez időben a szakszolgálati intézmény felett valóban nem volt megyeközponti tankerület, ellenben a közvetlen fenntartói feladatokat a KLIK Központ látja el. Ezen tájékoztatást követően, a Központtal folytatott személyes egyeztetés alapján az érintett szülőt közvetlenül a KLIK Központhoz irányítottuk annak érdekében, hogy a Központ intézkedése kapcsán a szülő által sérelmezett helyzet megnyugtató módon rendeződjön, és a sajátos nevelési igényű gyermek számára megfelelő nevelési-oktatási intézmény kijelölésre kerüljön.

A szülő 2013 októberében kelt tájékoztatása szerint a helyzet hosszas egyeztetések ellenére nem rendeződött. Az illetékes Szakértői Bizottság arról tájékoztatta, hogy az egyik kerületi óvoda fogadja a gyermeket, ugyanakkor az illetékes tankerülettel folytatott megbeszélés nem vezetett eredményre. A szülő az előzetes szakértői véleményt elfogadta, aláírta. Ezt követően felkereste a megjelölt tankerületet, ahol azonban már arról tájékoztatták, hogy nem mehetnek az intézménybe, mert nem kerületi lakosok, az ottani helyet kerületieknek tartják fenn, ezért a panaszos szülő gyermekét várólistára tették.

A szülő sérelmezte a kialakult, hónapok óta húzódó helyzetet, hiszen jelen körülmények között nem biztosítottak a feltételek sem a gyermek fejlesztéséhez, sem pedig ahhoz, hogy az óvodakötelezettségének eleget tegyen.

Mindezen körülményekre, valamint a KLIK Központtal folytatott korábbi egyeztetésekre tekintettel ismételten megkerestük a KLIK Elnökét, és kezdeményeztük, hogy a kialakult helyzet kapcsán döntsön – akár a helyi érdekeket megjelenítő tankerületi döntéssel szemben – annak érdekében, hogy a gyermek óvodai ellátása mihamarabb megoldódjon.

A KLIK Elnök levelében informált azon intézkedésekről, amelyek a panaszos szülő gyermeke óvodai elhelyezése ügyében történtek. A tájékoztatás értelmében az illetékes Szakértői és Rehabilitációs Bizottság 2013 augusztusi szakértői véleménye a gyermek ellátására több intézményt jelölt meg. Ezen intézményekkel egyeztetést folytattak, amelynek keretében Budapest egyik tankerületének igazgatója felvette a kapcsolatot a kerületben található, a Szakértői Bizottság által megjelölt óvoda igazgatójával. Az intézményvezető asszonnyal folytatott megbeszélés eredményes volt, az intézmény fogadta a gyermeket.

Az igazgatónővel egyeztettek egy időpontot, amikor fogadta a szülőt és gyermekét az intézményben, ahol kölcsönösen megismerkedhettek egymással.

A szülő visszajelzése alapján a gyermek ebben az intézményben valóban elkezdhette az óvodai nevelésben való részvételét, a gyermek jól is érzi magát a fogadó intézményben. Tekintettel arra, hogy az intézmények együttműködése nyomán a sérelmezett helyzet orvoslást nyert, jelen ügyet kezdeményezés megfogalmazása nélkül lezártuk. (410/2013/OJBIT)

A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani a gyermek, tanuló számára. Annak érdekében, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló megkapja az állapotának megfelelő segítséget, elengedhetetlenül szükséges egyrészt, hogy a gyermek, tanuló megjelenjen a szakértői bizottság vizsgálatán, másrészt, hogy a gyermek, tanuló esetében a szakértői bizottság vizsgálata alapján hozott szakértői javaslatok megvalósuljanak.

A szülő és a szakértői bizottság együttműködése hatékonyan segítheti a tanuló fejlődését és felzárkózását. A szakértői bizottság vizsgálatának megindítása alapesetben a szülő kérésére, illetve egyetértésével indul. A szakértői vizsgálat lefolytatását a szülő bármikor kérheti. Ha a gyermek óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban részesül, az óvoda, az iskola köteles közreműködni vizsgálat iránti kérelem elkészítésében, a kérelem nyomtatványát a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 1. számú melléklete rögzíti.

Másik esetkör, ha a nevelési-oktatási intézmény, vagy a gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság megítélése szerint a gyermek, tanuló szakértői vizsgálata szükséges, akkor az indok közlésével javasolja a szülőnek a szakértői vizsgálaton való megjelenést és részvételt, a szülő egyetértése esetén óvodai nevelésben, iskolai nevelésben, oktatásban részesülő gyermek esetén a nevelési-oktatási intézmény gondoskodik arról - gyermekjóléti, a gyermekvédelmi, a szociális intézmény, valamint a gyámhatóság közreműködik abban -, hogy a vizsgálati kérelem tíz napon belül kiállításra kerüljön, illetve a javaslatlétellel egyidejűleg köteles a szülőt tájékoztatni a vizsgálatok eredményeinek lehetséges következményeiről, a szülőnek a vizsgálattal és annak megállapításaival kapcsolatos jogairól.

A szülő egyetértésének szükségessége alól kivételt tesz a köznevelési törvény 47. § (6) bekezdése, miszerint a gyermek, tanuló érdekében a járási hivatal kötelezheti a szülőt, hogy gyermekével jelenjen meg szakértői vizsgálaton, továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be. A járási hivatal döntése elleni fellebbezést a kormányhivatal bírálja el. Ha a szülő a járási hivatal felhívása ellenére kötelezettségének ismételten nem tesz eleget, a járási hivatal a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíti.

Ahhoz, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló megkapja az állapotának megfelelő segítséget, elengedhetetlenül szükséges a szakértői vizsgálaton való megjelenés mellett, hogy a gyermek, tanuló esetében a szakértői bizottság vizsgálata alapján tett szakértői javaslatok megvalósuljanak.

A szülők sajátos nevelési igényű gyermekük ügyében kérték hivatalunk segítségét, mivel tájékoztatásuk értelmében a tanuló kijelölt iskolája nem biztosítja a szakértői véleményben meghatározott fejlesztéseket, előírásokat, azok javaslati jellegére hivatkozással. A szülők tájékoztatást kértek ezen fejlesztések kötelező óraszámáról, továbbá a fejlesztések megvalósítási módjáról.

A következőkről tájékoztattuk a hozzánk forduló szülőket. A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

A gyógypedagógiai nevelésben, oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézményben a gyermek, tanuló egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs ellátásban is részesül. Ezen ellátás megszervezésének időkeretét a panasz megítélésakor hatályos közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 52. § (6) bekezdése határozta meg. Ezen jogszabályilag rögzített órakeret, valamint a szakértői véleményben meghatározottak szerint történhet a kötelező egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások megvalósítása, amelynek teljesülése a közoktatási törvény 52. § (3) bekezdésében meghatározott kötelező tanórai foglalkozásokon felül értendő, vagyis nem eredményezheti azt, hogy a tanulót a fejlesztések miatt kiemeljék a kötelező tanórai foglalkozásról.

Tájékoztattuk a szülőket, hogy a szakértői véleményben foglaltak végrehajtására akkor kerülhet sor, ha a szülő az abban foglaltakkal egyetért, és nem kezdeményezi a vélemény felülvizsgálatát. Ebben az esetben a szakértői véleményben foglaltak mind a szülő és a tanuló, mind pedig az abban kijelölt intézmény vonatkozásában kötelezővé válnak.

Tekintettel arra, hogy a hozzánk forduló panaszukkal kapcsolatban még nem éltek jogorvoslattal, ezért tájékoztattuk őket a rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőségről, annak menetéről. (154/2013/OJBIT, 598/2013/OJBIT, 500/2013/OJBIT)

A szülői munkaközösség elnöke azzal a panasszal kereste meg hivatalunkat, hogy a település általános iskolájában integráltan tanuló ép értelmű, de sérült gyermekek számára a tanévben nem biztosítják a szakértői bizottságok által előírt fejlesztő órákat.

Az érintett szülők a tanévkezdéskor tudták meg, hogy gyermekeik számára a továbbiakban nem biztosított a létfontosságú napi fejlesztés, gyógytorna. Információink szerint a panasszal érintett általános iskola a Dunántúl egyetlen olyan iskolája, ahol ép értelmű, de sérült (mozgássérült, látássérült, hallássérült, autista és beszéd fogyatékos) gyermekek integráltan nevelkedhetnek egészséges társaikkal. Ismereteink szerint az iskola 2005-től akadálymentes, és az évek során mindent megtett azért, hogy az ép értelmű sérült gyermekek számára esélyegyenlőséget biztosítson a tanulásban és a tanórákon kívüli programokban egyaránt.

A hivatalunkhoz érkezett jelzés értelmében a sérült gyermekek gyógypedagógiai ellátását az iskola ezidáig az egyik egységes gyógypedagógiai módszertani intézmény (továbbiakban: EGYMI) szakemberei bevonásával együttműködve oldotta meg az órarendbe beillesztve. A szeptemberi jogszabályi változásokra hivatkozással azonban ez a megoldás megszűnt, aminek eredményeképpen a gyermekek ellátatlanul maradtak, nem biztosítottak számukra szükséges fejlesztések. A jelzés szerint az elmaradt fejlesztések nagyszámú tanulót érintenek, ezek hiányában a gyermekek állapotában tartós és maradandó állapotromlás alakulhat ki.

Az ügyben a 40/1999. (X. 8.) OM rendeletben biztosított jogkörrel élve vizsgálatot indítottunk és nyilatkozatot kértünk a panasszal érintett intézmény vezetőjétől. Megkeresésünkre küldött levelében az igazgató tájékoztatta az intézményükben jelentkező tanév eleji feladatellátási problémákról. Tájékoztatásában megerősítette a szülői panaszban foglaltak valóságát, nyilatkozata szerint a tanévkezdésbe beérő törvényi változásokra idő hiányában nem tudtak felkészülni. Tájékoztatása értelmében alapvetően az EGYMI szakemberállományában bekövetkezett problémák (a Megyei Pedagógiai Szakszolgálat létrehozása és az SNI tanulók utazó pedagógusi ellátásának megszervezése) miatt nem lehetett elindítani a sérült tanulók rehabilitációs foglalkozásait szakemberek hiányában.

A nyilatkozat alapján ugyanakkor 2013. november 12-vel megoldódott a sérelmezett helyzet, tájékoztatása szerint ugyanis ettől a naptól kezdve nincs ellátatlan rehabilitációs óra intézményükben. Az igazgató által rendelkezésre bocsátott információk szerint az első gyógyújszás órák 2013. november elejével kezdődtek a KLIK illetékes tankerülete és a település egyik Általános Iskola és Gimnáziumának vezetői megállapodása alapján az oktatási intézmény tanuszodájában (bérleti díj fizetése mellett). A többi rehabilitációs órát pedig a korábbi évekhez hasonlóan, az EGYMI intézmény utazó gyógypedagógusai látják el októbertől folyamatosan (időbeni lépcsős kezdéssel). A rehabilitációs foglalkozások fokozatos elkezdésétől tapasztalható már a szülői elégedettség, de vezetőként folyamatosan igyekszik tájékoztatni őket az újabb megoldásokról.

A korábbi helyzet kapcsán az igazgató úgy nyilatkozott, hogy sajnálatos, hogy hosszú időbe telt a szakemberek pótlása, annak ellenére, hogy az illetékes tankerület igazgatója és munkatársai mindent megtettek a helyzet mielőbbi rendezése érdekében.

A szülő panaszát, az igazgató nyilatkozatában foglaltakat és a hivatalunk rendelkezésére álló egyéb dokumentumokat, információkat megvizsgáltuk és összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel. Vizsgálatunk eredményeképpen megállapítottuk, hogy az intézményvezető, továbbá a fenntartói oldalról az illetékes tankerület igazgatója is saját hatáskörében eljárva megtette a szükséges intézkedéseket a szülők által sérelmezett helyzettel kapcsolatban. Ezen intézkedések nyomán megnyugtató módon rendeződött a panaszolt helyzet, az érintett tanulók számára a továbbiakban biztosított a szükséges fejlesztés, rehabilitációs foglalkozás. A fentiekre tekintettel jelen ügyben kezdeményezést nem fogalmaztunk meg, és az ügyet lezártuk. (651/2013/OJBIT)

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 18. § (1)-(3) bekezdésében foglaltak szerint a gyermek, tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal a kiskorú tanuló esetén a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló egyetért.

Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő, a tanuló nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában

tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalt tájékoztatni. A szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes járási hivatalnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve. Szülőnek, vagy nagykorú tanuló esetén a tanulónak a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie. Amennyiben a szülő, vagy nagykorú tanuló esetén a tanuló a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a felülvizsgálati eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.

A szakértői véleményben foglaltak felülvizsgálatára vonatkozóan a korábban hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti azzal a megkötéssel, hogy a szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra. Ugyanezen § (3) bekezdés c) pontja szerint a szülő kérésére indított eljárásban teljes körű vizsgálati eljárást kell lefolytatni, feltéve, hogy az utolsó teljes körű vizsgálat óta több mint két év telt el.

A hozzánk forduló szülők sok esetben azzal kapcsolatban éltek panasszal, hogy az iskola, illetve a pedagógusok nem veszik figyelembe szakértői véleményében foglalt javaslatokat, ilyen módon az előírt fejlesztések mellett a kedvezmények sem biztosítottak a tanulók számára. Az esetek többségében a szülők az értékelés és minősítés alóli mentesítésre irányuló javaslat figyelmen hagyását sérelmezték, amely problémakör mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, mind a sajátos nevelési igényű tanulók esetében is hangsúlyosan felmerült. E kérdéskör jogi szabályozását mindkét érintett csoport tekintetében a következő rendelkezések rögzítik.

A köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése szerint a tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti

- a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,
- b) a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló – a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint – másik tantárgyat választhat. Az érettségi vizsgára vonatkozó kapcsolódó részletszabályokat az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet rendezi.

Az egyéb többletkedvezmények kapcsán a köznevelési törvény 51. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló részére a felvételi vizsgán indokolt esetben biztosítani kell a

hosszabb felkészülési időt, az írásbeli vagy szóbeli felmérésen biztosítani kell az iskolai tanulmányai során általa használt, megszokott eszközöket, a vizsga szervezésével alkalmazkodni kell az adottságaihoz. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 26-45. §-a határozza meg a középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás szabályait, ezen belül a kedvezmények érvényesítésére vonatkozó rendelkezéseket. (545/2013/OJBIT, 454/2013/OJBIT, 121/2013/OJBIT, 579/2013/OJBIT)